

## ПОГОДЖУВАЛЬНА РАДА

**Президентські виборчі перегони нас поділили, але Верховна Рада залишається єдиною командою**

Сьогодні — відкриття шостої сесії парламенту четвертого скликання



Фото Олександра КЛИМЕНКА.

У відремонтованих будівлях парламенту ще пахне фарбою і завершуються останні приготування. Однак атмосфера на першому в новому політичному сезоні парламентському зібранні — погоджувальній раді голів комітетів і лідерів фракцій та груп — далека від святкової. І те, що парламентські будні стануть надзвичайно гарячими, одразу на початку погоджувальної ради передбачив Голова Верховної Ради Володимир Литвин. «І все-таки, незважаючи на те, що президентські виборчі перегони нас поділили, Верховна Рада залишається єдиною командою», — сказав В. Литвин і привітав колег-депутатів із відкриттям нової сесії та нового політичного сезону.

(Закінчення на 2-й стор.).

## ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ

**Володимир Литвин:**  
**«За рівнем відповідальності нинішній момент можна порівняти з 1991 роком»**

Україна переживає сьогодні настільки відповідальний момент, що його можна порівняти з 1991 роком, а сам драматичний перебіг нинішніх подій — з процесами, що відбувалися у нас наприкінці 80-х — на початку 90-х років минулого століття. Таку думку висловив Голова Верховної Ради Володимир Литвин на прес-конференції, що відбулася після завершення його зустрічі з послами країн—членів ЄС та «великої сімки». У розмові з журналістами він висловив своє бачення найактуальніших на сьогодні питань.

(Закінчення на 3-й стор.).

## ОБЖИНКИ

**Найпишніший коровай спекла сільський голова**

Із 750 тисяч тонн зерна, які вже зібрано на Житомирщині, сто тисяч намолотили в Ружинському районі. Кращі комбайнери, жаткарі, водії разом з преміями одержали короваї з нового врожаю на районних обжинках, що відбулися в суботу. Відзначено нагородами й авторів пісні «Мій древній Ружин». До жнивних підсумків приурочили освячення герба й прапора району. Кожна сільська громада представила на святі свою «Світлицю». У цих критих соломомою чи очеретом «хатах» чого тільки не було — вишивки і трави, пампушки, вареники, смажені поросята... У «Світлиці» з Роставиці увагу привертала сплетена дитяча колиска, яку виготовив сільський майстер Іван Ковпашко, найпишніший коровай спекла сільський голова з Мовчанівки Галина Козицька, розкішні вишивки представили сільські майстрині з Карабчієва. А потім для всіх співав гурт «Древляни», повідомляє наш власний кореспондент Олексій КАВУН.

**«Багато до чого, що змінилося в нашому житті, Росія виявилася абсолютно невідповідною»... В. Путін.**  
**У Росії оголошено дводенну жалобу**

## ТРАГЕДІЯ

Серпень у Росії — «місяць катастроф». Однак серпень 2004 року перевершив усі сподівання. Величезна країна ввійшла в зону потрясінь національного масштабу. П'ять терористичних актів у Москві, на пасажирських літаках, у Північній Осетії забрали життя більш як 500 осіб. Події у Беслані, як відомо, завершилися трагічно. Під час штурму школи від вибухів і куль терористів загинуло більше 300 осіб, зокрема 225 дітей. У лікарнях нині перебувають 560 поранених. (Закінчення на 7-й стор.).

Фото  
Укрінформ/ІТАР-ТАКС.



**Боротьба з тероризмом стане темою номер один**

Головною темою саміту Співдружності Незалежних Держав в Астані у вересні нинішнього року стане питання боротьби з тероризмом і посилення роботи Антитерористичного центру СНД. Такої домовленості досягнуто під час телефонної розмови між президентами України і Росії Леонідом Кучмою та Володимиром Путіним, повідомляє «Інтерфакс-Україна». Леонід Кучма запропонував Володимирові Путіну оздоровити в Міжнародному дитячому центрі «Артек» триста потерпілих унаслідок теракту в Північній Осетії дітей. Російський президент прийняв цю пропозицію. Глава української держави рішуче засудив терористичний акт у Беслані й висловив співчуття у зв'язку з численними людськими жертвами.

## У НОМЕР

**Розумна АСКРО**

Автоматизована система контролю радіаційної обстановки (АСКРО) створюється в рамках пускового комплексу четвертого енергоблока Рівненської АЕС.

Вимірювальна італійська апаратура в комплекті з основним вітчизняним обладнанням збиратиме та оброблятиме дані, необхідні для виконання природоохоронних вимог під час функціонування ядерних установок. Для цього встановлено двадцять дев'ять стаціонарних та два пересувні пости контролю, запрограмовані на визначення газоаерозольних викидів в атмосферу та рідких — у річку Стир. А метеорологічний центр у складі АСКРО видаватиме інформацію, необхідну для функціонування розробленої Інститутом радіаційного захисту програми щодо оперативних прогнозів при звичних режимах роботи станції, аналізу радіологічних наслідків і прийняття рішень про захисні контрзаходи під час виникнення аномальних подій, повідомляє наш власний кореспондент Олександра ЮРКОВА.

**Цвіте амброзія — люди задихаються знову**

З 6-ї ранку 4 вересня до ранку 5 вересня на підстанції «Швидкої до-

помоги» Запоріжжя надійшло 250 викликів зі скаргами на ядуху і утруднене дихання. 15 чоловік госпіталізовано. У перші дні вересня на станцію «Швидкої допомоги» міста з аналогічними симптомами звернулися 524 місцевих жителів, двоє людей померли. У пацієнтів спостерігаються бронхоспазми та алергічна реакція. Попередній діагноз — алергічний синдром на цвітіння амброзії.

(Закінчення на 6-й стор.).

**Причину катастрофи вертольота встановлено**

Минулої п'ятниці під час гасіння пожежі поблизу населеного пункту Кавакдари у провінції Мугла на південному сході Туреччини впав український вертоліт Мі-8. Загинувло троє українських громадян зі складу екіпажу, а також двоє пожежників — громадян Туреччини. Раніше припускали, що причиною загибелі вертольота стало влучення блискавки.

Нині експерти встановили: причиною катастрофи українського вертольота стало те, що на його хвостовий гвинт намотався трос, на якому піднімали бак з водою, що призвело до падіння машини.

## СПОРТ

**Серенада футбольної долини**

Багатоетапні наймасовіші футбольні змагання в нашій країні на призи клубу «Шкіряний м'яч» (у нинішньому взяли участь триста тисяч(!) юних футболістів) великою мірою відбуваються завдяки банку «Аваль» і його президенту, народному депутатові України Федору Шпигу (на знімку).



«Голос України», який надає ім інформаційну підтримку, вже писав про турніри у двох вікових категоріях, що їх приймають Чернівці та Полонне. І от вінцем українолюбної і корисної справи стали поєдинки в Судаку (Крим), де суперечку вели наймолодші.

Розповідь про кримські баталії футбольної юні читайте на 23-й стор.

# На жито, на пшеницю, на всяку пашницю щедрою будь, земле

Якщо у Державному бюджеті на 2005 рік не будуть враховані потреби села, то парламент його не затвердить. Таку думку висловив 4 вересня Голова Верховної Ради України Володимир Литвин у Переяславі-Хмельницькому Київської області. Він наголосив, що розробники головного фінансового документа керуються хибним принципом — передбачають зменшити витрати на 10 відсотків у порівнянні з поточним по кожній галузі. А це означає, що це буде не «бюджет розвитку», а проїдання.

Власне, не дивно, що йшлося передусім про розвиток агропромислового комплексу. У ці дні своє двадцятиріччя відзначав музей хліба Національного державного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Отож глава парламенту одразу відгукнувся на запрошення директора музею Олени Жам. Бо, як підкреслив Володимир Литвин у виступі на святі обжинків, яке збіглося в часі з ювілеєм музею, завдяки самовідданій праці подвижників удалося зберегти душу



торія», бо хотів «бути ближче до першовитоків».

І справді, тут працюють істинні подвижники. Скажімо, засновник за-

повідника і його беззмінний директор Михайло Сікорський нещодавно відзначив 80-річчя, але

ба Олена Жам — наймодша працівниця заповідника — прийшла на зміну своєму батькові,

давнини до наших днів. Тут можна побачити знаряддя землеробів ще з трипільських часів. Однак, як зауважила Олена Жам, нестача коштів не дозволяє заховати під дах техніку, якою користувалися селяни ще на початку минулого століття.

Проте, попри всі проблеми, колектив музею не тільки зберігає славні традиції, а й примножує їх. Скажімо, вдалося зібрати 2936 найрізноманітніших знарядь праці. Адже хліб — то двадцятитисячолітня історія людства. Уперше у музейній практиці зібрано унікальну колекцію зерна від періоду неоліту, трипільської, зарубинецької, черняхівської, київської культур до мисливських сортів пшениці академіка Василя Ремесла. Гордість працівників музею — колекція народних обрядів, пов'язаних з хлібом. Бо, як учили діди-прадіди: «На жито, на пшеницю, на всяку пашницю щедрою будь, земле...».

Саме тому, наголосив Голова Верховної Ради Володимир Литвин, вручаючи цінний подарунок Олені Жам, ми маємо

чим пишатися і чого вчитися. Головне — зберегти і примножити традиції нашого народу, працюючого і щедрого.

Щоправда, цього дня йшлося не тільки про розвиток агропромислового комплексу чи музейної справи. Журналісти не обійшли у розмові з главою парламенту й інші актуальні теми. Зокрема, Володимир Литвин сказав, що звернеться до Державної Думи Російської Федерації з пропозицією направити на реабілітацію в Україні сім'ї, які потерпіли під час захоплення терористами школи у Беслані у Північній Осетії.

Водночас, коментуючи інформацію про те, що на засіданні Парламентської асамблеї Ради Європи буде слухатися українське питання, Володимир Литвин зауважив: це буде урок передусім для всіх українців, зокрема для кандидатів на найвищу посаду. Бо не можна допускати, щоб країну постійно «учили демократії».

**Володимир КОРОЛЮК.**  
**Фото**  
**Олександра КЛИМЕНКА.**

## «Люди не хочуть передплачувати газети, бо їх не носять...»

АКТУАЛЬНО

*Так відреагував на запитання кореспондента «ГУ» голова Національної спілки журналістів Ігор Лубченко. Журналісти зібралися на прес-конференцію з нагоди оголошення серед працівників ЗМІ Всеукраїнського конкурсу «Права людини в Україні». Передбачалося, що у прес-конференції візьмуть участь Уповноважений Верховної Ради з прав людини Ніна Карпачова та голова профільного парламентського комітету народний депутат Микола Томенко. На жаль, через зайнятість їх на прес-конференції не було.*

Мета оголошеного конкурсу, як зазначали його організатори, — «активізувати діяльність і професійних журналістів, і аматорів та об'єднати зусилля редакційних колективів для більш активного висвітлення правозахисної теми в засобах масової інформації України. Звернути увагу виконавчої влади на проблеми правозахисту в Україні, виконання в повному обсязі нормативних актів законодавчої бази та її подальшого розвитку».

Виходячи з цих засад і було поставлено запитання про порушення «Укрпоштою» прав людини на своєчасне одержання інформації під час доставки передплатних видань. «Укрпошта», як відомо, є монополістом у цій справі.

Голова правління МГО «Міжнародної ліги захисту прав громадян України» пан Едуард Багіров, зокрема, сказав, що до них також надходить багато скарг від передплатників на те, що газети запізняються на два-три дні, а то й узагалі їх приносять раз на тиждень. Це є кричущим порушенням прав людини на своєчасне одержання інформації. Пан Багіров повідомив, що у своїй практиці вони вже ініціювали кілька судів, але обійшлося тим, що начальника пошти звільняли з роботи та й усе.

— Вже кілька років поспіль, — зауважив Ігор Лубченко, — разом з головним редактором газети «Голос України» Горловим ми воюємо з «Укрпоштою». Керівник цього відомства пан Мухін навіть склав довідку про те, що Спілка журналістів навмисне знушається з поштовиків. Однак у розмові з Президентом України, — продовжив Ігор Лубченко, — було сказано: коли б вам приносили газети один раз на тиждень, ви не передплачували б таке видання. Люди не хочуть передплачувати періодику, бо її не носять.

Оголошений конкурс «Права людини в Україні» проходить в чотири етапи і завершитися підбиттям підсумків та врученням нагород 10 грудня 2005 року — в Міжнародний день прав людини. Головою журі конкурсу погодилася стати Ніна Карпачова.

**Анатолій КАРАСЬ.**

## Президентські виборчі перегони нас поділили, але Верховна Рада залишається єдиною командою

Сьогодні — відкриття шостої сесії парламенту четвертого скликання

(Початок на 1-й стор.).

До порядку денного шостої сесії за пропозиціями комітетів і фракцій уже включено понад тисячу законопроектів. Щоб упоратися з наміченими планами, депутатам доведеться працювати у значно швидшому темпі й розглядати щодня щонайменше по двадцять законопроектів. Тоді як на минулій сесії через парламентське сито щодня проходило лише десять—дванадцять нових законів. Нерви у депутатів почали здавати одразу на початку погоджувальної ради. Один із кандидатів у Президенти намагався звинуватити керівництво парламенту в зумисному нехтуванні його законодавчої ініціативи та невиключенні до порядку денного сесії законопроектів у його авторстві. І погрожував: «Я вам ще влаштую!» За словами постійного представника Президента України у Верховній Раді Олександра Задорожного, на погоджувальній раді не раз не витримували нерви і у деяких лідерів фракцій. Зрештою, пролунало дві пропозиції: взагалі закрити парламент до 21 листопада, тобто до завершення президентських виборів, або продовжувати працювати в нормальному режимі, узгодивши порядок денний. Адже чогочого, а роботи у законодавців у досталь — до 15 вересня уряд має подати проект держбюджету України на 2005 рік, який 20 жовтня має бути розглянуто парламентом у першому читанні. Залишається особливо актуальним і проведеною до президентських перегонів політичної реформи. Сьогодні Конституційний Суд має розпочати розгляд проекту конституційних змін, який після висновку КС одразу надійде до Верховної Ради. Найближчим часом у парламенті планують провести і спеціальну нараду депутатів на тему політреформи.

Однак більшість прогнозів на нову сесію у парламентаріїв невтішні. «Боюсь, що нормальної роботи не буде. І не виключаю нічого!» — зізнався комуніст Георгій

Крючков. «Мій прогноз негативний. І я погоджуюся з думкою Голови Верховної Ради, що частина депутатів, які водночас є кандидатами у Президенти, намагати-

менту, яке розпочнеться з виступів лідерів фракцій.

З огляду на те, що 16 вересня виповнюється чотири роки з дня зникнення журналіста Георгія



**Співголова депутатської групи «Демократичні ініціативи — Народовладдя» Богдан Губський та лідер фракції БЮТ Юлія Тимошенко перед початком погоджувальної ради**

муться використати парламент як передвиборну трибуну, а інші намагатимуться цього не допустити», — сказав Олександр Задорожний. А фракція «Наша Україна» ще минулого тижня заявила про свій намір знову блокувати роботу парламенту.

На погоджувальній раді погодилися про одне: сьогодні після урочистого відкриття шостої сесії парламенту і промови Голови Верховної Ради Володимира Литвина о 12-й годині згідно з указом Президента відбудеться хвилина мовчання на знак солідарності з російським народом у зв'язку з трагедією у Беслані в Північній Осетії. Після цього депутати розійдуться до середини, коли, власне, вже і має відбутися перше повноцінне пленарне засідання парла-

Гонгадзе, голова тимчасової слідчої комісії ВР Григорій Омельченко запропонував у першій половині вересня заслухати у парламенті звіт Генерального прокурора України та парламентської слідчої комісії про результати розслідування убивства Г. Гонгадзе.

А за попереднім порядком денним, який ще має бути затверджений у сесійній залі, у першій половині тиждень нової сесії головними темами у парламенті стануть приватизаційні питання та кодекси. Зокрема, розгляд проекту закону про Державну програму приватизації, зміни до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів, проект Кодексу України про надра.

**Юліана ШЕВЧУК.**



# Володимир Литвин: «За рівнем відповідальності нинішній момент можна порівняти з 1991 роком»

(Початок на 1-й стор.).

## «Саме зараз час для того, щоб парламент випростався»

На запитання про те, чи можлива нормальна продуктивна робота парламенту в умовах передвиборних баталій, Володимир Литвин відповів: «Я дуже цього хотів би і робитиму для цього все можливе. Однак депутати, незважаючи на літній відпочинок, морально й психологічно стомлені тиском, який сьогодні відчувають. Стомлені й знесилені тим, що парламент поділений, що депутати приписані до однієї чи до іншої сили — часом саме приписані, як кріпаки до землі.

Але, гадаю, зараз — саме час, коли парламент зміг би випростатися. Це головне. У період владного міжсезоння Верховна Рада повинна зайняти свою нішу, а для цього потрібен серйозний фаховий підхід до роботи. Ну, не можна розглядати парламент як дві чи три ворожі сили! Опозиція — це частина народу, і більшість — це також частина народу. Не потрібно ділити себе на кращих і гірших, а просто виходити з того, що ми — один народ. Я хотів би, щоб це всі зрозуміли... Я дуже болісно переживаю деякі речі, що відбуваються у парламенті. Хочеться, щоб усім було добре, було добре країні, і тому виникає питання: ну навіщо це все? А ви ж розумієте, що ще не відкриті всі «напрацювання», ви побачите, скільки буде бруду, скільки буде шантанжу з приводу поведінки всіх, зокрема й моєї... Не секрет, що кожна політична сила сьогодні шукає приводи для блокування роботи парламенту. Одні кажуть, що потрібно використати Верховну Раду на повну потужність для пропаганди своєї позиції в період президентської кампанії, і це зрозуміло й логічно. Іншим політехнологи пропонують: щоб не дати можливість першим, давайте заблокуємо роботу парламенту. Я думаю, що це — шлях у нікуди і в першому, і в другому випадку. Треба знайти золоту середину».

## Замість дискусії — взаємні звинувачення

На жаль, зазначив Голова Верховної Ради, передвиборну кампанію зведено до рівня з'ясування стосунків кандидатів. «Замість загальноукраїнської дискусії щодо того, де перебуває Україна і що потрібно робити, — зауважив він, — кандидати зайняті тим, що відповідають один одному на звинувачення. І це знижує рівень президентської кампанії, принижує самих кандидатів. Зрозуміло, що політехнологам не було б роботи, якби ставити питання

про відкритість, змагальність ідей, чесність кампанії: коло можливостей для них зменшується. А коли треба якийсь «піар» запустити, якусь провокацію втнути, то всі при роботі й усі винагороджені... Я думаю, що небезпечною також є тенденція зведення протистояння між народом і владою. Адже влада у нас уособлюється з державністю, й ми тим самим принижуємо сьогодні свою державу. Хочемо ми

зультати фактично збігалися, тож говорити про маніпулювання мені особисто важко. Скажімо, блок «За єдину Україну» за даними «екзит-пол» отримав 10,7%, а за даними ЦВК — менше 12%. Тобто, похибка мінімальна. Те само стосується виборів президента 1999 року. І головне, що така картина складається не лише з фаворитами, а й з усіма учасниками переговорів — і президентських, і парламентських. Учасни-

ванням тих повноважень, які матиме після політреформи Президент. Бо ознайомлення підтверджує: попри декларації декого з них про прихильність до політреформи, вони водночас ставлять перед собою такі завдання, виконати які під силу людині з абсолютними повноваженнями. Хоча я переконаний, що сьогодні треба розосередити владу, але не лише на рівні трьох верхніх гілок, а дійти до ни-



фото Олександра КЛИМЕНКА.

(Зліва направо): послы Японії, Польщі та США — Кішіро Амае, Марек Зюлковський та Джон Харбст після зустрічі з Головою ВР Володимиром Литвином.

чи ні, а така постановка питання очевидна. Я не кажу вже про те, що сьогодні інші кандидати виштовхуються за межі політичних змагань. Кажуть — зайве їх підтримувати, зайве їх слухати, коли тут таке протистояння між двома силами. Це не що інше, як нав'язування людям безальтернативності вибору».

Водночас Володимир Литвин відкинув думку про те, що результати виборів можуть бути визнані недійсними: «Я цього не хотів би допускати. Ви ж розумієте, що це — невизначеність для країни, для політичної й економічної ситуації, фактично погіршення стосунків зі світом».

## Про «екзит-пол»

Володимира Литвина запитали, чи поділяє він думку керівника виборчого штабу Віктора Януковича Сергія Тігіпка про те, що опитування «екзит-пол» (тобто людей, які щойно проголосували) є технологією маніпулювання виборами? Голова Верховної Ради (який вранці того дня мав тривалу зустріч з керівниками консорціуму відомих соціологічних організацій, які проводили тимуть це опитування) сказав: «Як відомо, аналогічні дослідження проводилися в 1999 році на президентських виборах, і в 1998 та 2002 — на парламентських. І якщо взяти останні парламентські вибори, то похибка становила 1,5%. Тобто ре-

ки консорціуму, який проводитиме опитування, виходять, за їхніми словами, з того, що їм важливе реноме своїх організацій, і з того, що їм і надалі жити й працювати в Україні. А для цього вони повинні бути максимально об'єктивними. Гадаю, це дуже вагомий чинник. Тому потрібен реальний підхід і треба відмовитися від досліджень замовного роду, які можуть, фактично, розірвати країну... Я запитав організаторів: якщо «екзит-пол» проводитимуть п'ять-сім організацій, а розбіжності між результатами становитимуть 4, 5, 10 відсотків, то люди будуть збиті з пантелику: де ж правда?.. Організатори відповідають, що все можливо: політехнологи не сплять, кують перемогу. Кожен собі окремо».

## Політреформа: потрібен реальний процес з вагомим результатом

Говорячи про можливі варіанти дій Верховної Ради щодо політреформи — взагалі не розглядати відповідний законопроект, розглядати після вердикту Конституційного суду чи після першого туру виборів, Володимир Литвин детальніше зупинився на останньому варіанті: «Тут у мене виникає питання: треба ж пропонувати всім кандидатам у президенти, щоб вони сьогодні зупинили свою передвиборчу агітацію або вели її з ураху-

зу: дати можливість дихати й розвиватися місцевому самоврядуванню. Водночас треба думати над тим, як наповнювати конкретним змістом приписи Конституції, які відсилають до конституційних законів, — а ВР практично таких не приймає. Отже, потрібна не зацікленість, а реальний процес, який мав би вагомий результат. Знову ж таки, ми не повинні привнести протистояння і конфлікт у парламент».

## Іракське питання буде одним із проблемних

Володимира Литвина запитали, як він прогнозує розгляд у ВР законопроектів щодо виведення українських миротворців з Іраку. «Я думаю, що це буде одне з проблемних питань, — відповів Голова Верховної Ради. — Воно може призводити навіть до блокування роботи парламенту. Тому до цього слід підійти зважено. Ми повинні заслухати ту інформацію, яку надасть за результатами свого візиту до Іраку прем'єр. До того ж у цій поїздці був і голова профільного комітету ВР. Я не хотів би, щоб ми під час передвиборного марафону все звальювали до однієї купи, щоб пропонували взаємовиключні пропозиції, які паралізують парламент. А те, що ця проблема буде одним із каталізаторів напруження в стінах ВР — це однозначно».

Анатолій  
МАРЦИНОВСЬКИЙ.

## БАЛАНС ТИЖНЯ

## Російський день. Рахуйте ваші козири

НАК «Нафтогаз України» повідомив про намір позмагатися у тендері з приватизації підприємств угорського нафтогазового концерну MOL (Magyar Olaj—es Gazipari RT). Україна нарощує свою транзитну потугу темпами, які можна порівняти хіба що з динамікою економічного зростання країни.

## Транзитний пряник

Безперечно, поштовх до активних дій на «транзитному полі» дала низка міждержавних угод, на яких ще не просохло чорнило. Не в останню чергу — щодо постачання туркменського газу до 2028 року, яку підписували в головному офісі ПАТ «Газпром». Нагадаю, через два роки транзитером і оператором туркменського газу стане замість угорської Eural TG нова компанія — «РосУкрЕнерго», бо туркменський газ перейде у власність газпромівського ТОВ «Газекспорт». Україні обіцяно збільшити обсяги поставок туркменського газу з 44 до 60 мільярдів кубометрів, тобто «безхмарну» перспективу для внутрішнього ринку. Звісно, за умови, якщо не псувати відносин з російськими газовиками, тобто не порушувати їхні плани на європейському ринку. Це принесе і певні дивіденди від транзиту туркменського газу на Захід. Не такі значні, як за угорського оператора, але на безриб'ї і рак риба: все як завжди залежатиме від вартості енергоносія. Якщо виходити із стратегічних інтересів, Україна підіграла Росії в її прагненні втримати монополію становище на пострадянському просторі і на українському ринку. Фігурально кажучи, зіграли в підкидного на високому рівні. У підсумку ми не станемо партнером Туркменістану — країни-експортера природного газу в Європу. Ніякий результат, висловлю своє припущення, заслуговує на певну компенсацію — хоча б у вигляді відмови російського уряду одержувати відсотки за кредитом упродовж чотирьох років за угодою щодо остаточного врегулювання газових боргів України 1997—2000 років. Домігшись цього, НАК «Нафтогаз України» одержав і перспективу позичити на зовнішніх ринках. Гроші — козири, які потрібні для відновлення транзитних «м'язів» в Європі. Для приватизації угорських газових магістралей та підземних газосховищ зокрема. Цілком можливо, що козири виявляться російськими, і серпнева угода про стратегічне співробітництво у газовій справі та рішення про збільшення статутного фонду спільного газотранспортного консорціуму на 34 мільйони доларів, прийняте на минулому тижні правлінням ПАТ «Газпром», наповняться новим змістом. У великій грі можна грати на одну руку.

## Підігравати, а не грати

Україно-російська угода з транзиту нафти на 15 років не лише засвідчила цілковиту зацікавленість сусідів у збільшенні обсягів перекачування вуглеводнів до 85 мільйонів тонн на рік, а й закріпила за росіянами на далеку перспективу монополію право на постачання нафти. За таких умов українцям залишається розраховувати на її закупівлю тільки за світовими цінами, за ними нам дістається навіть технологічна нафта, яку закачували у нафтогін «Одеса—Броди». Розпочавши будівництво нафтоперекачувальної станції «Чикалівка», ми тим самим запевнили росіян, що підігравати вміємо набагато краще, аніж грати самостійно. А що лишається, якщо транспортування нафти територією України й обсяги транзиту катастрофічно падають? Чикалівський проект дасть змогу підвищити пропускну здатність на ділянці Кременчук—Пролетарська з 19 до 28 мільйонів тонн. Мало хто сумнівається в тому, що за високих цін та обмеженої пропозиції на світовому ринку поставки російської нафти до чорноморських терміналів і нафтопереробних заводів Одеси, Херсона дедалі зростатимуть. Вочевидь торгувати нафтою у середземноморському регіоні Європи нашому північному сусідові вигідніше і з фінансового боку. І ще: гра на одну руку з росіянами, хоч би що там казали про свої розчарування українським вибором поляки, потрібна українському Прем'єр-міністрові як претенденту на президентське крісло. Незрозуміло тільки, чому росіяни так довго зволікали з рішенням щодо скасування експортного ПДВ, адже ще на початку літа ціна імпортованої нафти перевищувала загальносвітові ціни на 10 відсотків. Невже вважалися, хто з претендентів на президентське крісло в Україні здатен ліпше забезпечити курс на подальше зближення двох країн?!

## Вічна риторика

Це запитання на презентації російського клубу, відкритого минулого тижня в Києві, вже було риторичним. Сусіди ставлять на того, хто забезпечив високі темпи економічного розвитку — реальний ВВП у січні—липні нинішнього року проти січня—червня минулоріч зріс на 13,5 відсотка. Передусім на того, хто їм добре підіграє на стратегічно важливих ринках, бо цьогорічний сплеск українсько-російської торгівлі зумовлений насамперед економічним зростанням обох країн, до чого мають стосунок чимало попередників нашого уряду.

Як і було, тиждень сипав заявами. Зверну увагу на дві. Прем'єр-міністр обіцяє найближчим часом бюджет у 120 мільярдів гривень — фантастично. З огляду на обіцяні заробітні плати, пенсії та стипендії, виплати для повернення громадянам заощаджень в колишньому Ощадбанку ЗСРСР, з огляду на зовнішні та внутрішні борги, які дедалі зростають, за видатками такий бюджет для країни бажаний, але не реальний за доходами. І ще. Глава уряду не бачить передумов для зростання у другому півріччі інфляції. Тим часом на ринку нафтопродуктів зберігається напруження, індекс споживчих цін виробників промислової продукції за сім місяців сягнув 14,4 відсотка, а монетарний чинник в індексі інфляції споживчих цін дедалі зростає. Тож зусилля Нацбанку для стримування монетарної експансії може не вистачити, тоді країна не уникне інфляційного струсу.

Сергій ВЛАД.

# Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Рогожинського Миколи Володимировича

Бог — Україна — Воля — Слава — Істина — Честь!

Я, Микола Рогожинський, сповнений громадянських почуттів і баченням існуючих в українському суспільстві проблем, беру на себе відповідальність очолити політичне та владне лідерство в державі. На цей крок я зважився тому, що мої совість, гідність, честь людини не дозволяють далі терпіти над собою та українським народом наругу з боку як владних «панів та підпанків», так і закордонних «добродіїв» різного гатунку, для яких ми, наша земля, природні ресурси, фізичний та духовний потенціал завжди були, є і будуть лише джерелами фантастичних надприбутків.

**Розбудова народної держави:**  
• Відродження духовного та морального суспільства.

• Народна соціальна та економічна політика.

• Відродження культури, розвиток освіти і науки.

Народна соціальна та економічна політика:

**1. Економічний ріст.**  
Забезпечення виробництва більшої кількості і кращої якості товарів та послуг. Формування високого рівня життя на рівні європейських стандартів.

**2. Повна зайнятість.**  
Забезпечення відповідною роботою всіх, хто бажає і здатен працювати. Через державні програми формування автоматизованих і роботизованих робочих місць у високотехнологічних і наукоємних галузях. У 2006 році мінімальна заробітна плата 6000 грн.

**3. Економічна ефективність.**  
Сприяння розвитку високотехнологічних і наукоємних виробництв, які здатні отримати максимальну віддачу при мінімумі витрат при використанні існуючих виробничих ресурсів.

**4. Стабільний рівень цін.**  
Недопущення значного підвищення або зниження цін. Недопущення інфляції та дефляції.

**5. Економічна свобода.**  
Забезпечення в економічній діяльності високого ступеня свободи керівникам підприємств, робітникам і споживачам.

**6. Справедливий розподіл доходів.**

Забезпечення соціальної справедливості. Недопущення того, щоб ні одна соціальна група населення не перебувала в стані крайньої бідності, тоді як інші дуріли від розкоші.

**7. Економічні гарантії.**  
Забезпечення достойного існування хронічно хворим, непрацездатним, недієздатним, пенсіонерам або людям, які з різних причин не можуть отримувати навіть мінімальний доход. У 2006 році мінімальна пенсія 3600 грн.

**8. Торговий баланс.**

Підтримка розумного балансу міжнародної торгівлі і міжнародних фінансових договорів. Забезпечення рівноправних міжнародних економічних відносин. Я завжди захищав, захищаю і буду захищати інтереси простих людей, бо ми з ними одного коріння: я — проста людина, живу в таких самих умовах, як і більшість українців, і я знаю зсередини, а не з владного кабінету життя людей, їхній біль, знаю, що їм потрібно, чого вони прагнуть.

Я зупиню показ зла та насильства на телебаченні.  
Суспільний устрій України базуватиметься на основі української національної ідеї, що сповідує моя команда.

**Я наведу в країні порядок!**  
Кожний держслужбовець несе тим повну персональну відповідальність за свої вчинки і бюджетні кошти, якими він розпоряджається. Необхідно розірвати фінансовий зв'язок влади і капіталу, зробити так, щоб владою управляв не капітал, а народ. **З дня мого обрання на посаду президента України я і моя команда беремо на себе всю відповідальність за долю Народу і зуміємо захистити його від горя та ганьби!** Для цього вже підготовлена та працює ціла армія патріотів-професіоналів у всіх напрямках економіки та суспільного життя. Наші програми базуються на найсучасніших досягненнях вчених та практиків світового рівня. Ми знаємо, як зробити наше життя гідним Людини, таким, **щоб український паспорт поважали в усьому світі.** Ми мобілізуємо інтелект та новітні технології винахідників, які нарешті зможуть реалізувати себе і почнуть працювати на бюджет держави і її народ. Зупинивши інфляцію, ми стабілізуємо та утвердимо гривню, як єдину національну валюту. Село буде піднято з руїн і **13 млн. селян відродять славу України — всесвітньої житниці.** Природні ресурси України — земля, надра, водні ресурси — виняткова власність усього народу.

Необхідно завершити земельну реформу, розбудувати інфраструктуру аграрного ринку, впровадити іпотечне кредитування, створити дієву систему правового захисту власності на землю та її власників та забезпечити інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва через державне замовлення на продукцію села, державну дотацію, паритет цін, доступність кредитів, впровадження сучасних технологій. Держава, виходячи з вищих інтересів суспільства, повинна, нарешті, свій економічний потенціал і механізм

влади сповна використати для подолання глибокої прірви в економічному і соціальному розвитку міста і села. Я не допущу незаконного скуповування землі. На поля треба направити сучасну високотехнологічну техніку, забезпечивши мінеральними добривами, відновити зрошувальні системи. Будуть відроджені сільські школи, клуби, дитячі садки, фельдшерсько-акушерські пункти, сільські дільничні лікарні. Саме я виконаю програму «Сільський автобус». Буде вдосконалена програма приватизації земель, фабрик та заводів, які будуть задіяні на повну потужність і дійсно належати тим, хто на них працює. Фермери, кооператори та підприємці матимуть сприятливі умови та підтримку з боку держави (довгострокові, безвідсоткові кредити для придбання основних засобів виробництва). Підприємства і громадяни отримають єдиний 10% податок на прибуток. Необхідно впровадити державне замовлення та розмістити його на підприємствах усіх форм власності; захистити промисловців і підприємців від поборів та здирництва контролюючих, митних та правоохоронних органів. Я наведу порядок у паливно-енергетичному комплексі, і в першу чергу у вугільній промисловості, щоб зупинити шахтарську смерть. Заробітна платня шахтарів повинна бути еквівалентна смертельно небезпечній, тяжкій, виснажливій праці цих людей. На шахти повинна прийти техніка, що у подальшому виключить смертельні випадки та випадки інвалідизації.

**Медицина, освіта та спорт будуть реально доступними та безплатними.** Кожен громадянин України повинен мати можливість отримати невідкладну медичну допомогу та освіту незалежно від соціального стану за рахунок держбюджетного фінансування базових медичних послуг і впровадження страхової медицини. Всі без винятку представники охорони здоров'я, освіти, науки та культури отримують статус державного службовця. Багатодітні та малозабезпечені сім'ї, інваліди, пенсіонери будуть соціально захищені, студенти та всі без винятку діти отримуватимуть державну стипендію у розмірі мінімальної заробітної плати, а новонароджені — ще і одноразову допомогу у розмірі 1000 грн. та 5000 грн. під відсотки на особистий рахунок до повноліття. Правовий захист жінок і молоді допоможе нам знищити безробіття.

Україна повинна мати потужні, дієздатні профспілки, які б захищали інтереси людей та держави, а не інтереси окремих провладних хазяїв, що байдужі до проблем народу.

Кожна людина матиме можливість проводити відпустку на базі відпочинку чи в санаторії. Збройні Сили будуть здатні захистити Україну та її державні інтереси. Армія буде професійною та добре оснащеною. Я не дозволю відправляти наших синів на чужу війну та проливати українську кров заради чийось злочинних або імперських інтересів.

**Кожна людина — особистість,** і вона повинна розкрити та реалізувати себе. Насамперед ми повинні відродити духовність нації, осягнення нацією себе і свого місця на Землі, її історію, якою б вона не була, з її злетами і падіннями, величию чи ганьбою, славою чи безслав'ям, бо правда — це єдина дорога, яка приведе країну до розквіту. Потрібне негайне відродження традиційної народної культури, української мови та мистецтва, збереження культурних цінностей та історичного середовища її інтелектуального потенціалу.

Вчителям — одну з найвищих у державі оплат праці. Освіта, у тому числі вища, за рахунок держбюджету буде доступною всім, хто прагне знань, а також гарантований вільний розвиток мов і культур усіх етносів, які є в Україні.

Я здійсню реформу правоохоронної та судової системи з метою підвищення рівня її правоохоронної діяльності та утворення достойних соціальних умов для службовців цих систем. Треба повернути моральність у державну політику та побудувати справедливую владу з державною системою правової освіти і юридичного захисту прав громадян, та реальну незалежність судової гілки влади, яка служитиме людям. Єдиним джерелом влади в державі є народ.

Треба забезпечити проведення активної зовнішньої політики України, принциповою основою якої є захист національних економічних інтересів і національної безпеки. Геополітична перспектива України полягає в тому, щоб стати самостійним і авторитетним економічним геостратегічним центром.

Потрібно впровадити державну програму з організації працевлаштування за кордоном. Стимулювати залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у сільське господарство та промисловість, у енергозберігаючі, наукоємні, екологічно безпечні, високопродуктивні технології.

Я зміцню місцеве самоврядування міст, селищ та сіл, забезпечивши використання ними більшості усіх їх бюджетних надходжень. Інтереси кожного регіону будуть враховані, єднання людей в єдину державу через повноцінну участь регіонів у загальнодержавній політиці.

Країна перейде до інноваційної моделі розвитку економіки, через розвиток високотехнологічного її сектору; через модернізацію сфери науки та освіти; через стимулювання розвитку внутрішнього ринку, інвестування в інтелектуальний і трудовий потенціал людини, оновлені управлінські кадри. Першочергове завдання — у стислі строки маємо утвердити економіку інноваційного типу, ліквідувати технологічне відставання, спрямувати стратегічні інвестиції у людину. Економічне піднесення України — у розвитку науки, освіти, культури, здоров'я, високих технологій, економіки знань, суспільства інновацій.

Я зроблю, щоб підприємства, які становлять геостратегічний потенціал України, були державними акціонерними товариствами з контрольним пакетом акцій, що належить державі.

Необхідно проведення інвентаризації комерційних банків, встановлення доступних відсоткових ставок за кредитами. Обов'язковим має бути забезпечення реформи кредитно-грошової політики та поліпшення роботи банківської системи по довгостроковому кредитуванню економіки.

Я за механізми захисту усіх форм власності.

Я налагоджу національну програму кредитування потреб громадян у будівництві і придбанні житла.

Стандарти охорони довкілля будуть загальноєвропейські. Я введу диференціації пенсій залежно від фактичного вкладу кожного пенсіонера в економіку України. Я звільню пенсіонерів від усіх видів податків. Пенсіонери повинні мати право працювати без втрати пенсії і пільг.

**Духовно та фізично здорова нація, наш генетичний фонд — гарантія нашого майбутнього. Закон — один для всіх незалежно від рангу та посади.** Я — Микола Рогожинський, побудую сильну, багату, духовну та моральну Державу, і ви мені в цьому допоможете!

**У разі невиконання своїх обов'язків я готовий нести повну відповідальність за свої вчинки перед Богом та Людьми!**

Українці! Ви голосуєте за себе та своє сьогодні і разом зі мною несе відповідальність перед Всевишнім Творцем за майбутнє наших дітей, за майбутнє України.

**День виборів президента України дає останню надію на відновлення України!**

**Тож нехай гаслом у наших серцях стануть пророчі слова наших предків нашої національної ідеї, нашого духовного відродження:**

**Бог — Україна — Воля — Слава — Істина — Честь!**



Людмила БУДКО

## Приваблюють змістовність і толерантність

ПЕРЕДПЛАТИ І ВИГРАЙ

*Вчителька музики сумчанка Людмила Будко за порадою сусідки спочатку передплатила «Голос України» на три місяці, а коли газета сподобалася, продовжила передплату.*

— «Голос» змістовний і розмовляє з читачами не звисока, а на рівних, — каже Людмила. — Приваблює в ньому толерантність кореспонденцій. Навіть у критичних матеріалах не бачу приниження «гід-

ності героїв». Тільки факти. Зважаючи на них, читач сам має змогу оцінити виступ газети.

«Слухняні» ЗМІ щодня безсоромно замилюють людям очі нашим «райським життям». Пишуть про позитивні зміни й голосоукраїнці. Однак не замовчують і недоліків, акцентують увагу суспільства на проблемах. Газета не боїться писати про корупцію, злидні, безробіття... Особисто мені найбільше імпонують матеріали, спрямовані на за-

хист людей. Легше стає на душі, коли після виступу газети торжествує справедливість. Люблю також «Сім'ю» з її життєвими історіями. Загалом видання мені сподобалося, тому я переконала двох подруг, щоб і вони передплатили її на друге півріччя.

...Людмилі Будко поталанило двічі: під час розіграшу призів вона виграла термос і футболку з емблемою «Голосу України».

Владислав ЖМУРКОВ.

Сумська область.

# Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Черниша Григорія Семеновича

1. Відродження духовного і матеріального добробуту народу України на основі чотирьох духовних законів, які були закладені в глибинах нашого походження.

2. Ліквідація наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

3. Реабілітація «мертвої зони» Чорнобиля.

4. Створення України безмитною зоною.

5. Ліквідація злочинності, тюрем, таборів для малолітніх, забезпечення пенсіями людей, які постраждали від соціальної несправедливості, інвалідів

праці, Великої Вітчизняної війни та інвалідів-інтернаціоналістів.

6. Підвищення матеріального і духовного добробуту народу України, забезпечення мінімального життєвого рівня однієї людини із розрахунку 4257 гривень на місяць.

7. Видача безкоштовно лікувальних прикрас на основі мінералу топаза всім жителям України.

8. Розрахунок із зовнішніми та внутрішніми боргами України.

9. Створення демократично-

го суспільства, яке забезпечить вільний розвиток людини і захистить її права.

10. Створення в Україні суспільства, в якому має бути пріоритетною економічна політика на основі різноманітних форм власності, високий життєвий рівень народу, соціальна справедливість, духовна свобода, відкритість до навколишнього світу.

11. Створення умов для задоволення національно-культурних потреб усіх етнічних груп, які живуть в Україні.

12. Проведення приватиза-

ції, земельної реформи і передачі жителям України землі у приватну власність, здійснення радикальних економічних реформ на основі нових форм у ринкових взаємовідносинах — «Благодійність».

13. Створення умов кредитної політики з максимальною відсотковою ставкою у розмірі шість відсотків річних для жителів України.

14. Створення умов державного забезпечення дітей віком до 16 років, медичного обслуговування та середньої освіти.

15. Забезпечення високого

матеріального рівня життя медичним працівникам, учителям, письменникам, художникам, науковцям, військовослужбовцям, працівникам юстиції, судів і правоохоронних органів.

16. Створення міст для порушників законів і засуджених.

17. Реалізація програми зовнішньої, внутрішньої та соціальної політики ПРНУ.

18. Утвердження України на міжнародній арені як миролюбивої держави з історичним минулим на основі «Дорога, Правда і Життя».

## І все-таки «Одне вікно» створити можна!

### САМОВРЯДУВАННЯ

**Розмови про створення системи реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та обслуговування населення за принципом «одного вікна» точаться давно. І весь час знаходилося безліч причин, щоб «заговорити» цю ідею. Головне, і це чиновники чітко засвоїли, побільше про неї говорити і... нічого не робити. Що й казати, вміють вони «вставляти палки в колеса», щоб позбутися будь-чого, що може завдати їм зайвого клопоту.**

**Зовсім по-іншому роблять у Бердянському міськвиконкомі, про що довідався наш власний кореспондент у Запорізькій області Олександр ВОРОТІЛОВ.**

Про те, що Бердянськ називають столицею місцевого самоврядування, я чув давно. Але повірив у це, ознайомившись лише з одним аспектом діяльності міської ради та її виконавчого комітету на чолі з головою Валерієм Барановим. Коли я запитав у нього про систему управління якістю, яку вдалося запровадити у діяльності виконкому Бердянської міськради, він запропонував поговорити з будь-ким із чиновників, мовляв, усі вони відкриті для спілкування. Чесно кажучи, я був приємно здивований: сьогодні не в кожній «конторі» запросто можна поспілкуватися з її службовцями. Без огляду на «начальство» вони інколи й слова не вимовляють. А тут — йди і спілкуйся. Що я й зробив.

Насамперед мене цікавило, чи правда, що в Бердянську запроваджено принцип «одного вікна» у роботі з підприємцями, тому негайно вирушив на перший поверх, де у холі розташований центр муніципальних послуг. Тут саме обслуговували клієнта. Вся процедура зайняла трохи більше однієї хвилини. Виявилось, що документи на відкриття пункту прокату предметів курортного призначення здавав директор бази відпочинку «Лощман» Павло Новаков:

— Це вже втретє цього року я приходжу до центру муніципальних послуг. Дуже зручно, часу на оформлення дозволів витрачається небагато. Мені треба було лише здати необхідні документи, і за кілька днів отри-

мати відповідне рішення. Раніше було дуже багато мороки з цим.

— **А як сприйняли відкриття цього центру спеціалісти відділів і управлінь міськвиконкому?** — запитую у начальника служби надання послуг Ірини Саввон.

— Вони кажуть, що наш центр вивільнив їх від нескінченних консультацій і питань. Ми працюємо щодня і вирішуємо всі проблеми безпосередньо у центрі. Людина, наприклад, бажає поставити кіоск. Вона не зобов'язана знати, як і де вирішувати ці питання. Все роблять за неї наші спеціалісти, це їхній обов'язок.

— **Скільки коштують послуги?**

— Ми надаємо 69 видів послуг. Всі вони безплатні, за винятком, коли треба виїжджати спеціалістам, скажімо, щоб заміряти земельну ділянку.

У центрі муніципальних послуг кожен може отримати інформаційну анкету і зразки документів, які необхідно подати для оформлення відповідного рішення чи дозволу. З них одразу видно, на підставі яких нормативних актів і хто надає послуги, строки їх виконання, а також хто відповідає і кому можна поскаржитися, якщо послуга не виконується. Для цього не треба ходити по інстанціях, все робиться в «одному вікні».

Може здатися, що все це було легко організувати. Але тільки на перший погляд. Передувала цьому напружена й цікава робота. Детальніше я попросив розповісти за-

відуючого організаційним відділом, уповноваженого у справах системи управління якістю Анатолія Фойта:

— Створення центру муніципальних послуг — це лише частина роботи з побудови у виконкомі Бердянської міської ради ефективної системи управління якістю за нормами ISO 9001:2001 і відповідно державним стандартам ДСТУ 9001:2001. Вона розпочалася ще у

— **Чому в Бердянську так наполегливо взялися за впровадження системи якості управління?**

— Причина, з якої виконавчий комітет Бердянської міської ради взяв участь у втіленні цього проекту, в тому, що місто останніми роками займає активну позицію у впровадженні передових технологій в управлінській роботі, організації самоврядування. У міській раді, виконав-

квиконкому пропонувалося десять лекцій, досвід польських колег, а також роздані методичні матеріали як посібники для самостійного вивчення і підготовки. На першому етапі відділи та управління виконкому провели інвентаризацію послуг, які вони надають мешканцям територіальної громади, склали каталоги цих послуг. Другим етапом роботи стала атестація управлінь та відділів міськвиконкому. Усе це спрямовано на поліпшення обслуговування клієнтів. Робота з освоєння системи якості тривала протягом минулого року.

— **Чи не найбільше досягнення в усій цій роботі, на мою думку, — створення центру муніципальних послуг, що, як мені сказали, став одним із переможців Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування.**

— Так. Центр істотно підвищує якість надання послуг з боку управлінь та відділів виконкому, залучає мешканців міста до діалогу «влада-громада» та дає змогу дійсно впровадити механізм прозорого й ефективного надання муніципальних послуг для мешканців територіальної громади. Крім реєстрації заяв, фахівці центру надають консультації замовникам щодо систематизації документів, необхідних для вирішення питань з оформлення дозволів на виконання будівельно-монтажних робіт як на нових об'єктах будівництва, так і на території існуючих домоволодінь, реконструкцію, розширення та перепланування квартир громадянами, присвоєння поштових адрес. До центру надання муніципальних послуг можна звертатися з питань видачі копій архівних документів, витягів, довідок про заробітну плату та підтвердження трудового стажу на підприємствах, документи яких зберігаються в Бердянському міському державному архіві.

За дев'ять місяців функціонування Центру зареєстровано 3650 заяв, за якими надано муніципальні послуги. Але головне те, що всі, хто докладав зусиль для втілення системи забезпечення якості муніципальних послуг, висловили бажання та готовність вчитися працювати для мешканців територіальної громади по-новому; показати, що є команда, створена на засадах взаємозамінності та взаєморозуміння.

— **Анатолію Михайловичу, що, на вашу думку, заважає впровадженню подібної системи управління якістю у виконавчих органах інших міст?**

— Назву типові проблеми, з якими стикаються наші колеги. Насамперед, це песимізм працівників стосовно запровадження всього нового. Окрім того, недостатньо знань для розробки чітких, доступних, конкретних документів, пов'язаних із впровадженням системи управління якістю, і, що найбільш важливе, — невиконання того, що в них написано. Я б ще звернув увагу на небажання виявляти і показувати проблеми в діяльності виконкому. Керівники, особливо середньої ланки, зайняті безпосереднім виконанням службових обов'язків. Замість того, щоб виникнути в суть проблеми, намагаються призначити спеціаліста, який би займався цим питанням, придбати вже готові документи або й сам сертифікат якості. До того ж, багатьом притаманний максималізм: або — все, або — нічого. Вбачають у системі управління якістю панацею від усіх проблем у виконкомі, а не інструмент аналізу загального керівництва. Це лише частина проблем. Їх значно більше.

Досвід Бердянська свідчить, що там, де хочуть щось зробити, не ведуть нескінченні розмови, а докладають усіх зусиль і досягають конкретних результатів.

Мал.  
Олексія КУСТОВСЬКОГО.



вересні 2002 року, коли до Бердянська в рамках польсько-українського проекту «Через якість до партнерства» за підтримки програми «RITA», мета якої — впровадження демократичних та ринкових змін у країнах колишнього східного блоку з використанням досвіду польських досягнень, завітала делегація з польського міста Люблін, а також бургомістр міста Біхава, в якому вже діє система управління якістю муніципальних послуг.

чому комітеті, міських організаціях і підприємствах утворилося коло закордонних ділових партнерів. Розраховувати за цих умов на успіх неможливо без знання психології управління. Починаючи з жовтня 2002 року, щотижня проходили методологічні семінари з працівниками структур міськвиконкому. До участі у семінарах було залучено викладачів Азовського регіонального інституту управління. У програмі семінарів міс-



# А в Балаклаві танцювали і на ходулях

СВЯТО



Три дні вечірнє небо над Балаклавою розсвічували феєрверки — тут святкували 2500-річчя з дня заснування невеликого містечка на березі унікальної бухти. Англійці, що захопили Балаклаву 150 років тому під час Кримської (Східної) війни, називали її маленьким Лондоном, а сучасники вважають, що нинішня Балаклава — це маленька Рив'єра. Хоча багато хто знаходить у ній схожість із античною Грецією. «Золота середина землі», «Орден на грудях Криму» — яких тільки епітетів не отримувало риб'яче гніздо (так з татарської перекладається Балаклава — Балік-Юве).



25-віковий ювілей допоміг демілітаризувати і упорядкувати Балаклавську бухту. За час підготовки до ювілею у містечку, тепер знову курортному, з'явилися новий тенісний корт, кілька дитячих спортивних майданчиків, чудово оснащений більярдний клуб; уздовж узбережжя прокладено каналізацію, виконано великий обсяг робіт з капітального й поточного ремонту будинків і споруд. Про це з гордістю відзначав на урочистих зборах на честь ювілею голова Балаклавської районної держадміністрації Едуард Ганчев. Учасників зборів і всіх балаклавців привітав Голова Верховної Ради Володимир Литвин. Найзаслуженіших відзначили урядовими нагородами, а 29 осіб отримали спеціальну відзнаку «За заслуги перед Балаклавою», засновану до її 2500-ліття. Серед нагороджених — народні депутати від Севастополя Іван Вернидубов і Віктор Заїчко, які багато сил доклали до відродження древнього містечка.

Учасники урочистих зборів поклали вінки до пам'ятника захисникам Балаклави від німецько-фашистських загарбників. А потім зазвучали бандури і пісні на слова Лесі Українки, пам'ятник якої прикрасив центральну площу Балаклави. Славна дочка українського народу відпочивала, лікувалася і творила на березі унікальної бухти на початку минулого століття. Кожний із трьох днів святкування 2500-літнього ювілею проходив за темами: «Балаклава історична», «Балаклава багатонаціональна», «Балаклава творча». Виставки, костюмова хода, концерти, де танцювали навіть на ходулях, надовго залишаться в пам'яті балаклавців і мешканців Севастополя, численних гостей.

**Світлана КАЛИНОВСЬКА.**  
Балаклава—Севастополь.  
На знімках: квіти для Лесі; гості Балаклави з задоволенням купували сувеніри з ювілейною символікою.

Фото автора.

## УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Про відзначення державними нагородами України працівників підприємств, установ, організацій міста Балаклави

За вагомі трудові здобутки, багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у соціально-економічний та культурний розвиток міста Балаклави та з нагоди 2500-річчя від його заснування постановляю:

**Нагородити орденом «За заслуги» III ступеня**  
ІВАНОВА Віталія Олександровича — заступника директора Морського гідрофізичного інституту НАН України;  
ГАНЧЕВА Едуарда Григоровича — голову Балаклавської районної державної адміністрації.

**Присвоїти почесні звання:**  
«ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК СФЕРИ ПОСЛУГ УКРАЇНИ»

КІЄВІЙ Валентині Парфенівні — директорів ремонтно-експлуатаційного підприємства № 12.  
«ЗАСЛУЖЕНИЙ ХУДОЖНИК УКРАЇНИ»  
ФЛІППОВУ Зіновію Івановичу — художникові-живописцю.

«ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ»  
ГОЦУЛЕНКО Тетяні Олександрівні — художньому керівникові зразкового хореографічного ансамблю «Радість» Будинку культури акціонерного товариства «Балаклавське рудоуправління імені О. М. Горького»;

КОТ Ельмірі Джамсудінівні — директорів Палацу культури «Севастопольський»;  
АБАКШИНІЙ Людмилі Вікторівні — завідувачу філіалу №16 централізованої бібліотечної системи для дорослих.

«ЗАСЛУЖЕНИЙ ЛІКАР УКРАЇНИ»  
КРЕТОВУ Леоніду Васильовичу — завідувачу відділення Севастопольської міської лікарні №9;  
МІХЕЕНКУ Геннадію Валентиновичу — головному лікарю Севастопольської міської лікарні № 9.

«ЗАСЛУЖЕНИЙ БУДІВЕЛЬНИК УКРАЇНИ»  
ЯНЧУКУ Віктору Івановичу — начальникові будівельного управління № 528 акціонерного товариства «Харківметробуд».

«ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ»  
КРИВЦОВУ Миколі Олександровичу — начальникові цеху акціонерного товариства «Балаклавське рудоуправління імені О. М. Горького».

«ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК ОСВІТИ УКРАЇНИ»  
МЕЩАН Тетяні Іванівні — директорів загальноосвітньої школи I—III ступенів № 17.

«ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ»  
ТІМОФЕЄВУ Миколі Андрійовичу — провідному науковому співробітникові Морського гідрофізичного інституту НАН України, докторові географічних наук.

**Президент України Л. КУЧМА.**

м. Київ, 2 вересня 2004 року.  
№ 1034/2004.

SOS!

ВІСТІ З ЧЕРНІВЦІВ

## Музей і стела поповнили пам'ятки

У Чернівцях відкрито літературно-меморіальний музей видатного письменника-буковинця Юрія Федьковича та стелу українській писемності. За словами директора музею Ольги Полішук, питання створення музею порушувалося громадськістю міста майже 20 років, і лише тепер це зроблено. Для відвідувачів відкрито три його кімнати, де Ю. Федькович написав останні твори й редагував першу українську газету «Буковина».

Пам'ятний знак писемності встановлено на перехресті вулиць Івана Котляревського та Лесі Українки. Ініціатива його спорудження належить Вікторіві Косяченку, голові обласної «Просвіти». Автор проекту — відомий чернівецький скульптор Володимир Гамаль.

На знімку: в музеї свято.

Сергій СУЛИМА.



## Цвіте амброзія — люди задихаються знову

(Початок на 1-й стор.).

### Запоріжжя

Нагадаємо, що така ситуація вже спостерігалася торік. Тоді летальних випадків серед пацієнтів зареєстровано не було. Цього року, за даними прес-служби МОЗ України на 6 вересня, зареєстровано 844 звернення мешканців по допомогу до медиків, 95 осіб зі скаргами на утруднене дихання, із симптомами

бронхоспазму та алергічної реакції направлено на стаціонарне лікування. За попереднім діагнозом лікарів, масова ядуха мешканців Запоріжжя спричинена алергічною реакцією на цвітіння амброзії...

**Ольга ВІТЕР.**

### Донецьк

Санітарні служби в Донецькій області також знищують амброзію. Ситуація із карантинним бур'яном

— амброзією — в Донецькій області склалася загрозлива. За даними облсанепідемстанції, амброзією уражено 29 міст, 18 сільських районів і 860 населених пунктів області загальною площею майже 70 тисяч гектарів. За останні п'ять років захворюваність мешканців регіону на бронхіальну астму та алергічний риніт зросла на 22 відсотки.

**Ліна КУЩ.**

СКАНДАЛ!

## Школу замкнули, учасників голодовки вигнали на вулицю

Якщо Олександрійська міськрада не скасує рішення №482 від 25 червня нинішнього року про ліквідацію міської загальноосвітньої школи № 5 та реорганізацію дитячого дошкільного закладу «Барвінок», вчителі, учні та їхні батьки мають намір пітиши ходом вирушити до столиці. Про це інформувала нашого кореспондента колишній заступник директора школи з навчально-виховної роботи і вчителька молодших класів Надія Лелека. Її слова підтвердив і голова обласної організації конфедерації вільних профспілок України Володимир Фундовий.

30 серпня троє вчителів олександрійської загальноосвітньої школи № 5 та двоє вихователів дошкільного закладу «Барвінок» оголосили безстрокову голодовку. Вимог у протестуючих лише дві: скасувати рішення міськради про ліквідацію названих закладів та звільнити із займаної посади начальника міського управління освіти Наталію Ларіну, котра, як стверджують протестуючі, й була ініціатором прийнятого рішення.

Протягом тижня, поки триває акція протесту, взаєморозуміння із міською владою досягнуто не було. Як повідомили учасники акції, до них навідувався міський голо-

ва Степан Цапюк, однак лише поцікавився: суха голодовка чи ні? Побував у навчальному закладі також і заступник Кіровоградської облдержадміністрації Сергій Неділько. Він намагався відмовити протестуючих від голодовки. Однак вони не згодні підписати запропоновану угоду, бо, по суті, вона не скасовувала рішення міськради, і працювати нормально вчителі все одно не змогли б.

У п'ятницю відбулася сесія Олександрійської міськради, на якій був присутній і голова обласної організації КВПУ Володимир Фундовий. Він закликав депутатів до здорового глузду і запропонував скасувати

прийняте у червні рішення. Однак далі обговорення справа не пішла. Питання навіть не було поставлено на голосування. Тож свідомо чи несвідомо ситуація зайшла у безпросвітний глухий кут.

Першого вересня у школі №5 все ж таки пролунав перший дзвінок. А другого вересня приміщення опломбували. Лише завдяки підтримці батьків учнів та громадськості міста вчителям та учням дозволили зайти

до класів. Нині ситуація знову напружена. Як повідомила Надія Лелека, в суботу школу знову замкнули і вчителів, котрі голодують, вигнали на вулицю.

Схоже, вчителям нічого сподіватися і на судову владу. За їхніми словами, ще 25 серпня вони подали скаргу до міськрайонного суду. Звідти повідомили, що справу розглядатимуть аж 27 вересня. Коментар зайвий.

**Олег БОНДАР.**

Кіровоградська область.

**А тим часом** 1 вересня в Сумах розпочала безстрокову голодовку доцент кафедри вищої математики та економічно-математичних методів Української академії банківської справи, кандидат економічних наук Ольга Козьменко — мати трьох дітей, найменшому з яких — півтора року. Вона вимагає від ректора Володимира Міщенко та проректора Костянтина Малютіна публічного вибачення за образ та припинення з їхнього боку переслідування й цькування. Докладніший матеріал про цю історію читайте в наступних номерах нашої газети.

**Владислав ЖМУРКОВ.**

Суми.

# «Багато до чого, що змінилося в нашому житті, Росія виявилася абсолютно невідготівленою»... В. Путін.

ТРАГЕДІЯ

(Початок на 1-й стор.). У Росії оголошено дво-денну жалобу. В Україні сьогодні о 12-й годині оголосили хвилину мовчання у пам'яті про загиблих. В Осетії ховають мертвих. А політики намагаються хоч якось пояснити, що відбувається в країні. Володимир Путін виступив зі зверненням до країни. Після гірких слів співчуття президент визнає, що «багато до чого, що змінилося в нашому житті, Росія виявилася абсолютно невідготівленою. Ми перестали приділяти належну увагу питанням оборони та безпеки, дозволили корупції уразити судову й правоохоронну сфери. Ми не виявили розуміння складності і не-

безпеки процесів, що відбуваються у власній країні й у світі загалом. Ми не змогли на них адекватно зреагувати. Виявили слабкість». Багато експертів назвали виступ Путіна «явкою з зізнанням чи проханням про відставку». І, напевно, найближчими днями буде серія відставок керівників МВС та інших силових структур. Водночас цікаво, що, окрім президента, жодна з гілок російської влади ніяк не відреагувала на трагедію в Беслані. Жоден політик у прямому ефірі не коментував трагічних подій на Кавказі, ніхто не взяв на себе відповідальності за загибель сотень людей. Це свідчить багато про що. Адже в Росії ЗМІ,

принаймні телевізійні, контролює Кремль. Проте навіть Державна Дума і Рада Федерації не спробували провести термінові засідання, спричинені загрозою національній безпеці. За всі дні трагедії на телевізійному екрані жодного разу не з'явилися, хоча б зі словами співчуття, прем'єр-міністр Михайло Фрадков і голова Державної Думи Борис Грізлов. Не кажучи вже про те, що саме вони, разом із президентом, несуть відповідальність за ситуацію в державі. Російська влада продовжує наполягати, що в усьому винний міжнародний тероризм, наголошуючи, що серед бойовиків, які захопили школу, — дев'ять арабів і один чорношкірий. Однак є й інші думки.

Вони звучать як виклик владі. Колишній міністр оборони, депутат Державної Думи Ігор Родіонов в інтерв'ю «ГУ» заявив: «Кому сьогодні незрозуміло, хто і з якою метою озброював чеченських сепаратистів, хто породив хвилю ненависті до російського народу, ми постійно нашотовуватимемося на ті самі питання». Очевидно, що найближчим часом у Росії відбудуться події, котрі кардинально вплинуть не лише на ситуацію усередині країни, а й на розвиток політичних процесів на усьому пострадянському просторі. Віктор ТИМОШЕНКО. Москва.

## У Японії через землетруси евакуюють населення



У неділю Японські острови двічі зазнали струсу внаслідок підземних поштовхів, до того ж сила першого становила 6,9, а другого — 7,4 бала за шкалою Ріхтера. Епіцентр землетрусів був на глибині дев'ять з половиною кілометрів під морським дном на відстані близько 375 кілометрів західніше Токіо. Унаслідок першого землетрусу поранень зазнали три особи. Другий підземний поштовх стався приблизно за п'ять годин після першого, через нього постраждало 28 людей. Пообоючись сильних цунамі, японська влада прийняла рішення евакуювати населення узбережжя префектури Вакаяма. На знімку: через навісну загрозу землетрусу з токійських шкіл наймолодших учнів у спеціальних захисних шапках терміново евакуюють.

Фото АП.

## Німеччина — постійний член Ради Безпеки?

Триває дискусія навколо реформування Ради Безпеки. Створена 1945 року в Сан-Франциско як один з шести головних органів ООН, вона стала найпотужнішим органом цієї організації. До складу РБ входять п'ять постійних членів. Тоді це були Франція, Великобританія, США, Китай і Радянський Союз. До них приєднувалися ще шість представників націй — непостійних членів, що їх обирали кожні два роки. 1971 року постійний член Ради Безпеки Республіка Китай змінила назву, ставши Китайською Народною Республікою, а замість СРСР 1991 року постійне місце там одержала Росія. Нині постійними членами прагнуть стати Німеччина та Японія. У вересні 2002 року ФРН у четверте було обрано до Ради Безпеки як непостійного члена. Міністр закордонних справ цієї країни Йюшка Фішер наголосив, що такий авторитет Німеччини — це визнання її участі в роботі Об'єднаних Націй. ФРН наполегливо домагається постійного місця у Раді Безпеки. Німецький уряд поясує це прагнення конструктивною роллю в роботі організації, міжнародною активністю, а також тим, що ФРН — третя країна за величиною обся-

гу внесків, що їх вона сплачує до каси ООН. Проте в Німеччині не так уже й багато можливостей досягти цієї мети. Хіба що ООН здійснить реформу Ради Безпеки. Німеччина її прагне, вимагаючи кращого регіонального балансу. Проте зробити це буде нелегко. Тим паче — самій лише Німеччині. Тому вона потребує підтримки тих країн, котрі також хочуть мати постійне місце в Раді, і тих, хто не претендує на нього, але чий голоси багато важать під час голосування. За це Ні-

меччина платитиме і фінансово, і політично. Вже нині деякі країни у зв'язку з цим вимагають від неї вагомішої фінансової допомоги. А ісламські сподівання на політичну підтримку, зокрема палестинців і арабського питання на Близькому Сході. США, розчаровані німецькою позицією в іракському питанні, реагують на бажання ФРН хоч і стримано, але насправді не бажують її підтримувати. Схожа і позиція Великобританії. В Європі лише Франція не заперечує проти надання ФРН постійного місця у Раді Безпеки, чим посилює недовіру інших країн щодо цього. Більшість країн, мабуть, погодилися б, якби ЄС був представлений одним місцем у РБ. Але цього в найближчі 25 років не станеться, оскільки навряд чи Франція або Великобританія поступляться своїм місцем у Раді Безпеки навіть заради всього ЄС.

РОЗДУМИ ПРО...

## Політтехнолог — провокатор

Двічі російський державний канал «Вести» — в неділю ввечері та в понеділок уранці — показав репортаж та інтерв'ю з відомим російським політтехнологом Глібом Павловським, суть яких зводилася до дестабілізації політичної ситуації, розпалення громадянської війни, втручання у внутрішні справи України. «Голос України» дослівно цитує провокатора з єдиною метою нагадати: все, що заявив Гліб Павловський, міжнародне право чітко класифікує як свідому провокацію. Гліб Павловський, коментуючи трагедію в Північній Осетії і президентські вибори в Україні, заявив: «Якби була звичайна ситуація (йдеться про Осетію), ми дивилися б на Україну звично. Але сьогодні на Україні президентські вибори. Опозиція, що збиралася навколо Ющенка, ставить своїм завданням силово організувати вибори, шляхом захоплення після виборів державної влади, фактично перебудову всього політичного і державного поля України. Опозиція прямо виступає за грузинську модель розвитку політичних процесів в Україні. Вона каже, якщо ми не одержимо той відсоток, який собі призначили, то підемо на повстання. Поряд з Росією йде процес дестабілізації. Терористи не випадково прийшли в Осетію, вони розморожують старий конфлікт, що дримав. Конфлікту між Заходом і Сходом України Росія не може допустити. Тому Путін прямо відверто підтримує Януковича».

У «Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до статуту ООН» від 24 жовтня 1970 року підкреслюється, що «жодна держава не повинна організовувати, допомагати, розпалювати, фінансувати підривну діяльність, спрямовану на змуну ладу іншої держави, шляхом насильства, а також втручання у внутрішню боротьбу в іншій державі». У Договорі «Про дружбу, співробітництво і партнерство між РФ і Україною» у статті 5 декларується юридична норма взаємин двох країн. Україна і Росія «будують відносини одна з одною на основі взаємної поваги, суверенної рівності, права народів розпоряджатися своєю долею, незастосування сили чи погрози силою, невтручання у внутрішні справи».

Іван ВОРОТИНСЬКИЙ.

Москва.

## Іракський візит

Прем'єр-міністр України Віктор Янукович відвідав з робочим візитом Ірак, де зустрівся з командувачем багатонаціональними силами Джорджем Кейсі, послом США в Іраку Джоном Негропонті, а також керівником офісу відбудови Іраку Девідом Нешем. Під час візиту Віктор Янукович наголосив, що Україна повинна допомогти Іраку створити систему безпеки, а потім взяти участь у відбудові інфраструктури. Він ознайомився з ситуацією в зоні відповідальності українських вояків в Іраку та вручив державні нагороди солдатам і офіцерам Шостої окремої механізованої бригади Збройних Сил України. Глава уряду пообіцяв надати нашим миротворцям статус учасника бойових дій. «Є надія, що влада в Іраку запропає, і це дозволить нам поступово виводити свої війська», — зазначив Прем'єр-міністр. Раніше глава українського уряду заявляв, що відправною точкою для скорочення миротворчого контингенту в Іраку можуть стати демократичні вибори в цій країні, які мають відбутися наприкінці цього — на початку наступного року. Нині досягнуто домовленості про скорочення чисельності одного з батальйонів з переведенням українських миротворців ближче до української військової бази. Під час зустрічі з послом США в Іраку Джоном Негропонті Прем'єр-міністр заручився обіцянкою, що американська сторона підтримуватиме співробітництво України з урядом Іраку та сприятиме залученню українських підприємств до його відбудови. «Ми розуміємо, що країна, яка брала участь у визволенні Іраку, повинна взяти повноцінну участь і в його розвитку», зазначив після зустрічі з Януковичем посол США.

ФОТОФАКТ

До Києва прибула перша група дітей з Іраку для оздоровлення. Плановано, що юні іракці оздоровлюватимуться в Євпаторії у санаторії «Дружба».



Фото Володимира РЕПКА (Україноформ).

ЦЕНТРАЛЬНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ  
ПОСТАНОВА

Про внесення змін до Порядку контролю за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України, затвердженого постановою Центральної виборчої комісії від 9 липня 2004 року № 168

У зв'язку з установленням у Центральній виборчій комісії електронної пошти Національного банку України з використанням криптографічних засобів захисту інформації АРМ-НБУ та з метою вдосконалення порядку здійснення контролю за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України відповідно до пункту 10 частини другої статті 25, частини десятої статті 43 Закону України «Про вибори Президента України», керуючись частиною сьомою статті 12, статтею 13 Закону України «Про Центральну виборчу комісію», Центральна виборча комісія **постановляє:**

1. Внести до Порядку контролю за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України (далі — Порядок), затвердженого постановою Центральної виборчої комісії від 9 липня 2004 року № 168, такі зміни:

1) У пункті 5 Порядку слова «у захищеному вигляді засобами системи «клієнт-банк...» замінити словами «електронною поштою Національного банку України з використанням криптографічних засобів захисту інформації АРМ-НБУ».

**Додаток 1**  
**до Порядку контролю за надходженням, обліком**  
**і використанням коштів виборчих фондів**  
**кандидатів на пост Президента України**

**ВИМОГИ**

**до заповнення**

**розрахункових документів**

**1. Вимоги до заповнення розрахункових документів при перерахуванні коштів на накопичувальний рахунок виборчого фонду**

1.1. У разі перерахування коштів політичної партії до виборчого фонду в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 1 — кошти партії (блоку);

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;1; Кошти ... партії, внесені до виборчого фонду ... . Без ПДВ.

1.2. У разі перерахування власних коштів кандидата на пост Президента України до виборчого фонду в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 2 — власні кошти кандидата;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;2; Власні кошти кандидата, внесені до виборчого фонду ... . Без ПДВ.

1.3. У разі перерахування добровільного внеску фізичної особи до виборчого фонду в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 3 — добровільний внесок фізичної особи;

розділовий знак «;»;

3 — прізвище, ім'я, по батькові;

розділовий знак «;» ;

4 — дата народження (число, місяць та рік народження у форматі ДД. ММ. РРРР);

розділовий знак «;» ;

5 — адреса місця постійного проживання фізичної особи;

розділовий знак «;» ;

6 — призначення платежу.

Обсяг тексту в полі реквізиту «Призначення платежу» не повинен перевищувати 160 знаків. У разі перевищення вказаної кількості знаків дозволяється скорочувати слова в тексті, крім прізвища, імені, по батькові та дати народження фізичної особи, яка робить внесок.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;3; Коваленко Олена Олексіївна; 18.07.1971;

м. Київ, вул. Тимошенка, 13, кв. 85; внесок до виборчого фонду...

1.4. У разі повернення коштів на накопичувальний рахунок виборчого фонду з поточного рахунка виборчого фонду в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 4 — повернення коштів з поточного рахунка виборчого фонду;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;4; Повернення коштів з поточного рахунка виборчого фонду.

1.5. У разі повернення на накопичувальний рахунок виборчого фонду внесків фізичних осіб, від яких відмовився розпорядник накопичувального рахунка виборчого фонду, в разі неможливості їх повернення відповідній фізичній особі, в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 5 — повернення внесків фізичних осіб, від яких відмовився розпорядник накопичувального рахунка виборчого фонду, в разі неможливості їх повернення відповідній фізичній особі;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;5; Повернення коштів з поточного рахунка виборчого фонду.

**2. Вимоги до заповнення розрахункових документів при перерахуванні коштів з накопичувального рахунка виборчого фонду**

2.1. У разі перерахування коштів з накопичувального рахунка виборчого фонду на поточний рахунок виборчого фонду в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 6 — перерахування коштів з накопичувального ра-

хунка виборчого фонду на поточний рахунок виборчого фонду;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;6; Перерахування коштів з накопичувального рахунка виборчого фонду на поточний рахунок виборчого фонду в межах територіального виборчого округу № \_\_\_\_\_.

2.2. У разі перерахування коштів з накопичувального рахунка виборчого фонду в інших випадках, ніж у разі перерахування коштів на поточний рахунок виборчого фонду, у полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код спрямування коштів виборчого фонду за такою класифікацією:

2100 — повернення фізичним особам внесків, від яких відмовилися розпорядники виборчих фондів;

2200 — повернення фізичним особам сум, що перевищують установлений розмір внеску;

2300 — повернення фізичним особам внесків, що надійшли до виборчих фондів після дня виборів;

3110 — перерахування до Державного бюджету України внесків іноземних громадян та осіб без громадянства;

3120 — перерахування до Державного бюджету України внесків анонімних жертводавців (без зазначення в платіжному документі прізвища, імені, по батькові, дати народження, адреси місця постійного проживання фізичної особи);

3210 — перерахування до Державного бюджету України внесків фізичних осіб, від яких відмовилися розпорядники виборчих фондів, у разі неможливості їх повернення відповідним фізичним особам;

3220 — перерахування до Державного бюджету України сум, що перевищують встановлений розмір внеску, у разі неможливості їх повернення відповідним фізичним особам;

3230 — перерахування до Державного бюджету України внесків, що надійшли до виборчих фондів після дня виборів, у разі неможливості їх повернення установою банку відповідним фізичним особам;

3300 — перерахування до Державного бюджету України внесків від осіб, не зазначених у кодах 3110, 3120, які не мають права робити внески до виборчих фондів відповідно до частини першої статті 43 Закону (юридичні особи, громадські організації тощо);

3410 — перерахування до Державного бюджету України коштів виборчого фонду в разі скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України;

3420 — перерахування до Державного бюджету України коштів виборчого фонду, не використаних кандидатом на пост Президента України, у разі неподання заяви кандидатом на пост Президента України про перерахування зазначених коштів на поточний банківський рахунок відповідної партії;

3430 — перерахування до Державного бюджету України коштів виборчого фонду, не використаних кандидатом на пост Президента України, висунутим шляхом самовисування;

4000 — банківські послуги за повернення внесків та перерахування коштів до Державного бюджету України;

5000 — перерахування коштів виборчого фонду, не використаних кандидатом на пост Президента України, на поточний банківський рахунок відповідної партії;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;3430; Перерахування до Державного бюджету України коштів виборчого фонду, не використаних кандидатом на пост Президента України, висунутим шляхом самовисування.

2.3. У разі повернення коштів, помилково зарахованих на накопичувальний рахунок виборчого фонду, в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 8 — повернення коштів, помилково зарахованих на накопичувальний рахунок виборчого фонду;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;8; Повернення коштів, помилково зарахованих на накопичувальний рахунок виборчого фонду.

**3. Вимоги до заповнення розрахункових документів при перерахуванні коштів з поточного рахунка виборчого фонду**

3.1. У разі перерахування коштів з поточного рахунка виборчого фонду у полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код спрямування коштів виборчого фонду за такою класифікацією:

1110 — виготовлення друкованих матеріалів;

1120 — виготовлення відеозаписів;

1130 — виготовлення аудіозаписів;

1140 — виготовлення предметів, матеріалів (сувенірів, канцтоварів тощо);

1150 — придбання канцтоварів, паперу, інших предметів і матеріалів для виготовлення матеріалів передвиборної агітації;

2) Додаток 1 до Порядку викласти в новій редакції (додається).

3) У пункті 1 додатку 2 до Порядку:

— слова «V — функціональний підтип файла» замінити словами «V — функціональний підтип файла для передачі інформації про рух коштів від банківської установи до Центральної виборчої комісії»;

— слова «O — константа» замінити словами «O — константа (латинська літера)».

4) Цей Порядок доповнити додатком 3 «Інструкція про порядок обміну інформацією між Центральною виборчою комісією та банківськими установами» (додається).

2. Опублікувати цю постанову в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» і видати кандидатам на пост Президента України.

**Голова Центральної виборчої комісії С. КІВАЛОВ.**

м. Київ, 2 вересня 2004 року.

№ 456.

1211 — оплата ефірного часу на телебаченні;

1212 — оплата ефірного часу на радіо;

1220 — публікування агітаційних матеріалів у друкованих засобах масової інформації;

1310 — транспортні послуги та утримання транспортних засобів;

1320 — оренда приміщень, обладнання тощо, крім витрат за кодами 1330, 1340, 1350;

1330 — оренда технічних засобів для ведення передвиборної агітації;

1340 — оренда приміщень для проведення зустрічей з виборцями;

1350 — виготовлення (оренда) рекламних щитів;

1361 — послуги електричного зв'язку;

1362 — послуги поштового зв'язку;

1400 — інші витрати на передвиборну агітацію;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;1211; Оплата ефірного часу на телебаченні згідно з рахунком № 21 від 01.09.04, у тому числі ПДВ 20%.

**4. Вимоги до заповнення розрахункових документів при поверненні на поточний рахунок виборчого фонду коштів, перерахованих виконавцям**

4.1. У разі повернення на поточний рахунок виборчого фонду коштів, перерахованих виконавцям, в полі реквізиту «Призначення платежу» зазначаються:

1 — службовий код «+»;

розділовий знак «;»;

2 — код 7 — повернення на поточний рахунок виборчого фонду коштів, перерахованих виконавцям;

розділовий знак «;»;

3 — призначення платежу.

Зразок заповнення поля реквізиту «Призначення платежу»:

+;7; Повернення суми, перерахованої за платіжним дорученням № 4 від 20.09.04., за виготовлення інформаційних плакатів у зв'язку з ... .

**Секретар Центральної виборчої комісії В. ЗАВАЛЕВСЬКА**

**Додаток 3**  
**до Порядку контролю за надходженням,**  
**обліком і використанням**  
**коштів виборчих фондів кандидатів**  
**на пост Президента України**

**Інструкція про порядок**  
**обміну інформацією**  
**між Центральною виборчою комісією**  
**та банківськими установами**

Ця Інструкція визначає порядок обміну інформацією між Центральною виборчою комісією та банківськими установами при передачі банками електронною поштою Національного банку України інформації у захищеному вигляді.

Центральна виборча комісія та банківські установи за потребою можуть здійснювати обмін будь-якою інформацією у захищеному вигляді (текстовою, базами даних тощо) за умови правильного формування назви файла.

**1. Структура найменування файла при передачі інформації від Центральної виборчої комісії до банківської установи**

Назва файла CCORxxMD.nnn, де:

C — ознака належності файла до файлів звітності, що надаються Центральній виборчій комісії;

C — функціональний підтип файла для передачі інформації від Центральної виборчої комісії до банківської установи;

O — константа (латинська літера);

Rxx — ідентифікатор банківської установи;

MD — дата формування файла (місяць, число в 36-знаковій системі числення);

nnn — порядковий номер файла протягом дня (в 36-знаковій системі числення).

**2. Структура найменування файла при передачі інформації від банківської установи до Центральної виборчої комісії**

Назва файла CBORxxMD.nnn, де:

C — ознака належності файла до файлів звітності, що надаються Центральній виборчій комісії;

V — функціональний підтип файла для передачі інформації від банківської установи до Центральної виборчої комісії;

O — константа (латинська літера);

Rxx — ідентифікатор банківської установи;

MD — дата формування файла (місяць, число в 36-знаковій системі числення);

nnn — порядковий номер файла протягом дня (в 36-знаковій системі числення).

**3. Адреса Центральної виборчої комісії**

Усі файли для Центральної виборчої комісії відправляються електронною поштою Національного банку України на адресу:

SEP100QZ@U0QZ

Для обміну інформацією через автоматизовані робочі місця Національного банку України необхідно у файлі atm3. tsf додати рядок:

C 0QZ300 O: VB I:C

**Секретар Центральної виборчої комісії В. ЗАВАЛЕВСЬКА.**



# Проблеми законотворення і Конституційний Суд України

*Законотворчий процес Верховної Ради України набуває динамічного розвитку, але він має свої особливості та суперечності. У кожній державі існують встановлені процедури, які забезпечують конституційні принципи досягнення правових інтересів суспільства, особи та громадянина. Протиріччя і конкуренція норм законодавчих актів виникають не тільки між галузевими структурами в системі законодавства, а й усередині самих галузевих інститутів і навіть окремих законів. Це можна пояснити тим, що параметри нового закону не часто моделюються системно, не перевіряються на їх конституційність.*



Справедливо зазначив Голова Верховної Ради України В. Литвин у своєму виступі в парламенті 2 липня 2004 року, що «проблема з проблем — системність і якість законів. Правда, ми нерідко заспокоюємо себе тим, що низька якість законів компенсується їх невиконанням, що в нас панують не закони, а юристи». Проте конституційна системність законотворення є вимогою і завданням парламенту — Верховної Ради України.

Який шлях розв'язання проблем законотворення існує сьогодні в державі і яку участь бере у цьому процесі Конституційний Суд України? Застосовуються різні механізми реалізації конституційних вимог до законотворчого процесу парламенту. Прийняття кожного нового закону, кожної законотворчої пропозиції насамперед ставить головне запитання перед законотворчим суб'єктом — наскільки вони є правовими. Верховенство права не можна, як свідчить практика, забезпечити лише умовою і можливостями застосування прямої дії конституційних норм або норм міжнародного права, які теж мають вищу нормативну силу у разі невідповідності законів цим нормам. Натомість законотворення часто обминає професійних розробників-юристів, і тому є згустком інтересів, яким надається форма закону, і коли він вноситься на голосування, зміст стає залежним від політичної волі парламенту. Залишається іноді поза увагою правова експертиза і не дотримується системний ряд правового регулювання суспільних відносин.

Як розв'язуються проблеми законотворчого процесу, коли вони мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер? Їх природа пов'язана не тільки із самим парламентом, його допоміжними органами — комітетами, а й з повноваженнями Президента, уряду, активізацією досягнення певних інтересів політичних фракцій і груп, окремих народних депутатів України, які є головними учасниками законотворчого процесу і, зокрема, ініціювання законів.

Складність законотворчості починається з початкової стадії — виникнення правової ідеї. Вона зароджується в результаті міркувань конкретної особи — носія політичних, економічних,

соціальних інтересів, а далі знаходить відображення у концепції нормативно-правового акта і перетворюється через законодавчу процедуру на конкретний закон (норми права). Трапляються в законотворчості і випадки, коли концепції стають різновидом нормативно-правового акта (закону) і в такому разі концепція підміняє закон, оскільки вона є тільки системою поглядів і більше схожа, як зауважував ще у 1910 році Л. Петражицький, на «публічне очікування». Наприклад, 21.11.2002 р. прийнято Закон «Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу». Чи можна сприймати такий закон, коли в основу Концепції завжди закладається прогностичний характер. Така ж сама природа законів, які містять поняття доктрини. Вона, як відомо, відображає політику держави й акумулює погляди вчених, державою уповноважених осіб, які визнані суспільством і стали ідеологією законотворення.

Недалеким від істини може бути невтішний висновок про те, що дедалі менше ми можемо спостерігати наявність у законотворчості доктринального підходу з боку суб'єктів законотворчої ініціативи. Правова доктрина має своє призначення, як авторитетне наукове дослідження провідних юристів-теоретиків і практиків. Але визнання правової доктрини не має своєї належної ваги, оскільки нею рідко керуються у законотворчій практиці. Звернемо увагу на те, що доктринальне значення більше мають партійні програми, політичні рішення, які є фактом походження, наприклад, соціальних законів, і тоді реальнішим стає досягнення результату в інтерпретації законодавця. Йдеться не так про вплив доктринальних положень, як про юридичну силу норм, коли доктрина набуває форми права. Можна навести як приклад Постанову Верховної Ради України від 19.10.1993 р. «Про воєнну доктрину України», що обумовила правове мислення і створення «правового продукту» суб'єктів законотворення в галузі оборонної політики держави.

Але воєнне законодавство більше нагадує не систему, а електичні закони, норми-регулятори вступають між собою у

конкуренцію, виникають колізії та інші негативні прояви законотворчості. Розраховувати на те, що авторитет держави може зробити такі закони дійовими, позбавлені підстав і серйозних аргументів.

За таких умов, що можна спостерігати у правових реаліях сучасності, — це вітчизняний феномен правового нігілізму. Саме з цієї причини дедалі менше звертається увага у процесі законотворення на принципи права, яких має обов'язково дотримуватися законодавець і передусім це стосується конституційних принципів під час створення того чи іншого «продукту» законодавчого процесу. Прикладів існування доктринального права у законопроектній роботі дуже мало, що притаманно і законодавцям зарубіжних країн. Це відбувається тому, що законодавець практично дуже рідко звертається до загальної думки юристів і, як вказують вчені-правознавці, спостерігається втрата актуальності використання наукових позицій у взаємодії із законотворенням.

На наш погляд, це призводить до значного погіршення якості законопроектів та інших нормативно-правових актів, які подаються не тільки народними депутатами України, а й Кабінетом Міністрів України. У кращому випадку роль юридичної науки вони вбачають у проведенні наукової експертизи, а коли створюються авторські колективи, то не часом можна побачити доктринальну позицію під час розробки моделі і самого нормативно-правового акта. Піднесення ролі таких наукових центрів, як Академія правових наук України, Інститут держави та права імені В. Корецького, Інститут законодавства Верховної Ради України, у законотворчій діяльності — нагальна потреба сучасного законотворення, інакше загроза перетворення проблем законотворення на негативну практику очікує законодавчу систему України. Ось чому слід наголосити, що тенденція пануючої ролі і значення впливу вузько групових інтересів під елегантною назвою «лобізм» практично може підмінювати правотворчість. У такому разі процес формування й об'єктивізації права в інтересах суспільства і громадянина дедалі більше ускладнюється, і ми маємо закони, які викликають багато критики і нарікань. Президент Академії правових наук академік В. Тацій виступив нещодавно з оригінальною ідеєю створення єдиного науково-експертного центру з питань законодавства. Його мета — експертиза та інвентаризація законів, виявлення колізій і формування системи, галузей та інститутів права. Чи не варто законодавцю уважно розглянути таку пропозицію?

Дедалі більше ми маємо

справу з несистемним регулюванням суспільних відносин, декларативністю норм, колізією між ними, невизначеністю предметів галузі права і галузі законодавства. Щоб уникати негативних наслідків від законотворчого процесу і відповідно «негативного законодавства», яке не відповідає Конституції України, існує єдиний орган конституційної юрисдикції — Конституційний Суд України. Він не тільки здійснює конституційний контроль, тобто «очищає» законодавство від вразливого правового регулювання, а й є гарантом, коли застраховує Конституцію України від порушень у правозастосуванні суб'єктами влади. В цьому відношенні Конституційний Суд наближається до «позитивного» законодавця, оскільки його рішення мають оціночний характер з нормативними ознаками. Спостерігаючи типову для Конституційного Суду ситуацію у 1999—2004 роках щодо прийнятих рішень, можна побачити, що реально ним було створено багато нових норм шляхом тлумачення Конституції України. Аналіз рішень Конституційного Суду України за вісім років його сприяння утвердженню верховенства права в процесі нормоконтролю свідчить про те,

■ ■ ■

**Орган конституційного контролю виробляє правову позицію, яка за своєю природою стає більше правовою доктриною, а не прямим джерелом права.**

■

що Конституційний Суд при офіційному тлумаченні часто виконує складну функцію і продовжує думку законодавця у тому разі, коли ним нечітко була сформульована у нормі закону правова ідея, і тому офіційна інтерпретація є самостійним правилом нормативного значення. Важливо, що при цьому Конституційний Суд неодноразово підкреслював: відсутність законодавчого регулювання не може бути підставою для розгляду конституційного подання народних депутатів України, оскільки врегулювання порушень у ньому питань є прерогативою Верховної Ради України.

Наведемо такий приклад. В ухвалі Конституційного Суду від 10 березня 1998 року (справа про призначення Президентом України перших заступників міністрів та заступників керівників інших органів виконавчої влади України) Конституційний Суд встановив, що у Конституції України немає будь-яких положень, які надавали б повноваження щодо призначення перших заступників та заступників міністрів, інших заступників керівників конкретному державному органу або посадовій особі.

Таким чином, за наявності цього рішення Конституційного Суду вже будь-який суб'єкт

влади не може офіційно оспорювати таке повноваження Президента, оскільки воно отримало офіційне відображення в позиції Конституційного Суду.

Якщо оцінювати законотворчу діяльність Верховної Ради у рішеннях Конституційного Суду, то можна припустити, що вони відрізняються нормативністю специфічних актів конституційної юрисдикції. Орган конституційного контролю виробляє правову позицію, яка за своєю природою стає більше правовою доктриною, а не прямим джерелом права.

Висновки, закладені в правових позиціях Конституційного Суду, мають глибоко правову основу і набувають правової якості обов'язковості завдяки статусу й авторитету Конституційного Суду України.

Позиція Конституційного Суду, обґрунтована теоретично та юридично, нагадує пропозицію науки з удосконалення законодавства. Вона завжди конкретна за предметом, пов'язана з ініційованим питанням, яке потребує втручання органу судової влади, специфічна за своєю формою (рішення, висновки, ухвала Конституційного Суду) і має офіційний характер. Але при цьому Конституційний Суд не бачить, на відміну від законодавця, нових правил, а це означає, що Конституційний Суд не створює прямих джерел права.

Орган конституційного контролю виробляє скоріше теоретичну конструкцію використання потенціалу законодавця для подолання правової неузгодженості змісту тієї чи іншої норми, умов і порядку її застосування, неясності правової ситуації у зв'язку з питаннями, які вирішуються, або з колізією, яка розглядається. Але така роль Конституційного Суду України не може ставити його ні вище Конституції, ні вище Верховної Ради України, як єдиного законодавчого органу.

Теорія конституційного права відмічає особливий характер імперативності правових позицій, вироблених в актах Конституційного Суду України. А стосовно орієнтації для правотворчих органів щодо прийняття нових нормативно-правових актів, то вони створюються в порядку, у строки і за правилами, які визначаються Верховною Радою України, з урахуванням рішень Конституційного Суду України. Натомість дедалі нагальнішим для створення гармонізованої до європейських стандартів правової системи держави є прийняття Закону України «Про закони і законодавчу діяльність», про що послідовно і переконливо наголошують вчені-юристи Академії правових наук України.

**Анатолій СЕЛІВАНОВ, доктор юридичних наук, професор.**

## Від науки до держслужби — один крок

*Чи можна зарахувати до стажу держслужбовця стаж наукової роботи?*

**Ольга ЗАБОЛОНТА.**  
Житомир.

Відповідно до статті 24 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», для осіб, які працюють на посадах, які належать до посад державного службовця, попередній стаж наукової роботи,

набутий в державних установах, організаціях, закладах, зараховується до стажу державної служби незалежно від наявності перерв у роботі, а для осіб, які працювали (працюють) на посадах наукових (науково-педагогічних) працівників, попередній стаж державної служби зараховується до стажу наукової роботи незалежно від наявності перерв у роботі. При цьому необхідно звернути увагу на те, що для зарахування стажу наукової роботи до стажу державної служби не вимагається, щоб наукова робота безпосередньо передувала державній службі або навпаки — державна служба передувала науковій роботі. Тому, якщо особа пра-

цювала на посаді наукового працівника наукової установи, далі працювала не в науковій організації, потім перейшла на державну службу, то до стажу державної служби можна було б зарахувати період наукової роботи. Але це можливо лише у разі, якщо пенсія як державному службовцю вперше призначається після 1 січня 2004 року, тобто після набрання чинності Закону України від 20.11.2003 р. № 1316-IV «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

**Володимир МАКСИМЧУК, заступник керівника управління апарату ФПУ з питань соціального захисту.**

ДІАЛОГ

Що повинен мати водій?

Хочу дізнатися, що за правилами має бути в автомобілі під час технічного огляду?

Григорій МАЛЬКО.

Суми.  
Відповідає головний інспектор Департаменту ДАІ МВС України Володимир МІНЯЙЛО:

— Згідно із розділом 31 Правил дорожнього руху технічний стан транспортних засобів та їх обладнання повинні відповідати вимогам стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху, охорони навколишнього середовища, правил технічної експлуатації та інших нормативно-технічних документів. Згідно із законодавством забороняється експлуатація транспортних засобів у разі відсутності:

— медичної аптечки, перелік медикаментів якої відповідає ДСТУ 3961—2000 для відповідного типу транспортного засобу, до якого вона призначена;  
— справного вогнегасника, який повинен бути закріплений у місці, визначеному підприємством-виробником. Якщо конструкцією транспортного засобу ці місця не передбачені, медична аптечка і вогнегасник



повинні лежати в легкодоступних місцях, крім багажника легкового автомобіля.

Також забороняється експлуатація транспортного засобу, якщо немає ременів безпеки або вони в неробочому стані чи мають надризи на лямках; якщо немає підголівників у транспортних засобах, де їх установка передбачена конструкцією; якщо немає знака аварійної зупинки відповідно до ГОСТ 243-33-97 (рівностороннього трикутника, виготовленого із світлоповертальних планок червоного кольору).

Додаток до харчування

Нещодавно приїхала знайома із Сполучених Штатів Америки і розповіла, що на сніданок там завжди їдять круасани, п'ють сік та йогурт. Невже цей йогурт справді такий корисний?

Віра ГОРДІЄНКО.

Золочів  
Львівської області.

Відповідає Тетяна МИХАЙЛОВА, дієтолог:

— Йогурт — це звичайний кисломолочний продукт. Фахівці після численних досліджень підтвердили вплив йогурту



на тривалість життя та поліпшення здоров'я людини. Але, звичайно, не варто обмежуватися тільки цим продуктом протягом дня. Він — лише додаток до харчування.

До речі, є цікава легенда про цей продукт. Король Франції Франциск I, який жив у XVI столітті, страждав на хронічне захворювання шлунка. Йому намагалися допомогти найкращі лікарі. Але все було марно. Якось від султана Османської імперії Франциск I отримав у подарунок невідомий молочний продукт, який допоміг позбутися хвороби. Цей загадковий подарунок і дістав назву «йогурт».

Привілеї для студентів

Чув, що є якась «Картка студента». Що це за картка? В яких містах України, окрім столиці, її можна придбати? І які пільги вона надає студентам?

Вадим ГАВРИЛЮК.

Очаків  
Миколаївської області.

Відповідає віце-президент Асоціації правозахисних організацій студентів України Сергій РОМАНЮК:

— International Student Identity Card (ISIC) — всесвітньо відомий доказ статусу студента. Визнаний у 106 країнах світу. Це міжнародне посвідчення надає можливість скористатися знижками, а тому заощаджує кошти студентів під час подорожей: при купівлі квитків на

транспорт, розміщенні у готелях, відвідинах музеїв, телефонних розмовах тощо. ISIC можна використувати і як студентське посвідчення, і як банківську картку.

ISIC може отримати будь-який школяр або студент денної форми навчання, якому вже виповнилося 12 років. Для цього досить звернутися до нашої асоціації. При собі потрібно мати: документ, що засвідчує статус студента (учня) стаціонару, одну фотокартку розміром три на чотири сантиметри та двадцять сім гривень для сплати разового членського внеску. Офіси АПОС є в усіх обласних центрах України.

Додаткову інформацію можна отримати на сайті [www.profkom.info](http://www.profkom.info).

Як виправити дефект?

Ось уже кілька років у мене розмір однієї груди значно перевищує розмір другої. Утворилася дуже помітна асиметрія. Чи можна це виправити і як?

Вікторія ЦАРИНА.  
Луганськ.

Відповідає лікар-сексопатолог Олег ЗЕВЦЕВ:



— Зробити груди пропорційними можна, використавши вакуумну корекцію. Щоправда, це буде лише тимчасовий

ефект. До неопераційної хірургічної пластики належить ін'єкція біогелю у тканину молочних залоз. Але цей метод надто небезпечний для здоров'я.

На консультації досвідчений лікар має встановити причину, чому утворилася така асиметрія. Якщо це пов'язано з деформацією грудної клітки, то відповідно і корекція асиметрії повинна проводитися ортопедом або вертебрологом. А якщо йдеться про асиметрію власне молочних залоз, то вже після огляду можливе вирішення питання про хірургічну корекцію.

Чому відмовляють, якщо в салоні є місце?

Я — інвалід II групи і інколи користуюся громадським транспортом. Ось тільки чомусь відмовляють у безплатному проїзді в маршрутках. Знаю, що маю право на проїзд, якщо пільгове місце не зайняте. Але трапляється, що воно вільне, а мені відмовляють...

Леонід ФОЕНКО.

Харків.

Справді, ви маєте право на безплатний проїзд всіма видами міського пасажирського транспорту (за винятком таксі), автомобільним транспортом загального користування (за винятком таксі) у сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів у межах області (Республіки Крим) за місцем проживання. Ви маєте право позачергового входу в автобус. Для такої категорії пасажирів у передній частині салонів автобусів міських та приміських маршрутів відводяться місця з написами «Місця для пасажирів з дітьми та інвалідів».

Водій маршрутки укладає з власником автостанції (автовокзалу) договір про продаж квитків і надання обов'язкових послуг. Такий договір повинен передбачати відповідальність перевізника, власника автостанції (автовокзалу) за невиконання чи неналежне виконання умов договору.

Тобто в разі порушення вашого права на пільгове місце ви можете поскаржитися власнику автостанції, до якої належить дане маршрутне таксі.

Юлія ХОМЕНКО,  
юрист.

Чи є гарантія на взуття?

На початку літа купила в магазині босоніжки, а через два дні зламався каблук. Коли звернулася в магазин з проханням їх обміняти, мені відмовили. Менеджер пояснив, що це взуття у них продавалося зі знижкою і гарантії на нього не було. Чи правильно це?

Надія СИТНИКОВА.

Київ.

Відповідає провідний спеціаліст Держспоживстандарту України Володимир РЕКОВЕЦЬ:

— На взуття, яке реалізується у торговельній мережі зі знижками (зважаючи на сезонність, застарілість моделі), розповсюджується гарантійний термін носіння, визначений відповідними нормативними документами. У разі уцінки взуття за виробничими дефектами продавець повинен надати відповідну інформацію для споживачів з обов'язковим зазначенням назви дефектів. Тоді на таке взуття гарантійний термін носіння не надається.



Чи відчиняти кватирку?

У нашій з чоловіком спальні за будь-якої погоди відчинена кватирка. Проте я чула, що це може бути небезпечно для здоров'я...

Марина УДОВЕНКО.

Тернопіль.  
Відповідає лікар-терапевт Олена ЗАБЛУДНА:

— Якщо у вас є проблеми з носоглоткою (наприклад, звужені носові ходи, скривлена перетинка), то раджу при сирій чи холодній погоді вікно все-таки зачиняти. Також краще не ризикувати й тим, у кого хронічний риніт. Сон при відкритому вікні може призвести до розвитку різних респіраторних захворювань. Річ у тому, що ніс через перешкоди не встигає зігріти повітря, яке ви шойно вдихнули. Отже, порушується одна з його функцій. Ідеальний варіант — провітрювати кімнату перед сном. Це буде безпечно для всіх.

Якщо шаруються нігті

Про життя жінки свідчать її руки. Дуже хотілося б, щоб їх прикрашали охайні нігті, але мої чомусь шаруються, ламаються і мають поганий вигляд. Підкажіть, як зробити нігті міцними?

Наталія ВОЛОЩУК.

Чернівці.  
Відповідає лікар-дерматокосметолог ЗАТ «Інститут краси» Тетяна БАГМЕТ:

— Ламкість нігтів свідчить про нестачу кальцію в організмі. У цьому випадку треба щодня вживати сир і горіхи. Якщо недостатньо овочів і фруктів, можна приймати харчові добавки, що містять вітаміни і мікроелементи.



Час від часу для нігтів потрібно робити зміцнювальні ванночки. У склянець теплої води треба розчинити чайну ложку солі і додати одну краплю йоду (якщо більше, нігті можуть пожовкнути). У цьому розчині тримати пальці 10—15 хвилин.

Дуже корисний для нігтів сік лимона, який просто втирають.

Велике значення має якість лаку, який ви використовуєте. Роблячи манікюр у домашніх умовах, на нігті спочатку треба нанести основу, потім лак, а поверх закріплювач. Таке покриття менш шкідливе для нігтів, і лак тримається довше.



ДЕРЖАВА І ПРАВО  
ЗАКОН УКРАЇНИ

Про обов’язкове страхування цивільно-правової  
відповідальності власників наземних транспортних засобів

Цей Закон регулює відносини у сфері обов’язкового стра-  
хування цивільно-правової відповідальності власників назем-  
них транспортних засобів (далі — обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності) і спрямований на забез-  
печення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров’ю  
та майну потерпілих при експлуатації наземних транспортних  
засобів на території України.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів  
У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:  
1.1. страхувальники — юридичні особи та дієздатні грома-  
дяни, що уклали із страховиками договори обов’язкового  
страхування цивільно-правової відповідальності за шкоду, за-  
подіяну життю, здоров’ю, майну третіх осіб під час експлу-  
тації наземного транспортного засобу;  
1.2. страховики — страхові організації, що мають право на  
здійснення обов’язкового страхування цивільно-правової від-  
повідальності власників наземних транспортних засобів від-  
повідно до вимог, встановлених цим Законом та Законом Ук-  
раїни «Про страхування»;

1.3. потерпілі — треті юридичні та фізичні особи, життю,  
здоров’ю та /або майну яких внаслідок дорожньо-транспорт-  
ної пригоди транспортним засобом заподіяна шкода, ци-  
вільно-правову відповідальність за яку несе власник цього  
транспортного засобу;

1.4. особи, відповідальність яких застрахована, — визначе-  
ні в договорі обов’язкового страхування цивільно-правової  
відповідальності особи, цивільно-правова відповідальність  
яких застрахована згідно з цим договором, або, залежно від  
умов договору обов’язкового страхування цивільно-правової  
відповідальності, будь-які особи, що експлуатують забезпече-  
ний транспортний засіб;

1.5. наземні транспортні засоби (далі — транспортні засо-  
би) — це пристрої, призначені для перевезення людей та/або  
вантажу, а також встановленого на ньому спеціального об-  
ладнання чи механізмів, які підлягають державній реєстрації  
та обліку в органах Державної автомобільної інспекції Мініс-  
терства внутрішніх справ України (далі — Державтоінспекція  
МВС України) та/або допущені до дорожнього руху, а також  
ввезені на митну територію України для тимчасового корис-  
тування, зареєстровані в інших країнах;

1.6. власники транспортних засобів — юридичні та фізич-  
ні особи, які відповідно до законів України є власниками або  
законними володільцями (користувачами) наземних тран-  
спортних засобів на підставі права власності, права gospodar-  
ського відання, оперативного управління, на основі договору  
оренди, довіреності або правомірною експлуатують транспор-  
тний засіб на інших законних підставах;

1.7. забезпечений транспортний засіб — наземний тран-  
спортний засіб, зазначений у чинному договорі обов’язково-  
го страхування цивільно-правової відповідальності, або, за-  
лежно від умов договору обов’язкового страхування цивіль-  
но-правової відповідальності, будь-який наземний транспор-  
тний засіб, який експлуатується особою, цивільно-правова  
відповідальність якої застрахована, на законних підставах;

1.8. страхова оцінка розміру шкоди — визначення розміру  
шкоди з метою виплати страхового відшкодування;

1.9. бонус-малус — система підвищень або знижок до ба-  
зової ставки страхового тарифу, за допомогою якої страховик  
коригує страхову премію залежно від того, чи були страхові  
випадки по відношенню до об’єкта страхування у певному  
проміжку часу;

1.10. Уповноважений орган — спеціальний уповноваже-  
ний орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фін-  
ансових послуг;

1.11. страховий сертифікат «Зелена картка» — страховий  
сертифікат єдиної форми, що застосовується в країнах — чле-  
нах міжнародної системи автомобільного страхування «Зеле-  
на картка», які зазначені і не викреслені у такому сертифіка-  
ті.

Стаття 2. Законодавство про обов’язкове страхування ци-  
вільно-правової відповідальності власників наземних тран-  
спортних засобів

2.1. Відносини у сфері обов’язкового страхування цивіль-  
но-правової відповідальності власників наземних транспор-  
тних засобів регулюються Конституцією України, Цивільним  
кодексом України, Законом України «Про страхування», цим  
та іншими законами України і нормативно-правовими акта-  
ми, прийнятими відповідно до них.

2.2. Якщо міжнародним договором України, згода на  
обов’язковість якого надана Верховною Радою України, вста-  
новлені інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом,  
то на території України застосовуються правила міжнародно-  
го договору.

Стаття 3. Мета здійснення обов’язкового страхування ци-  
вільно-правової відповідальності

Обов’язкове страхування цивільно-правової відповідаль-  
ності здійснюється з метою забезпечення відшкодування  
шкоди, заподіяної життю, здоров’ю та/або майну потерпілих  
внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та захисту майно-  
вих інтересів страхувальників.

Стаття 4. Суб’єкти обов’язкового страхування цивільно-  
правової відповідальності

Суб’єктами обов’язкового страхування цивільно-правової  
відповідальності є страхувальники, страховики, особи, ци-  
вільно-правова відповідальність яких застрахована, Моторне  
(транспортне) страхове бюро України (далі — МТСБУ) та по-  
терпілі.

Стаття 5. Об’єкт обов’язкового страхування цивільно-пра-  
вової відповідальності та умови відшкодування шкоди

Об’єктом обов’язкового страхування цивільно-правової  
відповідальності є майнові інтереси, що не суперечать зако-  
нодавству України, пов’язані з відшкодуванням особою, ци-  
вільно-правова відповідальність якої застрахована, шкоди,  
заподіяної життю, здоров’ю, майну потерпілих внаслідок ек-  
сплуатації забезпеченого транспортного засобу.

Розділ II. УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ ОБОВ’ЯЗКОВОГО  
СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Стаття 6. Страховий випадок  
Страховим випадком є подія, внаслідок якої заподіяна  
шкода третім особам під час дорожньо-транспортної приго-  
ди, яка сталася за участю забезпеченого транспортного засо-  
бу і внаслідок якої настає цивільно-правова відповідальність  
особи, відповідальність якої застрахована за договором.

Стаття 7. Визначення розміру страхових платежів  
7.1. Розміри індивідуальних страхових платежів (внесків,  
премій) встановлюються страховиками самостійно шляхом

добутку базового платежу та відповідних коригуючих коефі-  
цієнтів.

7.2. Базовий платіж та коригуючі коефіцієнти розрахову-  
ються МТСБУ актуарним методом на основі статистичних  
даних та рівня збитковості даного виду страхування в цілому  
по галузі за останній розрахунковий період, який становить  
не менш як один рік.

7.3. МТСБУ передає пропозицію щодо розміру базового  
платежу, коригуючих коефіцієнтів та їх обґрунтування до  
Уповноваженого органу. Коригуючі коефіцієнти та розмір ба-  
зового страхового платежу затверджуються Уповноваженим  
органом у термін, не більший за 45 календарних днів з дня  
подання МТСБУ відповідної пропозиції до Уповноваженого  
органу. Якщо протягом такого строку Уповноважений орган  
не затверджує розмір базового страхового платежу та коригу-  
ючих коефіцієнтів, то діють їх попередні розміри.

7.4. Розмір страхових платежів щодо «Зеленої картки» не є  
предметом регулювання цього Закону.

Стаття 8. Бонус-малус

8.1. Для заохочення безаварійної експлуатації транспор-  
тних засобів, при укладанні договорів обов’язкового страху-  
вання цивільно-правової відповідальності більше ніж на пів-  
року, страховики мають право застосовувати коефіцієнт стра-  
хових тарифів залежно від наявності чи відсутності страхових  
випадків з вини осіб, відповідальність яких застрахована, в  
період дії попередніх договорів обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності (бонус-малус), який роз-  
раховується кожним із страховиків з урахуванням положень  
пункту 7.1 статті 7 цього Закону.

Клас на початок дії дого- вору стра- хування	Коефіцієнт страхових тарифів	Клас по закінченню дії договору страхування з урахуванням наявності страхових випадків з вини страхувальника			
		0 страхових виплат	1 страхова виплата	2 страхові виплати	3 страхові виплати
М	2.45	0	М	М	М
0	2.3	1	М	М	0
1	1.55	2	М	М	1
2	1.4	3	1	М	2
3	1	4	1	М	3
4	0.95	5	2	М	4
5	0.9	6	3	1	5
6	0.85	7	4	1	6
7	0.8	8	4	1	7
8	0.75	9	5	2	8
9	0.7	10	5	2	9
10	0.65	11	6	2	10
11	0.6	12	6	2	11
12	0.55	13	6	2	12
13	0.5	13	7	2	13.

8.2. При укладанні договору обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності страхувальнику присвою-  
ється клас залежно від частоти страхових випадків, які ви-  
никли з вини особи, відповідальність якої застрахована.

8.3. При укладанні договору обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності вперше страхувальнику  
присвоюється клас 3.

8.4. Залежно від кількості страхових випадків, які виник-  
ли у період дії попередніх договорів обов’язкового страхуван-  
ня цивільно-правової відповідальності при укладанні з ним  
такого договору на новий строк, застосовується підвищуючий  
коефіцієнт страхового тарифу з присвоєнням більш низького  
класу до найнижчого — М чи з урахуванням безаварійної ек-  
сплуатації транспортного засобу та при відсутності страхових  
випадків, які виникли з вини страхувальника, — понижую-  
чий коефіцієнт з присвоєнням більш високого класу.

Стаття 9. Ліміт відповідальності страховика

9.1. Обов’язковий ліміт відповідальності страховика — це  
грошова сума, в межах якої страховик зобов’язаний провести  
виплату страхового відшкодування відповідно до умов дого-  
вору страхування. Договором страхування на індивідуальних  
умовах можуть бути визначені ліміти, вищі, ніж зазначені у  
цьому Законі ліміти.

9.2. Обов’язковий ліміт відповідальності страховика за  
шкоду, заподіяну майну потерпілих, становить 25500 гривень  
на одного потерпілого.

У разі коли загальний розмір шкоди за одним страховим  
випадком перевищує п’ятикратний ліміт відповідальності  
страховика, відшкодування кожному потерпілому пропорцій-  
но зменшується.

9.3. Обов’язковий ліміт відповідальності страховика за  
шкоду, заподіяну життю та здоров’ю потерпілих, становить  
51000 гривень на одного потерпілого.

Зазначені страхові відшкодування виплачуються по кож-  
ному страховому випадку, що настав протягом періоду дії від-  
повідного договору обов’язкового страхування цивільно-пра-  
вової відповідальності в межах ліміту відповідальності страхо-  
вика, з урахуванням умов, зазначених у пункті 19.1 статті 19  
цього Закону.

9.4. До договорів обов’язкового страхування цивільно-пра-  
вової відповідальності та виплат страхового відшкодування за  
цими договорами застосовуються норми щодо ліміту відпові-  
дальності страховика, які діяли на дату укладення договору.

9.5. Розміри лімітів відповідальності страховика мають пе-  
реглядатися Уповноваженим органом відповідно до рівня ін-  
фляції та індексу споживчих цін.

Стаття 10. Види договорів обов’язкового страхування ци-  
вільно-правової відповідальності та територія дії договорів

10.1. Відповідно до цього Закону укладаються такі види  
договорів обов’язкового страхування цивільно-правової від-  
повідальності:

внутрішній договір обов’язкового страхування цивільно-  
правової відповідальності (далі — внутрішній договір страху-  
вання);

договір міжнародного обов’язкового страхування цивіль-  
но-правової відповідальності (далі — договір міжнародного  
страхування).

10.2. Внутрішні договори страхування діють виключно на  
території України.

10.3. Договори міжнародного страхування діють на тери-  
торії країн, зазначених у таких договорах. Договори міжна-  
родного страхування, які діють на території країн — членів  
міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена  
картка», посвідчуються відповідним уніфікованим сертифіка-  
том «Зелена картка», що визнається і діє в цих країнах.

10.4. Під час в’їзду на територію України власник тран-

спортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, зо-  
бов’язаний мати на весь термін перебування такого тран-  
спортного засобу на території України сертифікат міжнарод-  
ного автомобільного страхування «Зелена картка» або внут-  
рішній договір страхування цивільно-правової відповідаль-  
ності.

Стаття 11. Інформація про договори обов’язкового страху-  
вання цивільно-правової відповідальності

Страховик подає інформацію про укладені та достроково  
припинені договори обов’язкового страхування цивільно-  
правової відповідальності до централізованої бази даних у по-  
рядку, встановленому у положенні про централізовану базу  
даних щодо обов’язкового страхування цивільно-правової  
відповідальності, яке затверджується Уповноваженим орга-  
ном за поданням МТСБУ.

Стаття 12. Встановлення франшизи

12.1. Розмір франшизи при відшкодуванні шкоди, заподі-  
яної майну потерпілих, встановлюється при укладанні дого-  
вору обов’язкового страхування цивільно-правової відпові-  
дальності і не може перевищувати 2 відсотки від ліміту відпо-  
відальності страховика, в межах якого відшкодовується зби-  
ток, заподіяний майну потерпілих.

Страхове відшкодування завжди зменшується на суму  
франшизи, розрахованої за правилами цього підпункту.

12.2. Франшиза при відшкодуванні шкоди, заподіяної  
життю та/або здоров’ю потерпілих, не застосовується.

Стаття 13. Особливості страхування цивільно-правової  
відповідальності окремих категорій громадян України

13.1. Учасники бойових дій, що визначені законом, інва-  
ліди I групи, які особисто керують транспортними засобами,  
звільняються від обов’язкового страхування цивільно-право-  
вої відповідальності на території України. Відшкодування  
збитків від дорожньо-транспортної пригоди, винуватцями  
якої є зазначені особи, проводить МТСБУ у порядку, визна-  
ченому цим Законом.

13.2. За умови страхування не більше одного транспортно-  
го засобу з робочим об’ємом двигуна до 1600 куб. см вклю-  
чно розміри страхових платежів за договорами обов’язкового  
страхування цивільно-правової відповідальності власників  
наземних транспортних засобів — пенсіонерів — громадян  
України та інвалідів II групи, які особисто керують такими  
транспортними засобами, становлять 50 відсотків розміру ба-  
зового платежу з урахуванням коригуючих коефіцієнтів, на-  
ведених у цьому Законі.

Стаття 14. Забезпечення права страхувальника щодо вибо-  
ру страховика

14.1. Страхувальник має право вибору страховика для ук-  
ладення договору обов’язкового страхування цивільно-право-  
вої відповідальності.

14.2. Страховик не може відмовити будь-якому страху-  
вальнику в укладенні договору обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності на умовах, зазначених у  
пункті 15.3 статті 15 цього Закону.

14.3. Нав’язування послуг окремих страховиків органами  
державної влади та управління при укладанні договорів  
обов’язкового страхування цивільно-правової відповідаль-  
ності власників транспортних засобів забороняється.

14.4. Забороняється укладання договорів страхування ци-  
вільно-правової відповідальності в місцях контролю наявнос-  
ті страхових полісів, у місцях проведення процедур реєстра-  
ції (перереєстрації) та оформлення дозвільних документів і в  
зонах пропуску через державний кордон України.

Стаття 15. Типи договорів обов’язкового страхування ци-  
вільно-правової відповідальності

Договори обов’язкового страхування цивільно-правової  
відповідальності можуть укладатися на умовах:

15.1. страхування відповідальності за шкоду, заподіяну  
життю, здоров’ю, майну третіх осіб внаслідок експлуатації  
транспортного засобу, визначеного в договорі страхування,  
будь-якою особою, яка експлуатує його на законних підста-  
вах (договір I типу);

15.2. страхування відповідальності за шкоду, заподіяну  
життю, здоров’ю, майну третіх осіб внаслідок експлуатації  
будь-якого транспортного засобу або одного з транспортних  
засобів, зазначених у договорі, особою, вказаною в договорі  
страхування (договір II типу);

15.3. страхування відповідальності за шкоду, заподіяну  
життю, здоров’ю, майну третіх осіб внаслідок експлуатації  
транспортного засобу, визначеного в договорі страхування,  
особою, вказаною в договорі страхування, або однією з осіб,  
зазначених у договорі (договір III типу).

Стаття 16. Використання страхових сертифікатів міжна-  
родної системи автомобільного страхування «Зелена картка»

У разі виїзду транспортного засобу, зареєстрованого в Ук-  
раїні, до країн — членів міжнародної системи автомобільно-  
го страхування «Зелена картка» власник такого транспортно-  
го засобу зобов’язаний мати чинний договір міжнародного  
страхування, посвідчений відповідним уніфікованим страхо-  
вим сертифікатом «Зелена картка».

Стаття 17. Укладання договору страхування

17.1. Страховики зобов’язані укладати договори обов’язко-  
вого страхування цивільно-правової відповідальності (внут-  
рішній договір страхування, міжнародний договір страхуван-  
ня, міжнародний договір «Зелена картка») відповідно до цьо-  
го Закону та чинного законодавства України.

17.2. Зразки типових полісів обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності затверджуються Уповно-  
важеним органом за поданням МТСБУ.

17.3. При укладенні договору обов’язкового страхування  
цивільно-правової відповідальності страхувальник зобов’язан-  
ий повідомити страховика про всі діючі договори обов’язко-  
вого страхування цивільно-правової відповідальності, укладе-  
ні з іншими страховиками, а також, за вимогою страховика,  
надати інформацію про всі відомі обставини, що мають істо-  
тне значення для оцінки страхового ризику.

17.4. У разі втрати страхового поліса страховик зобов’язан-  
ий протягом семи календарних днів безкоштовно видати  
дублікат цього поліса на підставі заяви страхувальника. У ра-  
зі втрати дублікату умови його повторної видачі визначають-  
ся договором.

Стаття 18. Дострокове припинення договору страхування  
з ініціативи страхувальника

18.1. Дія договору обов’язкового страхування цивільно-  
правової відповідальності може бути достроково припинена:

18.1.1. за письмовою вимогою страхувальника, про що він  
зобов’язаний повідомити страховика не пізніше ніж за 30  
днів до дати припинення дії договору страхування та надати  
оригінал поліса страховику;

## ДЕРЖАВА І ПРАВО

## ЗАКОН УКРАЇНИ

## Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів

18.1.2. у разі виходу транспортного засобу з володіння страхувальника проти його волі або знищення транспортно-го засобу;

18.1.3. з інших підстав, передбачених законом або догово-ром.

18.2. У разі дострокового припинення договору обов’язко-вого страхування цивільно-правової відповідальності страхо-вик, за умови відсутності виплат страхового відшкодування за цим договором, повертає страхувальнику частку страхового платежу, яка обчислюється пропорційно періоду страхуван-ня, що залишився до закінчення терміну дії договору, з утри-манням, у передбачених законом випадках, понесених витрат на ведення справи, але не більше 20 відсотків цієї частки, ви-лучає страховий поліс та анулює його.

Стаття 19. Дострокове припинення договору страхування з ініціативи страховика

19.1. У разі коли виплачена сума відшкодування за чин-ним договором перевищила сумарний ліміт відповідальності страховика (76500 гривень), дія договору може бути припине-на в односторонньому порядку з ініціативи страховика.

У цьому випадку страховик зобов’язаний письмово пові-домити страхувальника протягом 24 годин. Договір вважаєть-ся дійсним протягом 10 календарних днів з дня надіслання повідомлення щодо припинення договору.

19.2. Якщо забезпечений транспортний засіб відчужується і власник не подав заяву про припинення договору страху-вання, договір припиняється з дня відчуження такого тран-спортного засобу.

Стаття 20. Чинність договору страхування у разі ліквідації страховика

20.1. У разі ліквідації страховика, правонаступника якого встановлено, договори страхування зберігають свою силу до закінчення строку дії такого договору.

20.2. У разі ліквідації страховика за його власним рішен-ням визначені договором обов’язки цього страховика вико-нує ліквідаційна комісія.

20.3. У разі ліквідації страховика за рішенням визначених законом органів обов’язки по договорах обов’язкового стра-хування цивільно-правової відповідальності виконує ліквіда-ційна комісія. Обов’язки, для виконання яких у страховика, який ліквідується, недостатньо коштів та/або майна, приймає на себе МТСБУ. Виконання обов’язків у повному обсязі га-рантується коштами МТСБУ.

Стаття 21. Забезпечення обов’язковості страхування ци-вільно-правової відповідальності

21.1. З урахуванням положень пункту 21.3 цієї статті забо-роняється експлуатація транспортного засобу на території України без поліса обов’язкового страхування цивільно-пра-вової відповідальності, чинного на території України, або по-ліса (сертифіката) обов’язкового страхування цивільно-пра-вової відповідальності, укладеного в іншій країні, з уповно-важеною організацією з страхування цивільно-правової від-повідальності якої МТСБУ уклало угоду про взаємне визна-ння договорів такого страхування.

Стосовно транспортних засобів, які не беруть участі в до-рожному русі, укладання договору страхування є необов’яз-ковим.

Договір обов’язкового страхування цивільно-правової від-повідальності має бути укладений протягом трьох робочих днів з дня державної реєстрації транспортного засобу.

21.2. Контроль за наявністю чинних договорів обов’язко-вого страхування цивільно-правової відповідальності власни-ків наземних транспортних засобів під час їх експлуатації на дорожній мережі України здійснюється підрозділами Держав-тоінспекції МВС України, а при перетинанні державного кордону України — органами Державної прикордонної служ-би України.

21.3. При використанні транспортного засобу у дорожньо-му русі особа, яка керує ним, зобов’язана мати при собі стра-ховий поліс (сертифікат). Страховий поліс пред’являється по-садовим особам органів, визначених у пункті 21.2 цієї статті, на їх вимогу.

21.4. У разі експлуатації транспортного засобу на терито-рії України без наявності чинного поліса обов’язкового стра-хування цивільно-правової відповідальності, з урахуванням норм абзацу третього пункту 21.1 цієї статті, водій такого транспортного засобу несе відповідальність, встановлену за-коном.

### Розділ III. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Стаття 22. Відшкодування шкоди, заподіяної третій особі

22.1. При настанні страхового випадку страховик відповід-но до лімітів відповідальності страховика відшкодовує у вста-новленому цим Законом порядку оцінену шкоду, яка була за-подіяна у результаті дорожньо-транспортної пригоди життю, здоров’ю, майну третьої особи.

22.2. Відповідно до цього Закону потерпілим, які є юри-дичними особами, страховиком відшкодовується виключно шкода, заподіяна майну.

22.3. Потерпілому відшкодовується також моральна шко-да, передбачена пунктами 1, 2 частини другої статті 23 Ци-вільного кодексу України. Така шкода відшкодовується у встановленому судом розмірі відповідно до вимог статті 23 Цивільного кодексу України. При цьому страховик відшко-довує не більше ніж 5 відсотків ліміту, визначеного у пункті 9.3 статті 9 цього Закону. Різницю між сумою відшкодуван-ня, визначеною судом, та сумою, яка має бути відшкодована страховиком, сплачує особа, яку визнано винною у скоєнні дорожньо-транспортної пригоди.

Якщо судом встановлено відшкодувати потерпілому мо-ральну шкоду, передбачену пунктами 3, 4 частини другої статті 23 Цивільного кодексу України, таке відшкодування у розмірі, визначеному судом, здійснює особа, яку визнано винною у скоєнні дорожньо-транспортної пригоди.

Стаття 23. Відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров’ю потерпілого

Шкодою, заподіяною життю та здоров’ю потерпілого у ре-зультаті дорожньо-транспортної пригоди, є шкода (в тому числі моральна шкода), пов’язана:

з лікуванням потерпілого;

з тимчасовою втратою працездатності потерпілим;

із стійкою втратою працездатності потерпілим;

із смертю потерпілого.

Стаття 24. Відшкодування шкоди, пов’язаної з лікуванням потерпілого

24.1. У зв’язку з лікуванням потерпілого відшкодовуються обґрунтовані витрати, які пов’язані з доставкою, розміщен-ням, утриманням, діагностикою, лікуванням та реабілітацією

потерпілого у відповідному закладі охорони здоров’я, медич-ним піклуванням, лікуванням у домашніх умовах та купівлею лікарських препаратів.

24.2. Витрати, пов’язані з лікуванням потерпілого в іно-земних державах, відшкодовуються, якщо лікування було уз-годжено із страховиком чи МТСБУ.

24.3. Зазначені витрати мають бути підтверджені докумен-тально відповідним медичним закладом.

Стаття 25. Шкода, пов’язана з тимчасовою втратою пра-цездатності потерпілим

У зв’язку з тимчасовою втратою працездатності потерпі-лим відшкодовуються не отримані доходи за підтверджений відповідним закладом охорони здоров’я час втрати працє-датності. Доходи потерпілого оцінюються в таких розмірах:

для працюючої особи (особи, яка працює за трудовим до-говором) — неотримана середня заробітна плата, обчислена відповідно до норм законодавства України про працю;

для особи, яка забезпечує себе роботою самостійно, — не-отримані доходи, які обчислюються як різниця між доходом за попередній (до дорожньо-транспортної пригоди) калє-ндарний рік та доходом, отриманим у тому калєндарному ро-ці, коли особа була тимчасово непрацездатною;

для непрацюючої повнолітньої особи — допомога у розмі-рі, не меншому мінімальної заробітної плати, встановленої чинним законодавством.

Якщо особа була в зазначеному статусі менше вказаних розрахункових термінів, то до уваги береться середньомісяч-ний дохід з розрахунку суми сукупного доходу такої особи за попередній до настання страхового випадку калєндарний рік та дохід протягом фактичного терміну (повні місяці) перебу-вання особи в зазначеному статусі.

Стаття 26. Відшкодування шкоди, пов’язаної із стійкою втратою працездатності потерпілим

26.1. У зв’язку із стійкою втратою працездатності потерпі-лим відшкодовуються доходи, не отримані потерпілим у ре-зультаті стійкої втрати потерпілим працездатності (інвалід-ності), які не відшкодовуються за рахунок іншого обов’язко-вого виду страхування.

26.2. Страховє відшкодування за шкоду, пов’язану із стій-кою втратою працездатності, виплачується не рідше одного разу на місяць до відновлення працездатності потерпілого.

За умовами договору або за поданням потерпілого до стра-ховика та за погодженням із страховиком страховє відшкоду-вання може бути виплаченє у вигляді одноразової компенса-ції.

26.3. Якщо потерпілий, який навчається на денному (оч-ному) відділенні закладу освіти, в результаті стійкої втрати працездатності не має можливості продовжувати навчання на денному (очному) відділенні, страховиком чи МТСБУ опла-чується його навчання на заочному відділенні акредитовано-го закладу освіти України.

26.4. Якщо потерпілий, у якого настанє стійка втрата пра-цездатності, має можливість освоїти одночасно нову профе-сію з метою отримання доходів від праці, яка сумісна з його теперішнім станом здоров’я, страховиком чи МТСБУ оплачу-ється його професійна освіта, що відповідає освіті того сту-пеня, яка була у потерпілої особи на момент дорожньо-тран-спортної пригоди.

26.5. Потерпілим, які на момент настання страхового ви-падку не одержували доходів, у зв’язку із стійкою втратою працездатності відшкодовуються витрати, пов’язані з достав-кою, розміщенням, утриманням, діагностикою, лікуванням та реабілітацією потерпілого у відповідному закладі охорони здоров’я, медичним піклуванням, лікуванням та доглядом у домашніх умовах та купівлею лікарських препаратів.

Стаття 27. Шкода, пов’язана із смертю потерпілого

27.1. Право на отримання відшкодування за шкоду, пов’я-зану із смертю потерпілого, мають особи, які знаходилися на утриманні потерпілого, та особи, які взяли на себе витрати з поховання,

27.2. У зв’язку із смертю годувальника в результаті дорож-ньо-транспортної пригоди право на страховє відшкодування мають:

діти (в тому числі усиновлені) — до досягнення ними пов-ноліття;

непрацездатна вдова (вдовець), непрацездатні батьки — до відновлення ними працездатності, а також працездатна вдова (вдовець), якщо у сім’ї є діти віком до восьми років;

інші члени сім’ї, які знаходилися на утриманні потерпіло-го.

27.3. Страховє відшкодування виплачується, якщо смерть потерпілого в результаті дорожньо-транспортної пригоди настанє протягом одного року після дорожньо-транспортної пригоди та є прямим наслідком такої дорожньо-транспортної пригоди.

27.4. У зв’язку із смертю годувальника відшкодовується частина неотриманих доходів потерпілого, яка кожному утри-манцю належала б при його житті, за вирахуванням пенсій, наданих утриманням внаслідок втрати годувальника. Пор-ядок вирахування відшкодування утриманням визначає Кабін-ет Міністрів України.

27.5. Витрати на поховання мають бути обґрунтовані та відшкодовуються при наданні страховику оригіналу свідoctва про смерть та документів, які підтверджують такі витрати.

27.6. За умовами договору або за поданням одержувачів страхового відшкодування та за погодженням із страховиком таке відшкодування може бути виплачено у вигляді одноразо-вої компенсації.

Стаття 28. Шкода, заподіяна майну

Шкода, заподіяна в результаті дорожньо-транспортної пригоди майну потерпілого, — це шкода, пов’язана:

з пошкодженням чи фізичним знищенням транспортного засобу;

з пошкодженням чи фізичним знищенням майна потерпі-лого;

з проведенням робіт, які необхідні для врятування потер-пілих у результаті дорожньо-транспортної пригоди;

з пошкодженням транспортного засобу, використаного для доставки потерпілого до відповідного закладу охорони здоров’я, чи забрудненням салону цього транспортного засо-бу;

з евакуацією транспортних засобів з місця дорожньо-тран-спортної пригоди.

Стаття 29. Шкода, пов’язана з пошкодженням транспор-тного засобу

У зв’язку з пошкодженням транспортного засобу відшко-

довуються витрати, пов’язані з відновлювальним ремонтом транспортного засобу з урахуванням зносу, розрахованого у порядку, встановленому Уповноваженим органом, включаю-чи витрати на усунення пошкоджень, зроблених навмисно з метою порятунку потерпілих внаслідок дорожньо-транспор-тної пригоди, з евакуацією транспортного засобу з місця до-рожньо-транспортної пригоди до місця проживання того власника чи законного користувача транспортного засобу, який керував транспортним засобом у момент дорожньо-транспортної пригоди, чи до місця здійснення ремонту на те-риторії України. Якщо транспортний засіб необхідно, з по-важних причин, помістити на стоянку, до розміру шкоди до-даються також витрати на евакуацію транспортного засобу до стоянки та плата за послуги стоянки.

Стаття 30. Шкода, пов’язана з фізичним знищенням тран-спортного засобу

30.1. Транспортний засіб вважається фізично знищеним, якщо його ремонт є технічно неможливим чи економічно не-обґрунтованим та власник транспортного засобу згоден з виз-нанням його фізично знищеним. Ремонт вважається еконо-мічно необґрунтованим, якщо передбачені згідно з експерти-зою, проведеною відповідно до законодавства, витрати на ре-монт транспортного засобу перевищують вартість транспор-тного засобу до дорожньо-транспортної пригоди.

30.2. Якщо власник транспортного засобу не згоден з виз-нанням транспортного засобу фізично знищеним, йому від-шкодовується різниця між вартістю транспортного засобу до та після дорожньо-транспортної пригоди, а також витрати по евакуації транспортного засобу з місця дорожньо-транспор-тної пригоди.

30.3. Якщо транспортний засіб визнано фізично знище-ним, відшкодування шкоди виплачується у розмірі, який від-повідає вартості транспортного засобу до дорожньо-тран-спортної пригоди та витратам по евакуації транспортного засо-бу з місця дорожньо-транспортної пригоди. Право на за-лишки транспортного засобу отримує страховик чи МТСБУ.

Стаття 31. Шкода, пов’язана з пошкодженням дороги, до-рожніх споруд та інших матеріальних цінностей чи їх фізич-ним знищенням

Шкода, пов’язана з пошкодженням дороги, дорожніх спор-уд та інших матеріальних цінностей чи їх фізичним знищен-ням, — це різниця між вартістю відповідного об’єкта до та після дорожньо-транспортної пригоди.

Стаття 32. Випадки, коли шкода не відшкодовується

Відповідно до цього Закону страховик не відшкодовує:

32.1. шкоду, заподіяну при експлуатації забезпеченого транспортного засобу, але за спричинення якої не виникає цивільно-правової відповідальності відповідно до закону;

32.2. шкоду, заподіяну забезпеченому транспортному засо-бу, який спричинив дорожньо-транспортну пригород;

32.3. шкоду, заподіяну життю та здоров’ю пасажирів, які знаходилися у забезпеченому транспортному засобі, який спричинив дорожньо-транспортну пригород, та які є застрахо-ваними відповідно до пункту 6 статті 7 Закону України «Про страхування»;

32.4. шкоду, заподіяну майну, яке знаходилося у забезпе-ченому транспортному засобі, який спричинив дорожньо-транспортну пригород;

32.5. шкоду, заподіяну при використанні забезпеченого транспортного засобу під час тренувальної поїздки чи для участі в офіційних змаганнях;

32.6. шкоду, яка прямо чи опосередковано викликана чи якій сприяли іонізуюча радіація, викликане довільним ядер-ним паливом радіоактивне отруєння, радіоактивна, токсична, вибухова чи в іншому відношенні небезпечна властивість до-вільної вибухової ядерної сполуки чи її ядерного компонен-та;

32.7. шкоду, пов’язану із втратою товарного вигляду тран-спортного засобу;

32.8. шкоду, заподіяну пошкодженням або знищенням внаслідок дорожньо-транспортної пригоди антикварних речей, виробів з коштовних металів, коштовного та напівкоштовного каміння, біжутерії, предметів релігійного культу, картин, руко-писів, грошових знаків, цінних паперів, різного роду докумен-тів, філателістичних, нумізматичних та інших колекцій;

32.9. шкоду, заподіяну в результаті дорожньо-транспортної пригоди, якщо вона відбулася внаслідок масових заворушень і групових порушень громадського порядку, військових кон-фліктів, терористичних актів, стихійного лиха, вибуху боеприпасів, пожежі транспортного засобу, не пов’язаної з цією пригородою.

Стаття 33. Повідомлення про страховий випадок

33.1. Учасники дорожньо-транспортної пригоди зобов’яза-ні:

33.1.1. терміново повідомити про дорожньо-транспортну пригород відповідні органи Міністерства внутрішніх справ Ук-раїни;

33.1.2. вжити заходів для невідкладного, але не пізніше трьох робочих днів, повідомлення страховика, з яким було укладено договір обов’язкового страхування цивільно-право-вої відповідальності, або, у випадках, передбачених цим За-коном, МТСБУ про настання дорожньо-транспортної приго-ди.

Якщо зазначені особи з поважних причин не мали змоги виконати зазначені дії, вони мають підтвердити це докумен-тально;

33.1.3. проінформувати один одного про себе, своє місце проживання, назву та місцезнаходження страховика та нада-ти відомості про відповідні страхові поліси;

33.1.4. вжити всіх можливих заходів з метою запобігання чи зменшення подальшої шкоди.

33.2. Учасники дорожньо-транспортної пригоди зобов’яза-ні зберегти транспортний засіб чи пошкоджене майно в тако-му стані, в якому воно знаходилося після дорожньо-тран-спортної пригоди, до тих пір, доки їх не огляне призначений страховиком експерт.

33.3. Під час оформлення відповідних документів про до-рожньо-транспортну пригород працівники органів Міністер-ства внутрішніх справ України встановлюють та фіксують не-обхідні відомості щодо обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності учасників цієї пригоди.

Стаття 34. Дії страховика після отримання повідомлення про страховий випадок

34.1. Страховик терміново, але не пізніше трьох робочих днів (враховуючи день отримання письмового повідомлення про страховий випадок), зобов’язаний направити експерта на місце настання страхового випадку або до місцезнаходження пошкодженого майна для його огляду.



## ДЕРЖАВА І ПРАВО

34.2. Якщо у визначений строк експерт не з'явився, потерпілий має право самостійно обрати експерта для визначення розміру шкоди. У такому випадку страховик зобов'язаний відшкодувати потерпілому витрати на проведення експертизи.

Стаття 35. Заява про страхове відшкодування

35.1. Для отримання страхового відшкодування особа, яка має право на відшкодування, подає страховику (або якщо страховик невідомий — МТСБУ) відповідну заяву. У заяві про виплату страхового відшкодування має міститися:

а) найменування страховика, до якого подається заява, або МТСБУ;

б) назва (для юридичної особи), прізвище, ім'я, по батькові (для фізичної особи) заявника, його місцезнаходження або місце проживання;

в) зміст майнової вимоги заявника щодо відшкодування завданих збитків;

г) інформація про вже здійснені взаєморозрахунки осіб, відповідальність яких застрахована, та потерпілих;

г) обставини, якими заявник обґрунтовує свою вимогу, та докази, що підтверджують її відповідно до законодавства;

д) розмір шкоди;

е) підпис заявника і дата подання заяви.

35.2. До заяви додаються довідки про дорожньо-транспортну пригоду, довідки відповідних закладів охорони здоров'я щодо тимчасової втрати працездатності або довідки спеціалізованих установ про встановлення стійкої втрати працездатності (інвалідності) у разі її виникнення, інші документи, які мають відношення до даної дорожньо-транспортної пригоди, завірені у встановленому порядку.

35.3. Страховик зобов'язаний надавати консультаційну допомогу заявнику при складанні заяви та на прохання заявника зобов'язаний ознайомити його з відповідними нормативними актами та порядком обчислення страхового відшкодування.

35.4. Подання потерпілим страховику завідомо неправдивої інформації з метою завищення суми страхового відшкодування є підставою для відмови у виплаті такого відшкодування.

Стаття 36. Рішення страховика

36.1. Після розгляду страховиком наданих йому визначених у статті 35 цього Закону документів про дорожньо-транспортну пригоду страховик приймає рішення про виплату страхового відшкодування або відмову у виплаті страхового відшкодування.

36.2. Протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення страховик зобов'язаний направити заявнику письмове повідомлення щодо прийнятого рішення.

36.3. Якщо особа, яка має право на отримання відшкодування, не задоволена рішенням страховика щодо виплати страхового відшкодування, вона має право подати до МТСБУ скаргу про перегляд вищезазначеного рішення. Якщо прийняте МТСБУ рішення не задовольняє таку особу, то вона має право подати позов до суду щодо відшкодування шкоди в установленому законом порядку.

Стаття 37. Порядок виплати страхового відшкодування

37.1. Виплата страхового відшкодування здійснюється протягом одного місяця з дня отримання страховиком визначених у статті 35 цього Закону документів або в строки та в обсягах, визначених рішенням суду.

37.2. За кожен день прострочення виплати страхового відшкодування з вини страховика або МТСБУ особи, яка має право на отримання такого відшкодування, сплачується пеня з розрахунку подвійної облікової ставки Національного банку України, яка діє у період, за який нараховується пеня.

37.3. При вирішенні питання про виплату страхового відшкодування у зв'язку із заподіяною особою шкодою страховик має право письмово вимагати від відповідного закладу охорони здоров'я відомості про діагноз, лікування та прогноз хвороби потерпілого, використовувати висновки судово-медичної експертизи, а також за необхідності отримати додаткову інформацію, направити потерпілого на медичне обстеження, відшкодовуючи всі пов'язані з цим витрати. Відомості, отримані страховиком про діагноз, лікування та прогноз захворювання потерпілого, є конфіденційними.

37.4. Страховик має право здійснювати виплату страхового відшкодування безпосередньо потерпілим або погодженим з ними підприємствам, установам та організаціям, що надають послуги за ремонтом пошкодженого майна, лікування потерпілих та інші послуги, пов'язані з відшкодуванням збитків. Страховик здійснює компенсацію витрат страховальника або особи, відповідальність якої застрахована, у разі, коли такі витрати здійснюються за згодою страховика. Якщо страхувальник або особа, відповідальність якої застрахована, здійснили такі витрати без попереднього погодження із страховиком, страховик має право відмовити у компенсації таких витрат або зменшити їх розмір з урахуванням вимог законодавства України про порядок відшкодування такої шкоди.

37.5. Страхувальником або особою, відповідальність якої застрахована, потерпілому має бути компенсована сума франшизи у повному обсязі одночасно з виплатою страховиком страхового відшкодування.

Стаття 38. Регресний позов страховика та МТСБУ

38.1. Страховик після виплати страхового відшкодування має право подати регресний позов:

38.1.1. до страхувальника або водія забезпеченого транспортного засобу, який спричинив дорожньо-транспортну пригоду;

а) якщо він керував транспортним засобом у стані сп'яніння під впливом алкоголю, наркотичних, психотоксичних чи інших одурманюючих речовин;

б) якщо він керував транспортним засобом без права на керування транспортним засобом відповідної категорії;

в) якщо він після дорожньо-транспортної пригоди самовільно залишив місце пригоди чи ухилився від проведення в установленому порядку перевірки, констатації дію алкогольних напоїв, наркотичних чи інших одурманюючих речовин, чи споживав ці речовини після дорожньо-транспортної пригоди до відповідної констатації перевірки;

г) якщо дорожньо-транспортна пригода визначена в установленому порядку безпосереднім наслідком невідповідності технічного стану та обладнання транспортного засобу існуючим вимогам Правил дорожнього руху;

г) якщо він не повідомив страховика у строки і за умов, визначених у підпункті 33.1.2 пункту 33.1 статті 33 цього Закону;

38.1.2. до підприємства, установи, організації, що відповідає за стан дороги, якщо заподіяна у результаті дорожньо-транспортної пригоди шкода виникла з їх вини;

38.1.3. до особи, яка заподіяла шкоду навмисно.

38.2. МТСБУ після сплати страхового відшкодування має право подати регресний позов:

38.2.1. до власника транспортного засобу, який спричинив дорожньо-транспортну пригоду, який не застрахував свою цивільно-правову відповідальність, крім осіб, зазначених у пункті 13.1 статті 13 цього Закону;

38.2.2. до водія транспортного засобу, який заволодів транспортним засобом за допомогою протиправних дій;

38.2.3. до страховика, якщо забезпечений транспортний засіб, що заподіяв шкоду, було встановлено та страховик був зобов'язаний, але не виплатив страхове відшкодування у порядку, встановленому цим Законом;

38.2.4. до підприємства, установи, організації, що відповідають за стан дороги, якщо заподіяна у результаті дорожньо-транспортної пригоди шкода виникла з їх вини.

## Розділ IV. МОТОРНЕ (ТРАНСПОРТНЕ) СТРАХОВЕ БЮРО УКРАЇНИ

Стаття 39. Моторне (транспортне) страхове бюро України

39.1. Моторне (транспортне) страхове бюро України є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам. Участь страховиків у МТСБУ є умовою здійснення діяльності щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

МТСБУ є невідприємницькою (неприбутковою) організацією і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону, законодавства України та свого Статуту.

Статут МТСБУ затверджується зборами засновників (членів) МТСБУ, погоджується з Уповноваженим органом та реєструється відповідно до вимог законодавства.

МТСБУ не може виступати засновником чи співзасновником юридичних осіб, що займаються підприємницькою діяльністю та/або мають на меті одержання прибутку.

39.2. Основними завданнями МТСБУ є:

39.2.1. здійснення виплат із централізованих страхових резервних фондів компенсацій та відшкодувань на умовах, передбачених цим Законом;

39.2.2. управління централізованими страховими резервними фондами, що створюються при МТСБУ для забезпечення виконання покладених на нього функцій;

39.2.3. забезпечення членства України в міжнародній системі автомобільного страхування «Зелена картка» та виконання загальновизначених зобов'язань перед уповноваженими організаціями інших країн — членів цієї системи;

39.2.4. збирання необхідної інформації про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності для узагальнення та внесення пропозицій щодо удосконалення механізму здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності;

39.2.5. співробітництво з уповноваженими організаціями інших країн у галузі страхування цивільно-правової відповідальності, координація обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників та/або водіїв транспортних засобів — нерезидентів у разі в'їзду їх на територію України та власників та/або водіїв транспортних засобів — резидентів — у разі їх виїзду за межі України;

39.2.6. співробітництво з органами Міністерства внутрішніх справ України та іншими органами державної влади з питань обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності;

39.2.7. розробка зразків страхових полісів і договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, що затверджуються Уповноваженим органом;

39.2.8. надання страховикам інформації щодо страхових випадків стосовно конкретних страхувальників.

Стаття 40. Повноваження МТСБУ

40.1. МТСБУ є гарантом відшкодування шкоди:

на території країн — членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», заподіяної власниками та/або користувачами зареєстрованих в Україні транспортних засобів, якщо такі власники та /або користувачі надали іноземним компетентним органам страховий сертифікат «Зелена картка», виданий від імені страховиків — членів МТСБУ;

на території України, заподіяної водіями — нерезидентами, на умовах та в обсягах, встановлених законодавством про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності та принципами взаємного врегулювання шкоди на території країн — членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», за інших обставин, визначених чинним законодавством про цивільно-правову відповідальність.

40.2. У разі якщо МТСБУ відповідно до правил міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка» було здійснене відшкодування шкоди за страховика — члена об'єднання або за власника та/або користувача зареєстрованого в Україні транспортного засобу, який використовував за кордоном підроблений або змінений у незаконний спосіб страховий сертифікат «Зелена картка» та спричинив дорожньо-транспортну пригоду, відповідні витрати МТСБУ мають бути компенсовані такими особами в повному обсязі у порядку, визначеному для міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка».

Стаття 41. Регламентні виплати з централізованих страхових резервних фондів МТСБУ

41.1. МТСБУ за рахунок коштів фонду захисту потерпілих відшкодовує шкоду на умовах, визначених цим Законом, у разі її заподіяння:

а) транспортним засобом, власник якого не застрахував свою цивільно-правову відповідальність;

б) невстановленим транспортним засобом, крім шкоди, яка заподіяна майну та навколишньому природному середовищу;

в) транспортним засобом, який виїшов з володіння власника не з його вини, а у результаті протиправних дій іншої особи;

г) особами, на яких поширюється дія пункту 13.1 статті 13 цього Закону;

г) у разі недостатності коштів та майна страховика — учасника МТСБУ, що визнаний банкрутом та/або ліквідований, для виконання його зобов'язань за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності;

д) у разі надання страхувальником або особою, відповідальність якої застрахована, свого транспортного засобу працівникам міліції та медичним працівникам закладів охорони здоров'я згідно з чинним законодавством;

е) за інших обставин, визначених законодавством про цивільно-правову відповідальність власників наземних транспортних засобів.

Регламентні виплати, зазначені у підпунктах «а»-«д» цього пункту, розподіляються рівними частками між повними або асоційованими членами МТСБУ.

41.2. МТСБУ за рахунок коштів фонду страхових гарантій відшкодовує шкоду на умовах, визначених цим Законом, у разі її заподіяння:

а) у разі недостатності коштів та майна страховика — повного члена МТСБУ, що визнаний банкрутом та /або ліквідований, для виконання його зобов'язань за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності;

б) власниками зареєстрованих в Україні транспортних засобів, якщо такі власники надали відповідним уповноваженим органам інших країн страховий сертифікат «Зелена картка», виданий від імені страховиків — членів МТСБУ, та за умови, що такий страховик не відшкодував шкоду;

в) на території України, водіями-нерезидентами, на умовах та в обсягах, встановлених законодавством про обов'яз-

кове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та принципами взаємного врегулювання шкоди на території країн — членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка»;

г) за інших обставин, визначених законом про цивільно-правову відповідальність та міжнародними договорами стосовно обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Регламентні виплати, зазначені у підпунктах «а» та «в» цього пункту, розподіляються рівними частками між повними членами МТСБУ.

Стаття 42. Фінансове забезпечення діяльності МТСБУ

Фінансування статутної діяльності МТСБУ здійснюється за рахунок внесків страховиків — членів МТСБУ, а також за рахунок пасивних доходів від тимчасово розміщених коштів цього фонду та інших джерел, не заборонених законодавством, у порядку, визначеному Статутом МТСБУ, та в обсягах, передбачених кошторисом, що затверджується президією МТСБУ.

Стаття 43. Централізовані страхові резервні фонди МТСБУ

43.1. Для забезпечення виконання зобов'язань членів МТСБУ перед страхувальниками і потерпілими при ньому створюються такі централізовані страхові резервні фонди:

43.1.1. фонд страхових гарантій, призначений для забезпечення платоспроможності МТСБУ під час взаєморозрахунків з уповноваженими організаціями інших країн у галузі страхування цивільно-правової відповідальності, з якими МТСБУ уклало угоду про взаємне визнання договорів такого страхування та взаємне врегулювання питань стосовно відшкодування шкоди. Мінімальний розмір фонду страхових гарантій встановлюється на рівні встановленого Законом України «Про страхування» мінімального розміру статутного фонду страховика, що займається видами страхування іншими, ніж страхування життя;

43.1.2. фонд захисту потерпілих у дорожньо-транспортних випадках (фонд захисту потерпілих), призначений для здійснення розрахунків з потерпілими у випадках, передбачених цим Законом.

43.2. Джерелами формування централізованих страхових резервних фондів є:

43.2.1. разові гарантійні внески страховиків у розмірі, визначеному цим Законом;

43.2.2. відрахування страховиків з премій обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності у розмірі, визначеному Координаційною радою МТСБУ;

43.2.3. повернені МТСБУ в регресному порядку кошти за заподіяну у результаті дорожньо-транспортної пригоди шкоду;

43.2.4. добровільні внески та пожертвування.

43.3. Порядок і умови формування централізованих страхових резервних фондів встановлюються положенням про порядок і умови формування централізованих страхових резервних фондів, що затверджується президією МТСБУ та погоджується з Координаційною радою МТСБУ.

43.4. Кошти централізованих страхових резервних фондів, створених при МТСБУ, розміщуються з урахуванням безпечності, прибутковості та ліквідності і мають бути представлені активами таких категорій: грошові кошти на банківських рахунках, банківські депозити (вклади), цінні папери, що емітуються державою.

Рішення про використання коштів централізованих страхових резервних фондів відповідно до встановленої мети приймає дирекція МТСБУ відповідно до положення про централізовані страхові резервні фонди МТСБУ, що затверджується президією МТСБУ за погодженням з Координаційною радою МТСБУ.

43.5. За рахунок членських внесків страховиків — членів МТСБУ при МТСБУ створюється цільовий фонд, призначений для фінансування діяльності МТСБУ, в тому числі для створення, підтримки та обслуговування єдиної централізованої бази даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Використання коштів з фонду фінансування діяльності МТСБУ здійснюється дирекцією МТСБУ відповідно до кошторису, що затверджується президією МТСБУ.

Про використання коштів цього фонду дирекція МТСБУ звітує щорічно перед Координаційною радою МТСБУ та президією МТСБУ.

43.6. Нагляд за використанням коштів централізованих страхових резервних фондів та цільового фонду фінансування діяльності МТСБУ здійснює Координаційна рада МТСБУ.

Стаття 44. Органи управління та контролю МТСБУ

44.1. Органами управління та контролю МТСБУ є: загальні збори членів МТСБУ; Координаційна рада МТСБУ; президія; дирекція; інші визначені Статутом МТСБУ органи.

44.2. Структура, функції, компетенції, порядок формування та роботи органів управління та контролю МТСБУ визначаються Статутом МТСБУ з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 45. Загальні збори членів МТСБУ

45.1. Загальні збори членів МТСБУ складаються з усіх страховиків — асоційованих і повних членів МТСБУ та є вищим органом МТСБУ.

45.2. Загальні збори членів МТСБУ скликаються президією МТСБУ не менше двох разів на рік та вважаються повноважними, якщо на них присутні члени МТСБУ, обсяг відрахувань яких до централізованих страхових резервних фондів за останнє календарне півріччя, що передуює засіданню загальних зборів, становить більше 50 відсотків від загального обсягу таких відрахувань за той самий період.

45.3. У разі якщо повноважне засідання загальних зборів членів МТСБУ не скликається протягом 210 днів або скликані загальні збори членів МТСБУ не спроможні прийняти рішення, відповідні повноваження загальних зборів виконуються Координаційною радою МТСБУ.

45.4. До компетенції загальних зборів членів МТСБУ належить вирішення таких питань:

а) визначення основних напрямів діяльності МТСБУ;

б) внесення змін та доповнень до Статуту МТСБУ;

в) обрання членів президії МТСБУ;

г) прийняття страховиків до членів МТСБУ та виключення з членів МТСБУ;

г) затвердження річних результатів діяльності МТСБУ та висновків ревізійної комісії;

д) затвердження розміру, порядку та строків сплати членських внесків;

е) інші повноваження відповідно до Статуту МТСБУ.

Загальні збори членів МТСБУ можуть делегувати свої повноваження, крім зазначених у підпунктах «б», «в» і «г» цього пункту, президії МТСБУ. Статутом МТСБУ можуть бути встановлені інші обмеження щодо делегування повноважень загальних зборів членів МТСБУ.

45.5. Для прийняття рішень з питань, зазначених у пунктах «а», «б», «в» і «д» пункту 45.4 цієї статті, необхідна біль-

# Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів

шість у 2/3 голосів присутніх на загальних зборах членів МТСБУ. Рішення з інших питань, віднесених до компетенції загальних зборів членів МТСБУ, приймаються простою більшістю голосів присутніх на загальних зборах членів МТСБУ.

45.6. При вирішенні будь-яких питань загальними зборами членів МТСБУ кожен член МТСБУ має один голос, крім випадків, передбачених цим Законом.

Стаття 46. Координаційна рада МТСБУ

46.1. Координаційна рада МТСБУ є органом, що здійснює нагляд та контроль за діяльністю МТСБУ.

До компетенції Координаційної ради МТСБУ належить вирішення таких питань:

а) здійснення контролю за виконанням МТСБУ своїх повноважень відповідно до нормативно-правових актів у сфері страхування цивільно-правової відповідальності;

б) внесення загальним збором членів МТСБУ пропозиції з питань удосконалення діяльності МТСБУ;

в) вирішення у разі потреби питання проведення позачергових ревізійних та аудиторських перевірок фінансово-господарської діяльності МТСБУ;

г) здійснення тимчасового виконання функцій загальних зборів членів та президії МТСБУ у випадках, передбачених цим Законом;

г) забезпечення взаємодії МТСБУ з органами виконавчої влади;

д) подання на розгляд Уповноваженого органу та інших органів державної влади пропозиції про вдосконалення нормативно-правових актів, які регулюють питання щодо обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності;

е) скликання у разі потреби позачергових засідань загальних зборів членів МТСБУ;

є) встановлення розмірів відрахувань з премій обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності до централізованих страхових резервних фондів;

ж) погодження призначення дирекції МТСБУ та директора МТСБУ;

з) погодження положень про централізовані страхові фонди МТСБУ.

Координаційна рада не має права втручатися в оперативну діяльність МТСБУ, крім здійснення нею функцій інших органів МТСБУ у випадках, передбачених цим Законом.

46.2. Склад Координаційної ради визначається Статутом МТСБУ.

46.3. Засідання Координаційної ради проводяться у разі потреби, але не рідше одного разу на квартал і скликаються головою ради шляхом письмового повідомлення не пізніше ніж за 7 днів до дня засідання. Засідання Координаційної ради вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менш як 2/3 членів Координаційної ради.

Члени ради беруть участь у роботі Координаційної ради, мають право вносити на її розгляд пропозиції з питань обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності та організовують підготовку матеріалів для розгляду на її засіданнях.

Якщо член Координаційної ради не має змоги брати участь у засіданні ради у зв’язку з тимчасовою непрацездатністю, службовим відрядженням чи з інших поважних причин, він може надати повноваження своєму представнику з обов’язковим повідомленням про це голови Координаційної ради.

46.4. Рішення Координаційної ради вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала не менш як половина загальної кількості членів Координаційної ради, присутніх на засіданні Координаційної ради. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови Координаційної ради, а в разі відсутності голови ради — голос його заступника.

Рішення Координаційної ради є обов’язковими для виконання іншими органами та посадовими особами МТСБУ. У разі невиконання органом МТСБУ зазначених рішень Координаційна рада може скликати загальні збори членів МТСБУ з питання про відповідальність відповідного органу чи посадової особи МТСБУ.

У разі якщо повноважне засідання Координаційної ради не скликається протягом 120 днів або Координаційна рада не спроможна прийняти рішення з певного питання у вказаний термін, функції Координаційної ради виконуються Уповноваженим органом.

Стаття 47. Президія МТСБУ

47.1. Президія МТСБУ здійснює загальне керівництво діяльністю МТСБУ відповідно до цього Закону, інших нормативно-правових актів, Статуту МТСБУ, рішень загальних зборів членів МТСБУ та Координаційної ради МТСБУ.

47.2. Президія складається з представників семи страховиків —членів МТСБУ, які обираються терміном на один рік з правом переобрання на наступні терміни, у такому порядку:

47.2.1. представники трьох страховиків обираються загальними зборами членів МТСБУ, причому голоси між членами МТСБУ розподіляються пропорційно часткам членів МТСБУ у загальному обсязі відрахувань до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ за останнє календарне півріччя, що передувало засіданню загальних зборів;

47.2.2. представники чотирьох страховиків обираються загальними зборами членів МТСБУ, причому кожен член МТСБУ має один голос.

47.3. Президія очолюється президентом МТСБУ, що обирається президією.

47.4. До компетенції президії належить:

а) вирішення будь-яких питань діяльності МТСБУ, крім тих, які належать до компетенції загальних зборів членів МТСБУ і Координаційної ради та дирекції МТСБУ;

б) затвердження кошторису витрат на утримання МТСБУ (в тому числі фонду заробітної плати), штатного розпису МТСБУ;

в) призначення директора та інших членів дирекції МТСБУ за погодженням з Координаційною радою МТСБУ;

г) затвердження, за погодженням з Координаційною радою МТСБУ, положення про порядок і умови формування централізованих страхових резервних фондів та положення про порядок розміщення коштів централізованих страхових резервних фондів МТСБУ;

г) погодження зразків страхових полісів з Уповноваженим органом; погодження положення про централізовану базу даних щодо обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності, яке затверджується Уповноваженим органом;

д) скликання засідань загальних зборів членів МТСБУ.

47.5. Засідання президії скликаються президентом не рідше одного разу на місяць. Позачергове засідання президії

скликається у будь-який час на вимогу будь-яких двох членів президії. У разі якщо повноважне засідання президії не скликається протягом 45 днів або президія неспроможна прийняти рішення, відповідні повноваження президії виконуються Координаційною радою МТСБУ.

Засідання президії вважається повноважним, якщо на ньому присутні не менше п’яти членів президії. Рішення президії приймаються більшістю голосів присутніх на засіданні президії. У разі рівності голосів голос президента має перевагу.

Стаття 48. Дирекція МТСБУ

48.1. Дирекція МТСБУ здійснює оперативне керівництво діяльністю МТСБУ і очолюється директором. Директор призначається президією МТСБУ за погодженням з Координаційною радою МТСБУ. Директор пропонує кандидатури своїх заступників, які призначаються президією за погодженням з Координаційною радою МТСБУ.

48.2. Директор може бути у будь-який час відкликаний із своєї посади або відсторонений від виконання своїх обов’язків Координаційною радою МТСБУ або президією МТСБУ за погодженням з Координаційною радою МТСБУ у разі невідповідності його дій вимогам законодавства, Статуту МТСБУ, рішенням загальних зборів членів МТСБУ, президії або Координаційної ради МТСБУ.

48.3. Структура, функції, компетенція, порядок роботи дирекції МТСБУ визначаються Статутом МТСБУ.

## Розділ V. ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ ТА ЧЛЕНСТВО В МТСБУ

Стаття 49. Умови здійснення обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності

49.1. Обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності має право здійснювати страховик, який:

має ліцензію на здійснення даного виду страхування;

є членом МТСБУ.

49.2. Підставою для отримання ліцензії на здійснення обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності є відповідність ліцензійним умовам, що встановлюються Уповноваженим органом та містять вимоги щодо розміру статутного фонду, досвіду роботи на ринку добровільного страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, сформованих страхових резервів, наявності кваліфікованого персоналу та можливостей опрацювання претензій на всій території України.

У разі невідповідності страховика ліцензійним умовам Уповноважений орган має право своїм рішенням тимчасово зупинити дію ліцензії до усунення порушень, виявлених за результатами перевірки. В разі якщо зазначені порушення не будуть усунуті в строки, визначені у рішенні Уповноваженого органу, Уповноважений орган має право анулювати ліцензію такого страховика.

Стаття 50. Статус членів МТСБУ

Страховики можуть входити до складу МТСБУ як асоційовані та повні його члени.

Право укладення договорів міжнародного страхування надається тільки повним членам МТСБУ.

Стаття 51. Умови і порядок набуття статусу асоційованого та повного члена МТСБУ

51.1. Для набуття статусу асоційованого члена МТСБУ страховик зобов’язаний:

а) отримати ліцензію на здійснення страхування цивільно-правової відповідальності;

б) сплатити до фонду захисту потерпілих гарантійний внесок у розмірі, визначеному положенням про цей фонд, у сумі, не меншій за еквівалент 100 тисяч євро.

МТСБУ не має права відмовити в наданні статусу асоційованого члена страховику, який відповідає зазначеним умовам. Рішення за заявою страховика про надання йому статусу асоційованого члена МТСБУ має бути прийняте на найближчих загальних зборах членів МТСБУ, але не пізніше шести місяців з дня подання заяви.

Повернення гарантійного внеску страховику — асоційованому члену МТСБУ у тій частині, що дорівнює загальному ліміту відповідальності цього страховика по всіх договорах обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності, що були ним укладені протягом останніх трьох років перед виходом страховика із складу МТСБУ, здійснюється протягом трьох років з дня виходу його із складу МТСБУ з урахуванням частки інвестиційного доходу, отриманого на його долю внеску, і спрямованої на поповнення фонду захисту потерпілих, та з вирахуванням сум страхових відшкодувань за внутрішніми договорами страхування, що були здійснені МТСБУ за цього страховика.

Сума гарантійного внеску, що перевищує загальний ліміт відповідальності страховика за договорами обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності, що були укладені протягом останніх трьох років перед виходом страховика із складу МТСБУ, та суми страхових відшкодувань за внутрішніми договорами страхування, що були здійснені МТСБУ за цього страховика, виплачується страховику протягом трьох місяців з дня виходу із складу МТСБУ.

51.2. Якщо МТСБУ сплатило за страховика — асоційованого члена МТСБУ страхові відшкодування і сумарний розмір внесків такого страховика до фонду захисту потерпілих став меншим, ніж розмір гарантійного внеску, а страховик — асоційований член не компенсував такі виплати протягом трьох місяців, такий страховик втрачає статус асоційованого члена. Повторне набуття статусу асоційованого члена можливе лише після повного погашення заборгованості, а також пені у розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України, що діє у період, за який нараховується пеня, та внесення 150 відсотків розміру суми гарантійного внеску, передбаченого підпунктом «б» пункту 51.1 цієї статті.

51.3. Для набуття статусу повного члена МТСБУ страховик зобов’язаний:

а) бути асоційованим членом МТСБУ;

б) здійснити гарантійний внесок на умовах, визначених у міжнародній системі автомобільного страхування «Зелена картка».

Рішення за заявою страховика про надання йому статусу повного члена МТСБУ має бути прийняте на найближчих загальних зборах членів МТСБУ, але не пізніше шести місяців з дня подання заяви. МТСБУ не має права відмовити в наданні статусу повного члена страховику, який відповідає зазначеним умовам.

Повернення гарантійного внеску страховику — повному члену МТСБУ здійснюється протягом п’яти років після втрати статусу повного члена МТСБУ, з урахуванням частки інвестиційного доходу, отриманого на його долю внеску, і

спрямованої на поповнення фонду захисту потерпілих, та з вирахуванням сум страхових відшкодувань за договорами міжнародного страхування, що були здійснені МТСБУ за цього страховика.

51.4. Повні члени МТСБУ зобов’язані здійснювати виплату страхового відшкодування у разі настання страхового випадку, який спричинили їх страхувальники на території інших держав, з уповноваженими організаціями з страхування цивільно-правової відповідальності яких МТСБУ уклало угоду про взаємне визнання договорів такого страхування. Якщо виплату страхового відшкодування здійснило МТСБУ, повні члени відшкодовують йому цю виплату і сплачують пеню за період від дати виплати, здійсненої МТСБУ, до дати здійснення повним членом компенсаційного платежу на користь МТСБУ, з розрахунку подвійної облікової ставки Національного банку України, що діє у період, за який нараховується пеня.

51.5. Повні члени МТСБУ зобов’язані виконувати вимоги договорів про співпрацю між ними та МТСБУ, а також угод, укладених МТСБУ з уповноваженими організаціями інших країн з страхування цивільно-правової відповідальності.

51.6. Якщо МТСБУ сплатило за страховика — повного члена МТСБУ страхові відшкодування в обсягах, що перебільшують суму гарантійного внеску, а страховик — повний член не компенсував такі виплати протягом шести місяців, такий страховик втрачає статус повного члена. Повторне набуття статусу повного члена можливе лише після повного погашення заборгованості разом із пенєю в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України, що діє у період, за який нараховується пеня, та внесення 150 відсотків розміру суми гарантійного внеску, передбаченого підпунктом «б» пункту 51.3 цієї статті.

51.7. У разі ліквідації страховика або визнання його неплатоспроможним (банкрутом) відповідно до закону страховик зобов’язаний передати до МТСБУ всі матеріали щодо укладених ним договорів обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності. При цьому такий страховик зобов’язаний перераховувати до відповідних централізованих страхових резервних фондів кошти в обсягах сум незароблених страхових премій з цього виду страхування.

51.8. Члени МТСБУ зобов’язані сплачувати:

а) членські внески у розмірі, визначеному загальними зборами членів МТСБУ;

б) гарантійні та інші внески до централізованих страхових резервних фондів у розмірі, визначеному цим Законом;

в) відрахування з премій обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності відповідно до цього Закону.

У разі несвоєчасного внесення платежів до фонду страхових гарантій та фонду захисту потерпілих страховик сплачує на користь МТСБУ пеню у розмірі подвійної облікової ставки, встановленої Національним банком України, що діє у період, за який нараховується пеня.

51.9. Кошти, сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів МТСБУ як гарантійні внески, та відрахування з премій обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів є коштами страхових резервів таких страховиків.

МТСБУ має право розпоряджатися зазначеними коштами виключно відповідно до умов, визначених цим Законом та Статутом МТСБУ.

Стаття 52. Порядок припинення членства в МТСБУ

Про намір вийти з членів МТСБУ страховик повідомляє Уповноважений орган та МТСБУ і припиняє діяльність, пов’язану з укладенням договорів обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності. При цьому страховик зобов’язаний виконати свої зобов’язання згідно з укладеними ним договорами обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

## Розділ VI. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ

Стаття 53. Обов’язки органів Державтоінспекції МВС України щодо перевірки та контролю обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності

Посадові особи органів Державтоінспекції МВС України, що мають право здійснювати контроль за дотриманням правил дорожнього руху, перевіряють документи водія транспортного засобу, які підтверджують наявність чинного договору обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Стаття 54. Обов’язки центральних органів Державної прикордонної служби України щодо перевірки обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності при перетинанні транспортним засобом державного кордону України

54.1. Посадові особи відповідних органів Державної прикордонної служби України здійснюють перевірку наявності чинного на території України договору обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, які перетинають державний кордон України, незалежно від належності та місця реєстрації транспортного засобу.

54.2. Якщо водій транспортного засобу при в’їзді на територію України не може пред’явити документ, який підтверджує наявність чинного на території України договору обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності, подальший рух транспортного засобу допускається лише після укладення відповідного договору обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Стаття 55. Єдина централізована база даних

55.1. З метою організації обміну інформацією про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності та контролю за його здійсненням створюється єдина централізована база даних, яка містить відомості про чинні та припинені договори обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності, страхові випадки, що мали місце, транспортні засоби та їх власників.

55.2. Оператором єдиної централізованої бази даних є МТСБУ. Користування інформаційними ресурсами єдиної централізованої бази даних є вільним і загальнодоступним, за винятком інформації, яка відповідно до законодавства є інформацією обмеженого доступу.

55.3. Користування інформацією обмеженого доступу здійснюється на безоплатній основі страховиками та МТСБУ, а також органами державної влади відповідно до їх компетенції, яка встановлена законом.

55.4. Перелік інформації, що надається в обов’язковому порядку органами державної влади, страховиками, іншими особами для формування інформаційних ресурсів єдиної централізованої бази даних, порядок надання користувачам



ДЕРЖАВА І ПРАВО

інформації, що в ній міститься, органи та організації, відповідальні за збір та обробку вказаних інформаційних ресурсів, а також порядок користування централізованою базою даних та інформацією, отриманою з централізованої бази даних, визначаються в положенні про єдину централізовану базу даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, яке затверджується Уповноваженим органом за погодженням з МТСБУ.

55.5. Створення та утримання централізованої бази даних фінансується за рахунок коштів МТСБУ, джерелом формування яких є членські внески страховиків — членів МТСБУ.

Стаття 56. Інформаційна взаємодія  
56.1. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, юридичні особи та громадяни зобов'язані безоплатно надавати на запит страховиків та МТСБУ інформацію, якою вони володіють (у тому числі і конфіденційну), що пов'язана з страховими випадками з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності або з подіями, що були підставою для подання потерпілими вимог про відшкодування шкоди МТСБУ. Органи Державтоінспекції МВС України також надають безоплатно страховикам та МТСБУ на їх запити відомості про реєстрацію транспортних засобів, з власниками яких ці страховики укладають договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, дорожньо-транспортні пригоди, що мали місце.

56.2. Страховики та МТСБУ зобов'язані дотримуватися встановлених законом режиму захисту та обробки конфіденційної інформації, що отримується, а також порядку її використання.

56.3. Страховики зобов'язані надавати органам Державтоінспекції МВС України на їх запити відомості про укладені, недійсні та ті, що припинили свою дію, договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2005 року, крім пункту 21.4 статті 21 та підпункту «а» пункту 41.1 статті 41 цього Закону, які набирають чинності через три місяці з дня набрання чинності цим Законом.

2. Кабінету Міністрів України привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом.

3. Уповноваженому органу:  
а) в шестимісячний термін з дня опублікування цього Закону розробити та затвердити нормативно-правові акти, що впливають із цього Закону;

б) протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону затвердити план заходів щодо впровадження системи щоденного контролю за формуванням страхових резервів страхових організацій, що мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

4. Протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом відрахування страховиків з премій обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності становлять:

а) до фонду страхових гарантій — 5 відсотків з премій, отриманих за міжнародними договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності;

б) до фонду захисту потерпілих — 5 відсотків з премій, отриманих за внутрішніми договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

5. Протягом двох місяців з дня опублікування цього Закону МТСБУ розробляє актуарним методом на підставі статистичних даних базовий платіж, передбачений пунктом 7.1 статті 7 цього Закону, та подає його на узгодження до Уповноваженого органу. Розмір базового страхового платежу затверджується Уповноваженим органом у термін, не більший за 45 календарних днів з дня подання МТСБУ відповідної пропозиції до Уповноваженого органу. Якщо протягом такого строку Уповноважений орган не затверджує розмір базового страхового платежу, то його розмір встановлюється на рівні 100 гривень.

6. Протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом застосовуються такі коригуючі коефіцієнти до страхових платежів:

Тип коригуючого коефіцієнта залежно від:	Договір I типу	Договір II типу	Договір III типу
I. типу транспортного засобу			
1. легковий автомобіль			
1) до 1600 кубічних сантиметрів	0,71	1,41	0,71
2) 1600—2000 кубічних сантиметрів	0,94	1,41	0,94
3) 2000—3000 кубічних сантиметрів	1,39	1,41	1,39
4) 3000 кубічних сантиметрів і більше	1,41	1,41	1,41
2. причепа до легкових автомобілів	0,27	0,27	0,27
3. автобуси з кількістю місць для сидіння			
1) до 20 чоловік	3,04	3,58	3,04
2) більше 20 чоловік	3,58	3,58	3,58
4. вантажні автомобілі вантажопідйомністю			
1) до 2 тонн	1,68	1,86	1,68
2) понад 2 тонни	1,86	1,86	1,86
5. причепа до вантажних автомобілів	0,57	0,57	0,57
6. мотоцикли та моторолери			
1) до 300 кубічних сантиметрів 0,27 0,54 0,27	0,54	0,54	0,54
II. території переважного використання транспортного засобу			
1) місто Київ	1,5—1,8	1,5—1,8	1,5—1,8
2) міста з населенням більше 1 мільйона чоловік	1,2—1,5	1,5—1,8	1,2—1,5
3) міста з населенням 1 мільйон 500 тисяч чоловік	1—1,2	1,5—1,8	1—1,2
4) міста з населенням 500—100 тисяч чоловік	0,8—1	1,5—1,8	0,8—1
5) населені пункти з населенням менше 100 тисяч чоловік	0,5—0,8	1,5—1,8	0,5—м0,8
III. сфери використання транспортного засобу			
1) автомобіль, який використовується юридичною особою	1,1—1,2	1,1—1,2	1,1—1,2
2) автомобіль, який використовується фізичною особою	1	1,1—1,2	1
IV. водійського стажу осіб, відповідальність яких застрахована за договором			

1) до 1 року	1,2—1,5	1,2—1,5	1,2—1,5
2) 1—3 роки	1,2—1,5	1—1,1	1—1,1
3) 3—10 років	1,2—1,5	1	1
4) більше 10 років	1,2—1,5	0,9—1	0,9—1
V. кількості зазначених у договорі осіб			
1) одна особа 1			
2) дві особи 1—1,1			
3) 3—5 осіб 1,2—1,4			
VI. наявності або відсутності у страховальника (протягом попереднього року) доведених у судовому порядку спроб страхового шахрайства або випадків, що були підставою для пред'явлення регресного позову згідно із статтею 38 цього Закону			
1) наявність	2	2	2
2) відсутність	1	1	1.
7. Коригуючі коефіцієнти розраховуються з кратністю			
0,01.			

8. Максимальний розмір страхового платежу (враховуючи коригуючі коефіцієнти типів II—IV) не може перевищувати більш ніж у три рази або бути меншим 50 відсотків базової ставки, до якої застосований відповідний коригуючий коефіцієнт типу I.

9. Якщо договір страхування укладається на умовах III типу, визначеному пунктом 15.3 статті 15 цього Закону, але в ньому зазначені декілька осіб, відповідальність яких застрахована, при розрахунку страхового платежу застосовується такий коефіцієнт групи IV, що відповідає особі, відповідальність якої застрахована, з найменшим водійським стажем серед визначених у договорі.

10. У разі якщо договір обов'язкового страхування укладається на строк менший, ніж один рік, застосовуються такі додаткові коефіцієнти залежно від строку дії договору:

Строк дії договору	Коефіцієнт, що застосовується до річного страхового платежу
15 днів	15 %
1 місяць	20 %
2 місяці	30 %
3 місяці	40 %
4 місяці	50 %
5 місяців	60 %
6 місяців	70 %
7 місяців	75 %
8 місяців	80 %
9 місяців	85 %
10 місяців	90 %
11 місяців	95 %
12 місяців	100 %.

11. Кошти фонду захисту потерпілих МТСБУ, вільні від зобов'язань, які на момент набрання чинності цим Законом були внесені страховиками до фонду захисту потерпілих МТСБУ, зараховуються пропорційно відрахуванням страховиків як частина гарантійного внеску до фонду захисту потерпілих, встановленого цим Законом.

12. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) абзац перший частини третьої статті 126 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122) доповнити словами «а у випадках, передбачених законодавством, страхового поліса про укладання договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;

2) в абзаці першому пункту 21 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 4, ст. 20) після слів «товарно-транспортним документам» доповнити словами «наявність страхового поліса (сертифіката), про укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;

3) абзац другий частини другої статті 16 Закону України «Про дорожній рух» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 31, ст. 338; 2003 р., № 29, ст. 233) доповнити словами «а у випадках, передбачених законодавством, страховий поліс (сертифікат) про укладання договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;

4) у Законі України «Про страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 7, ст. 50, № 16, ст. 114; 2004 р., № 2, ст. 6):

а) пункт 9 частини першої статті 7 викласти у такій редакції:

9) страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;

б) статтю 13 викласти в такій редакції:

«Стаття 13. Об'єднання страховиків  
Страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Ці об'єднання не можуть займатися страховою діяльністю.

Об'єднання страховиків діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після їх державної реєстрації. Орган, що здійснює реєстрацію об'єднань страховиків, у десятиденний строк з дня реєстрації повідомляє про це Уповноважений орган.

Страховики, яким дозволено займатися страхуванням авіаційних ризиків, та страховики, яким дозволено займатися страхуванням морських ризиків, можуть створити Авіаційне страхове бюро та Морське страхове бюро, які мають бути юридичними особами, що утримуються за рахунок коштів страховиків.

Страховики, які мають дозвіл на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, зобов'язані утворити ядерний страховий пул, який має бути юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків»;

в) статтю 31 після частини першої доповнити двома новими частинами такого змісту:

«Страховики зобов'язані формувати і вести облік страхових резервів у порядку та обсягах, встановлених цим Законом, станом на кожен день.

Установити, що страховики, які мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, формують та ведуть облік страхового резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості в обов'язковому порядку».

У зв'язку з цим частини другу—двадцять вважати відповідно частинами четвертою—двадцять другою.

Президент України  
Л. КУЧМА.

м. Київ,  
1 липня 2004 року.  
№ 1961-IV.

РЕЗОНАНС

Не відривайте науку від освіти!

*Прочитав вашу публікацію «Запитання без відповіді», надруковану в номері за 6 серпня, де порушується питання про доцільність злиття свого часу Міністерства освіти та Міністерства науки в єдину структуру. Вважаю, їх об'єднали правильно, бо хіба можна відривати освіту від науки? Про які наукові відкриття в майбутньому можна вести мову, якщо загальноосвітній заклад не подбає про створення умов для розвитку здібностей кожної дитини? Адже народження майбутніх едісонів, ломоносових, ковалевських відбувається саме за шкільною партою.*

Впевнений, і в нашій гімназії, де створено наукове товариство «Джерело», — також. Організація ця об'єднує учнів, які прагнуть удосконалювати свої знання у відповідній галузі науки, розвивати інтелект, набувати вмінь і навичок науково-дослідної діяльності під керівництвом учених, педагогів та інших фахівців. Факультативні заняття дають змогу набувати навичок роботи з науковими джерелами, відповідною літературою, поглиблюють знання з обраної ними спеціалізації.

Не залишаються осторонь і батьки. Адже здебільшого вони фахівці певної галузі, яким під силу організовувати і вести наукову діяльність учнів, рецензувати їхні роботи. Батьки-науковці проводять семінарські заняття, читають лекції, організовують зустрічі з відомими вченими.

Учні мають виходити за межі завдань, поставлених педагогами, шукати нові можливості реалізації своїх здібностей, по-новому дивитися на свою працю.

Наукові здобутки наших учнів, треба сказати, не забарилися: у 2003—2004 навчальному році одразу 29 гімназистів стали призерами районної олімпіади. Торік двоє посіли III місце у змаганнях юних біологів Києва. Троє учасників XIII Міжнародної конференції обдарованих школярів у Москві отримали Дипломи II ступеня. А із 43 учнів гімназії, які надіслали свої роботи на міський конкурс-захист Малої академії наук, троє посіли перші, шість — другі і дев'ять — треті місця.

Вважаю, вскрай важливо створити в закладі освіти осередок розвиваючого навчання, де навчальна діяльність поступово набирає рис творчості, що ми й намагаємося робити кілька років поспіль.

Олександр БІРЮК,  
директор гімназії № 315  
з поглибленим вивченням іноземних мов.

Київ.



Фото із архіву гімназії.

На знімку: учениця 11 класу гімназії Дар'я Слюсар під час захисту своєї роботи на Всеукраїнському конкурсі Малої академії наук (секція фізика зв'язку), де посіла III місце.

Інженери в дефіциті

*У новому навчальному році 55 тисяч осіб стали студентами вузів Донецької області. Таким чином, на кожні 10 тисяч населення припадає 378 студентів — це вдвічі більше, ніж було у 1986 році. Однак якісний склад майбутніх фахівців бажасє бути кращим. «На заочній формі навчання 60 відсотків студентів обирають економічні спеціальності, а технічних у нашому індустріальному регіоні лише близько 30 відсотків», — зазначив під час зустрічі з ректорами вузів голова обласної держадміністрації Анатолій Близнюк. — Нам треба йти зовсім іншим шляхом. Науково-технічний прогрес може бути забезпечений лише тоді, коли у нас будуть фахівці, які зможуть працювати в нових умовах».*

Про дефіцит і престиж інженерних професій свідчить той факт, що у провідних технічних вузах області спостерігаються високі конкурси: наприклад, у Донецькій національній академії будівництва і архітектури — до шести осіб на місце, у Донецькому національному технічному університеті — п'ять осіб, у Донецькому інституті залізничного транспорту — майже чотири особи на місце.

Ще одна проблема — не надто активна участь підприємств у підготовці майбутніх фахівців. Майже 40 відсотків малих і середніх підприємств і 60 відсотків великих мають потребу у додатковій робочій силі. Однак лише частина підприємців іде на такі активні форми співробітництва з вузами, як стажування викладачів, участь виробничників у навчальному процесі, спільне формування навчальних планів і програм.

Ліна КУЩ.

# Про державну підтримку сільського господарства України

## Розділ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Цілі та сфера застосування За-  
кону

1.1. Цей Закон визначає основи держав-  
ної політики у бюджетній, кредитній, ціно-  
вій, страховій, регуляторній та інших сферах  
державного управління щодо стимулювання  
виробництва сільськогосподарської продук-  
ції та розвитку аграрного ринку, а також за-  
безпечення продовольчої безпеки населен-  
ня.

1.2. Цей Закон не регулює питання, виз-  
начені Земельним кодексом України.

Стаття 2. Визначення термінів  
Для цілей цього Закону терміни вжива-  
ються у такому значенні:

2.1. Аграрна біржа — юридична особа,  
створена згідно із Законом України «Про то-  
варну біржу», яка підпадає під регулювання  
норм такого закону і статей 279—282 Госпо-  
дарського кодексу України (з урахуванням  
особливостей, визначених цим Законом) та  
надає послуги суб'єктам господарювання з  
укладення біржових договорів щодо сіль-  
ськогосподарської продукції, товарних дери-  
вативів, базовим активом яких є сільсько-  
господарська продукція, іпотечних сертифі-  
катів та іпотечних закладних, а також з про-  
ведення розрахунково-клірингової діяльнос-  
ті за ними.

2.2. Аграрний ринок — сукупність право-  
відносин, пов'язаних з укладенням та вико-  
нанням цивільно-правових договорів щодо  
сільськогосподарської продукції.

2.3. Базовий актив — вартісний вираз  
права на придбання або продаж окремого  
об'єкта державного цінового регулювання  
на строкових умовах.

2.4. Біржовий рахунок — пасивно-актив-  
ний рахунок, відкритий у розрахунково-клі-  
ринговій системі біржі.

2.5. Державна аграрна інтервенція — про-  
даж або придбання сільськогосподарської  
продукції на організованому аграрному рин-  
ку з метою забезпечення цінової стабільнос-  
ті.

Державна аграрна інтервенція поділяєть-  
ся на товарну та фінансову.

Товарна інтервенція — продаж сільсько-  
господарської продукції при зростанні цін  
на організованому аграрному ринку понад  
максимальний рівень, що здійснюється з  
метою досягнення рівня рівноваги, у тому  
числі шляхом продажу товарних деривати-  
вів.

Фінансова інтервенція — придбання сіль-  
ськогосподарської продукції при падінні  
спотових цін на організованому аграрному  
ринку нижче мінімального рівня, яка здій-  
снюється з метою досягнення рівня рівнова-  
ги, у тому числі шляхом придбання товар-  
них деривативів.

2.6. Заставна закупівля — зарахування до  
державного продовольчого резерву об'єкта  
державного цінового регулювання — пред-  
мета застави у разі, коли бюджетна позика  
та/або плата за її використання не були по-  
гашені у строк, передбачений договором.

2.7. Маркетинговий період — період,  
який розпочинається з місяця, у якому по-  
чинає поставлятися (продаватися) окремих  
вид продукції рослинництва відповідного  
врожаю, та закінчується останнім числом  
місяця, що передє місяцю, в якому починає  
поставлятися (продаватися) такий самий вид  
продукції рослинництва наступного врожаю.  
Для інших видів сільськогосподарської про-  
дукції маркетинговий період дорівнює одно-  
му бюджетному (фінансовому) року.

З метою фінансового та бюджетного пла-  
нування маркетинговий період має бути  
кратним повному календарному місяцю.

2.8. Місцеві потреби — потреби територі-  
альної громади в обсягах сільськогосподар-  
ської продукції для їх споживання бюджет-  
ними установами та організаціями, утриман-  
ня яких здійснюється за рахунок коштів міс-  
цевого бюджету у межах власних або делего-  
ваних повноважень такої територіальної гро-  
мади.

2.9. Моніторинг аграрного ринку — сис-  
тема спостереження, збирання, оброблення,  
передавання, зберігання та аналізу інформа-  
ції на аграрному ринку про попиту і пропози-  
цію на сільськогосподарську продукцію про-  
тягом маркетингового періоду окремих видів  
сільськогосподарської продукції.

2.10. Негайна поставка (далі — спот) —  
поставка товару на організованому аграрно-  
му ринку на умовах, що передбачають пере-  
дання у власність або розпорядження такого  
товару контрагенту протягом п'яти робочих  
днів, наступних за днем укладення відповід-  
ного цивільно-правового договору, при ви-  
конанні таким контрагентом його умов.

2.11. Обставини непереборної сили — об-  
ставини, що виникли внаслідок прийняття  
рішень законодавчого або нормативно-пра-  
вового характеру, обов'язкових для суб'єктів

аграрного ринку згідно із законодавством,  
або ті, що виникли внаслідок стихійного ли-  
ха, у тому числі пожежі, повені, посухи, за-  
морозків, граду, землетрусу, військових дій  
або суспільних збурень, а також з інших об-  
ставин, які не могли бути керованими сто-  
роною договору (контракту), включаючи  
втрату врожаю або його частини внаслідок  
несприятливих погодних умов, раптового  
припинення поставки води, тепла, електро-  
енергії, нафтопродуктів чи газу, не пов'яза-  
ного з несплатою їх вартості.

2.12. Організований аграрний ринок —  
сукупність правовідносин, пов'язаних з ук-  
ладенням та виконанням цивільно-правових  
договорів, предметом яких є сільськогоспо-  
дарська продукція, за стандартизованими  
умовами та реквізитами біржових договорів і  
правилами аграрної біржі.

2.13. Продовольча безпека — захищеність  
життєвих інтересів людини, яка виражається  
у гарантуванні державою безперешкодного  
економічного доступу людини до продуктів  
харчування з метою підтримання її звичай-  
ної життєвої діяльності.

2.14. Ризики організованого аграрного  
ринку — ризики невиконання умов біржо-  
вих договорів, які поділяються на системні  
та стандартні:

а) системний аграрний ризик — ризик  
масового невиконання умов біржових дого-  
ворів, що виникає внаслідок дії обставин не-  
переборної сили, який неможливо забезпе-  
чити як біржовими гарантіями, так і захода-  
ми державного цінового регулювання, виз-  
наченими цим Законом;

б) стандартний аграрний ризик — ризик,  
що не є системним та забезпечується систе-  
мою біржових гарантій та /або заходами дер-  
жавного цінового регулювання.

Зазначена класифікація ризиків викорис-  
товується виключно для цілей цього Закону.

2.15. Сільськогосподарська продукція —  
товари, які підпадають під визначення 1-24  
груп УКТ ЗЕД. Норми цього Закону не по-  
ширюються на підкалізні товари.

2.16. Товарний дериватив — стандартний  
документ, що відповідає визначенню під-  
пункту «в» підпункту 1.5.4 пункту 1.5 статті  
1 Закону України «Про оподаткування при-  
бутку підприємств».

2.17. Торгова (біржова) сесія — період ча-  
су, який розпочинається від моменту від-  
криття біржових торгів та закінчується мо-  
ментом їх закриття.

2.18. Торгова секція — частина аграрної  
біржі, де об'єктом біржової торгівлі виступа-  
ють товарні деривативи (крім форварду) або  
об'єкти державного цінового регулювання,  
призначені для їх експорту.

2.19. Умови поставки — умови, визначені  
відповідно до вимог Міжнародних правил  
щодо тлумачення термінів «Інкотермс» чин-  
ної редакції.

Якщо товар продається або придбаваєть-  
ся на аграрній біржі, то базисом поставки  
такого товару для цілей визначення його ці-  
ни умовно вважається франко-склад за адре-  
сою будинку Головоцштабу України.

2.20. Форвард, ф'ючерс та опціон — різ-  
новиди товарних деривативів, де права і  
обов'язки сторін угоди визначаються згідно  
із пунктом 1.5 статті 1 Закону України «Про  
оподаткування прибутку підприємств».

2.21. Франшиза (страхова франшиза) —  
частина збитку, яка підлягає самостійному  
відшкодуванню (покриттю) страхувальни-  
ком за свій рахунок при виникненні страхо-  
вого випадку.

2.22. Ціна пропозиції — ціна, офіційно  
заявлена продавцем, яка зумовлює безвід-  
кличну пропозицію продати заявлений то-  
вар на умовах споту, форварду або ф'ючер-  
су.

2.23. Ціна попиту — ціна, офіційно заяв-  
лена покупцем, яка зумовлює безвідкличну  
пропозицію придбати заявлений товар на  
умовах споту, форварду або ф'ючерсу.

2.24. Ціна рівноваги (фіксінг) — ціна, яка  
встановлюється внаслідок досягнення рівно-  
ваги між ціною пропозиції та ціною попиту  
і зазначається у зареєстрованому біржовому  
договорі.

## Розділ ІІ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ОКРЕМИХ ВИДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА АГРАРНИЙ ФОНД

Стаття 3. Правила цінового регулювання  
та його об'єкт

3.1. Держава здійснює регулювання гур-  
тових цін окремих видів сільськогосподар-  
ської продукції (далі — державне цінове ре-  
гулювання), встановлюючи мінімальні та  
максимальні закупівельні ціни, а також зас-  
тосовуючи інші заходи, визначені цим Зако-  
ном, при дотриманні правил антимонополь-  
ного законодавства та правил добросовісної

конкуренції. Застосування мінімальних та  
максимальних закупівельних цін при ек-  
спорті або імпорту такої продукції здійсню-  
ється у порядку, визначеному статтею 8 цьо-  
го Закону.

3.2. Зміст державного цінового регулю-  
вання полягає у здійсненні Аграрним фон-  
дом державних інтервенцій в обсягах, що  
дозволяють встановити ціну рівноваги (фік-  
сінг) на рівні, не нижчому за мінімальну за-  
купівельну ціну та не вищому за максималь-  
ну закупівельну ціну.

Держава не здійснює цінове регулювання  
за межами організованого аграрного ринку  
України, крім випадків тимчасового адмініс-  
тративного регулювання цін, визначених у  
статті 8 цього Закону.

3.3. Об'єкти державного цінового регулю-  
вання

3.3.1. Об'єктами державного цінового ре-  
гулювання є такі товари:

Код УКТ ЗЕД	Назва товару
1001	Пшениця і суміші пшениці та жита (меслин)
1002 00 00 00	Жито
1003 00	Ячмінь
1004 00 00 00	Овес
1005	Кукурудза
1101 00	Борошно пшеничне або суміші пшениці та жита (меслину)
1201 00	Сосві боби тільки неподрібнені
1204 00	Насіння льону тільки неподрібнене
1205 00	Насіння тільки з ріпаку неподрібнене
1206 00	Насіння соняшнику тільки неподрібнене
1210	Шипши хмелю свіжі або сухі, подрібнені або неподрібнені
1701 12	Пукор з цукрових буряків.

3.3.2. Мінімальні або максимальні закупі-  
вельні ціни встановлюються щодо товарів,  
визначених в окремих позиціях або субпози-  
ціях груп УКТ ЗЕД, зазначених у цьому пун-  
кті.

Відповідно до поточної ринкової кон'юн-  
тури Кабінет Міністрів України має право  
запроваджувати державне цінове регулюван-  
ня усіх або деяких об'єктів, визначених цим  
пунктом (у розрізі товарних позицій або суб-  
позицій).

Повний перелік об'єктів державного ці-  
нового регулювання підлягає офіційному  
оприлюдненню Кабінетом Міністрів Украї-  
ни не пізніше ніж за 30 календарних днів до  
початку маркетингового періоду. Якщо та-  
кий перелік не встановлено чи офіційно не  
оприлюднено у зазначений строк, то діє пе-  
релік об'єктів державного цінового регулю-  
вання, встановлений для попереднього мар-  
кетингового періоду.

3.3.3. Для цілей цього розділу періодом  
державного цінового регулювання є період  
часу, який не може бути меншим за один  
календарний місяць та не може бути біль-  
шим за один маркетинговий період, вста-  
новлений для окремого виду сільськогоспо-  
дарської продукції. Періоди державного ці-  
нового регулювання встановлюються у стро-  
ки та за процедурою, що передбачені цим  
пунктом для визначення переліку об'єктів  
державного цінового регулювання.

Стаття 4. Мінімальна закупівельна ціна

4.1. Визначення терміну мінімальної за-  
купівельної ціни

4.1.1. Мінімальна закупівельна ціна метри-  
чної одиниці окремого об'єкта державно-  
го цінового регулювання є ціновим інди-  
катором, який:

а) є підставою для прийняття рішення  
про здійснення фінансової інтервенції;

б) використовується для планування до-  
ходів продавців такого об'єкта в Україні та з  
іншими цілями, визначеними цим Законом.

4.1.2. Мінімальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання встановлюється на визначений період  
цінового регулювання центральним органом  
виконавчої влади з питань формування та  
забезпечення реалізації державної аграрної  
політики.

4.2. Визначення розміру мінімальної за-  
купівельної ціни

4.2.1. Мінімальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання встановлюється на рівні, що унемож-  
ливає середньостатистичну збитковість ви-  
робництва в Україні такої метричної одини-  
ці.

4.2.2. Розмір мінімальної закупівельної  
ціни окремого об'єкта державного цінового  
регулювання не може змінюватися протягом  
встановленого періоду державного цінового  
регулювання щодо такого об'єкта.

4.2.3. Мінімальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання є єдиною для всієї території України,  
включаючи територію будь-якої із спеціаль-  
них (вільних) економічних зон, територій із  
спеціальним режимом інвестиційної діяль-  
ності та технологічних парків, у тому числі  
територій пріоритетного економічного роз-  
витку, інших подібних територій, чий еко-  
номічний або міграційний режим відрізня-  
ється від загального, а також територію Ук-

раїни, яка включає в себе територію Авто-  
номної Республіки Крим.

4.3. Мінімальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання встановлюється виходячи із серед-  
ньостатистичних показників цін продажу та-  
кого об'єкта протягом попередніх п'яти мар-  
кетингових періодів (у співставних цінах) з  
урахуванням прогнозного індексу спожив-  
чих цін року, на який припадає період дер-  
жавного цінового регулювання, за методи-  
кою, визначеною Кабінетом Міністрів Укра-  
їни.

4.4. Для цілей цього пункту:

а) середньостатистичною збитковістю  
вважається від'ємна різниця між середньос-  
татистичними витратами, понесеними для  
виробництва окремого об'єкта державного  
цінового регулювання (включаючи суму  
амортизаційних нарахувань, нарахованих  
або що мають бути нараховані протягом  
маркетингового періоду), та середньостатис-  
тичними доходами від продажу (поставки)  
такого окремого об'єкта державного ціново-  
го регулювання (включаючи надані дотації  
та субсидії);

б) середньостатистичними витратами (до-  
ходами) вважаються витрати (доходи), поне-  
сені (отримані) у зв'язку з виробництвом або  
продажем (поставкою) окремого об'єкта  
державного цінового регулювання на тери-  
торії України, незалежно від регіонів такого  
виробництва (продажу, поставки).

Порядок розрахунку середньостатистич-  
ної збитковості або витрат (доходів) вста-  
новлюється центральним органом виконав-  
чої влади з питань формування та забезпе-  
чення реалізації державної аграрної політи-  
ки виходячи з норм національних стандартів  
бухгалтерського обліку та звітності.

Стаття 5. Максимальна закупівельна ціна  
5.1. Визначення терміну максимальної за-  
купівельної ціни

5.1.1. Максимальна закупівельна ціна  
метричної одиниці окремого об'єкта дер-  
жавного цінового регулювання є ціновим ін-  
дикатором, який:

а) є підставою для прийняття рішення  
про здійснення товарної інтервенції;

б) використовується для планування вит-  
рат споживачів такого об'єкта в Україні та з  
іншими цілями, визначеними цим Законом.

5.1.2. Максимальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання встановлюється на визначений період  
цінового регулювання центральним органом  
виконавчої влади з питань формування та  
забезпечення реалізації державної аграрної  
політики.

5.2. Визначення розміру максимальної за-  
купівельної ціни

5.2.1. Максимальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання встановлюється на рівні, що унемож-  
ливає зріст індексу цін виробників такого  
об'єкта державного цінового регулювання  
понад загальний індекс споживчих цін (за  
всіма товарами та послугами) за відповідний  
період державного цінового регулювання.

5.2.2. Розмір максимальної закупівельної  
ціни окремого об'єкта державного цінового  
регулювання не може змінюватися протягом  
періоду державного цінового регулювання,  
встановленого для такого об'єкта.

5.2.3. Максимальна закупівельна ціна окре-  
мого об'єкта державного цінового регулю-  
вання є єдиною для всієї території України,  
включаючи територію будь-якої із спеціаль-  
них (вільних) економічних зон, територій із  
спеціальним режимом інвестиційної діяль-  
ності та технологічних парків, у тому числі  
територій пріоритетного економічного роз-  
витку, інших подібних територій, чий еко-  
номічний або міграційний режим відрізня-  
ється від загального, а також територію Ук-  
раїни, яка включає в себе територію Авто-  
номної Республіки Крим.

Стаття 6. Товарні інтервенції

6.1. Товарні інтервенції здійснюються Агр-  
рарним фондом шляхом продажу (поставки)  
окремих об'єктів державного цінового регу-  
лювання на організованому аграрному рин-  
ку на умовах споту або форварду з метою  
встановлення ціни рівноваги (фіксінгу) у  
розмірі, що не перевищує значення макси-  
мальної закупівельної ціни.

6.2. Товарні інтервенції здійснюються у  
такому порядку:

а) якщо рівень ціни попиту на умовах  
споту або форварду на визначений об'єкт  
державного цінового регулювання протягом  
однієї торгової сесії не перевищує встанов-  
лений рівень максимальної закупівельної ці-  
ни або перевищує такий рівень не більше  
ніж на 5 відсотків від нього, товарна інтер-  
венція, як правило, не здійснюється;

б) якщо рівень ціни попиту на умовах  
споту або форварду на визначений об'єкт  
державного цінового регулювання протягом  
однієї торгової сесії перевищує встановле-  
ний рівень максимальної закупівельної ціни



від 5 до 20 відсотків її значення, то Аграрний фонд здійснює товарну інтервенцію у розмірах, достатніх для встановлення ціни рівноваги (фіксіngu) на рівні, який не перевищує значення максимальної закупівельної ціни;

в) якщо рівень ціни попиту на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії перевищує рівень максимальної закупівельної ціни більше ніж на 20 відсотків від її значення, то Аграрний фонд призупиняє торгівлю таким товаром на поточній біржовій сесії та провадить консультації з учасниками біржового ринку у порядку, визначеному у пункті 6.4 цієї статті;

г) Аграрний фонд може у виключних випадках здійснювати товарну інтервенцію, якщо протягом однієї торгової сесії виникає загроза встановлення ціни рівноваги на рівні, що перевищує розмір максимальної закупівельної ціни, або коли Кабінет Міністрів України приймає постанову щодо продажу таких об'єктів державного цінового регулювання, не пов'язаного з державним ціновим регулюванням (у тому числі з державного резерву).

6.3. Обмеження сфери застосування

6.3.1. Товарні інтервенції не здійснюються при придбанні на окремих торгових секціях:

а) до 1 січня 2007 року — будь-яких товарних деривативів (крім форвардів), базовим активом яких є об'єкт державного цінового регулювання;

б) до 1 січня 2009 року — об'єктів державного цінового регулювання з метою їх подальшого експорту.

6.4. Консультації

6.4.1. Консультації Аграрного фонду з приводу товарних інтервенцій провадяться у такому порядку:

а) якщо Аграрний фонд призупиняє біржові торги окремим об'єктом державного цінового регулювання, то посадові особи Аграрного фонду провадять консультації з учасниками біржових торгів, які бажають придбати такий об'єкт за ціною, більшою за встановлену максимальну закупівельну ціну;

б) якщо внаслідок проведення таких консультацій досягається згода з учасниками біржового ринку щодо зменшення ціни попиту до рівня, що не перевищує рівень максимальної закупівельної ціни, то Аграрний фонд надає дозвіл на продовження біржових торгів, у тому числі на поточній біржовій сесії;

в) якщо внаслідок проведення таких консультацій не досягається згода щодо зменшення ціни попиту до рівня, що не перевищує рівень максимальної закупівельної ціни, то Аграрний фонд звертається до Кабінету Міністрів України з поданням про доцільність введення тимчасового адміністративного регулювання цін на такий об'єкт державного цінового регулювання;

г) якщо внаслідок проведення таких консультацій з'ясовується наявність ознак змови між учасниками біржового ринку, спрямованої на узгоджене завищення цін попиту на окремий об'єкт державного цінового регулювання, то Аграрний фонд зупиняє біржові торги визначеним товаром, а відповідне подання невідкладно направляється до органів Антимонопольного комітету України.

Стаття 7. Фінансова інтервенція

7.1. Фінансові інтервенції здійснюються Аграрним фондом шляхом придбання окремих об'єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку на умовах споту або форварду з метою встановлення ціни рівноваги (фіксіngu) у розмірі, який не є меншим значення мінімальної закупівельної ціни.

7.2. Фінансові інтервенції здійснюються у такому порядку:

а) якщо рівень ціни пропозиції на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії не є меншим встановленого рівня мінімальної закупівельної ціни або є меншим за такий рівень не більше ніж на 5 відсотків, фінансова інтервенція, як правило, не здійснюється;

б) якщо рівень ціни пропозиції на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії є меншим від встановленого рівня мінімальної закупівельної ціни від 5 до 20 відсотків її значення, то Аграрний фонд здійснює фінансову інтервенцію у розмірах, достатніх для встановлення ціни рівноваги (фіксіngu) на рівні, що не є меншим за рівень мінімальної закупівельної ціни;

в) якщо рівень ціни пропозиції на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії є меншим за рівень мінімальної закупівельної ціни більше ніж на 20 відсотків її значення, то Аграрний фонд призупиняє торгівлю таким товаром та провадить консультації з учасниками біржового ринку у порядку, визначеному у пункті 7.4 цієї статті;

г) Аграрний фонд може у виключних випадках здійснювати фінансову інтервенцію, якщо протягом однієї торгової сесії виникає загроза встановлення ціни рівноваги на рівні, що є меншим за розмір мінімальної закупівельної ціни, або коли Кабінет Міністрів України приймає постанову щодо закупівлі таких об'єктів державного цінового регулю-

вання, не пов'язаної з державним ціновим регулюванням (у тому числі для потреб державного резерву).

7.3. Обмеження сфери застосування

7.3.1. Фінансові інтервенції не здійснюються з метою придбання:

а) до 1 січня 2007 року — будь-яких товарних деривативів (крім форвардів), базовим активом яких є об'єкт державного цінового регулювання;

б) до 1 січня 2009 року — об'єктів державного цінового регулювання, що були раніше імпортовані в Україну.

7.4. Консультації

7.4.1. Консультації Аграрного фонду з приводу фінансових інтервенцій здійснюються у такому порядку:

а) якщо Аграрний фонд призупиняє біржові торги окремим об'єктом державного цінового регулювання, то посадові особи Аграрного фонду провадять консультації з учасниками біржових торгів, які бажають продати такий об'єкт за ціною, меншою за встановлену мінімальну закупівельну ціну;

б) якщо внаслідок проведення таких консультацій досягається згода з учасниками біржового ринку щодо збільшення ціни пропозиції до рівня, який не є меншим рівня мінімальної закупівельної ціни, то Аграрний фонд надає дозвіл на продовження біржових торгів, у тому числі на поточній біржовій сесії;

в) якщо внаслідок проведення таких консультацій не досягається згода щодо збільшення ціни пропозиції до рівня, який не є меншим рівня мінімальної закупівельної ціни, то Аграрний фонд звертається до Кабінету Міністрів України з поданням про доцільність введення тимчасового адміністративного регулювання цін на такий об'єкт державного цінового регулювання;

г) якщо внаслідок проведення таких консультацій з'ясовується наявність ознак змови між учасниками біржового ринку, спрямованої на узгоджене заниження цін пропозиції на окремий об'єкт державного цінового регулювання, то Аграрний фонд зупиняє біржові торги визначеним товаром, а відповідне подання невідкладно направляється до органів Антимонопольного комітету України.

Стаття 8. Тимчасове адміністративне регулювання цін та тимчасова бюджетна дотація

8.1. Тимчасове адміністративне регулювання цін (далі — адміністративне регулювання) — комплекс адміністративних заходів, спрямованих на упередження чи зупинку спекулятивного або узгодженого встановлення цін продавцями та/або покупцями об'єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку, яке не може бути виправлено за стандартними процедурами державних інтервенцій.

8.2. Адміністративне регулювання застосовується виключно у випадках, визначених у підпункті «в» пункту 6.4 статті 6 та підпункті «в» пункту 7.4 статті 7 цього Закону.

8.3. Рішення про запровадження режиму адміністративного регулювання для окремого об'єкта державного цінового регулювання приймається Кабінетом Міністрів України за поданням Аграрного фонду.

8.4. Строк дії режиму адміністративного регулювання не може перевищувати шість послідовних календарних місяців, включаючи місяць, у якому було прийнято рішення про його запровадження.

8.5. Режим адміністративного регулювання поширюється на правовідносини, які виникають як на організованому, так і на неорганізованому ринках України з окремим об'єктом державного цінового регулювання.

8.6. Кабінет Міністрів України може застосовувати будь-який з таких видів адміністративного регулювання або їх комбінацію:

а) обмеження рівня торгової націнки (знижки) на гуртовому або роздрібному ринку визначеного об'єкта цінового регулювання;

б) встановлення граничних рівнів рентабельності до витрат:

переробників товару, якщо внаслідок такої переробки виробляється об'єкт державного цінового регулювання;

осіб, які надають послуги із зберігання (схову) об'єктів державного цінового регулювання;

в) встановлення граничних цін продажу об'єкта державного цінового регулювання на рівні максимальної закупівельної ціни або його придбання на рівні мінімальної закупівельної ціни (тільки на період від дати надіслання подання до органів Антимонопольного комітету України до дати прийняття ними висновку щодо наявності узгоджених дій суб'єктами ринку та/або рішення на захист економічної конкуренції);

г) встановлення нетарифних обмежень (квот) щодо імпорту або експорту окремого об'єкта державного цінового регулювання;

г) встановлення обов'язкової передумови митного оформлення експорту окремого об'єкта державного цінового регулювання придбанням такого об'єкта на експортній сесії аграрної біржі.

8.7. Скасування режиму адміністративного регулювання відбувається у разі, якщо:

а) закінчується строк дії режиму адміністративного регулювання;

б) за поданням Аграрного фонду Кабінет Міністрів України скасовує рішення щодо

запровадження режиму адміністративного регулювання.

8.8. Протягом дії будь-яких видів адміністративного регулювання, запровадженого Кабінетом Міністрів України, застосовуються такі правила здійснення експортно-імпортних операцій з об'єктом державного цінового регулювання (далі — об'єкт):

8.8.1. якщо режим адміністративного регулювання запроваджується у зв'язку із зниженням ціни попиту на такий об'єкт нижче встановленого рівня мінімальної закупівельної ціни, то:

а) митна вартість такого об'єкта, що імпортується, визначається за правилами митного законодавства з урахуванням того, що для цілей визначення бази оподаткування ввізним митом та податком на додану вартість її розмір не може бути меншим встановленого розміру максимальної закупівельної ціни (з урахуванням супутніх витрат, пов'язаних з імпортом). При цьому імпортери такого об'єкта не можуть надавати податковий вексель з податку на додану вартість, незалежно від статусу таких імпортерів та норм відповідного закону;

б) митна вартість такого об'єкта, що експортується, визначається за правилами митного законодавства з урахуванням того, що для цілей визначення бюджетного (експортного) відшкодування податку на додану вартість розмір такої митної вартості не може бути меншим встановленого розміру максимальної закупівельної ціни (при придбанні на експортній сесії аграрної біржі — ціни придбання з урахуванням супутніх витрат, пов'язаних з експортом);

в) на експортерів, які придбали такий об'єкт на експортній секції аграрної біржі, не поширюються зобов'язання з обов'язкового продажу частини валютної виручки, отриманої від експорту такого товару;

8.8.2. якщо режим адміністративного регулювання запроваджується у зв'язку із збільшенням ціни попиту на такий об'єкт понад встановлений рівень максимальної закупівельної ціни, то:

а) митна вартість такого об'єкта, що імпортується, визначається за правилами митного законодавства з урахуванням того, що для цілей визначення бази оподаткування ввізним митом та податком на додану вартість її розмір не може перевищувати розміру максимальної закупівельної ціни. При цьому імпортери такого об'єкта отримують право на виписку податкового векселя з податку на додану вартість незалежно від їх статусу та норм відповідного закону строком до закінчення періоду дії такого режиму, але не більше 180 календарних днів;

б) митна вартість такого товару, що експортується, визначається за правилами митного законодавства з урахуванням того, що для цілей визначення бюджетного (експортного) відшкодування податку на додану вартість розмір такої митної вартості не може перевищувати розміру мінімальної закупівельної ціни.

8.9. Якщо заходи з тимчасового адміністративного регулювання цін не призводять до досягнення закупівельних цін рівня мінімальної ціни та/або зниження закупівельних цін до рівня максимальної закупівельної ціни, то Кабінет Міністрів України зобов'язаний невідкладно подати Верховній Раді України проект закону щодо надання тимчасової бюджетної дотації виробнику окремого об'єкта державного цінового регулювання виходячи з метричної одиниці посівної площі.

Зазначений законопроект подається разом із законопроектом про відповідну зміну напрямів розподілу видатків державного бюджету.

Стаття 9. Аграрний фонд

9.1. Визначення

9.1.1. Аграрний фонд є державною спеціалізованою установою, уповноваженою Кабінетом Міністрів України провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки України.

9.1.2. Аграрний фонд є бюджетною організацією, має свій кошторис, рахунки та здійснює неприбуткову діяльність у межах, визначених цим Законом.

Аграрний фонд підпорядковується, є підзвітним та підконтрольним центральному органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

Аграрний фонд не є органом державного управління і не може видавати нормативно-правові акти.

Положення про Аграрний фонд затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

9.2. Функції

9.2.1. Аграрний фонд здійснює товарні або фінансові інтервенції на організованому аграрному ринку України, використовуючи найкращу кон'юнктуру біржового ринку, що склалася протягом періоду державного цінового регулювання.

Аграрний фонд також продає або купує на аграрній біржі об'єкти державного цінового регулювання з або до державного продовольчого резерву.

9.2.2. Аграрний фонд має виключне право на придбання та продаж об'єктів державного цінового регулювання для потреб державного резерву, а також на продаж об'єктів

державного цінового регулювання, які були конфісковані або підлягають продажу відповідно до закону.

9.2.3. Аграрний фонд не може здійснювати спекулятивні операції, придбавати і продавати товарні деривативи (крім форвардів), а також придбавати або продавати об'єкти державного цінового регулювання поза організованим аграрним ринком.

9.2.4. Аграрний фонд самостійно приймає рішення про здійснення фінансових чи товарних інвестицій виходячи з положень цього розділу, а також у разі необхідності виступає стороною біржових угод.

9.2.5. Для цілей цього пункту спекулятивними вважаються операції з придбання товару (товарного деривативу) з метою продажу такого самого товару (товарного деривативу) з будь-якими цілями, відмінними від цілей підтримки рівнів мінімальної або максимальної закупівельної ціни.

9.3. Взаємовідносини Аграрного фонду та Державного бюджету України

9.3.1. З метою підтримки належного рівня продовольчої безпеки Аграрний фонд формує державний продовольчий резерв, який у розрізі окремих об'єктів державного цінового регулювання не може бути меншим (у відсотках до обсягів їх річного внутрішнього споживання):

у 2006 році — 10 відсотків;

у 2007 році —12 відсотків;

у 2008 році —14 відсотків;

у 2009 році — 16 відсотків;

у 2010 та подальших роках — 20 відсотків.

Обсяг річного внутрішнього споживання окремого об'єкта державного цінового регулювання розраховується як сума обсягів продажу імпортованих та вироблених в Україні об'єктів державного цінового регулювання, зменшена на обсяг їх експорту, за відповідний рік.

Державний продовольчий резерв формується виключно для здійснення товарних інтервенцій на організованому аграрному ринку України та для реалізації положень підпункту 9.2.2 пункту 9.2 цієї статті.

У 2005 році державний продовольчий резерв формується за правилами, визначеними у Прикінцевих положеннях цього Закону.

9.3.2. У державному бюджеті на черговий рік передбачаються витрати на здійснення фінансових інтервенцій з метою досягнення державним продовольчим резервом показників, встановлених підпунктом 9.3.1 цього пункту. Сума таких витрат визначається з урахуванням коштів, отриманих Аграрним фондом внаслідок здійснення товарних інтервенцій.

9.3.3. Якщо на кінець звітного бюджетного року обсяг державного продовольчого резерву сформовано повністю відповідно до показників, встановлених підпунктом 9.3.1 цього пункту, то залишок коштів, що залишаються невикористаними Аграрним фондом, підлягає зарахуванню до складу доходів державного бюджету.

9.3.4. Утримання Аграрного фонду здійснюється за рахунок коштів державного бюджету у межах кошторису, затвердженого центральним органом виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

9.3.5. На період дії режиму заставних закупівель окремих об'єктів державного цінового регулювання Аграрний фонд виконує від імені держави функції кредитора.

9.3.6. Порядок виконання цього пункту визначається Кабінетом Міністрів України.

## Розділ III ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ (КАПІТАЛЬНИХ АКТИВІВ) ТА ФОНД АГРАРНИХ СТРАХОВИХ СУБСИДІЙ

Стаття 10. Страхування сільськогосподарської продукції (капітальних активів)

10.1. Об'єкти та суб'єкти страхування

10.1.1. Особа зобов'язана попередньо застрахувати ризики загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції (її частини) та капітальних активів (у випадках, визначених у підпунктах «в» — «г» цього підпункту), якщо така особа:

а) продає на організованому аграрному ринку будь-який вид товарного деривативу, базовим активом якого є сільськогосподарська продукція;

б) отримує бюджетну дотацію або субсидію, пов'язану з виробництвом сільськогосподарської продукції або здешевленням її ціни;

в) отримує банківський кредит (позику) на цілі виробництва сільськогосподарської продукції або придбання капітальних активів, якщо проценти за таким кредитом (позикою) частково або повністю здешевлюються (відшкодовуються) за рахунок бюджету;

г) отримує бюджетний кредит (позику) або банківський кредит (позику) під гарантію держави чи органу місцевого самоврядування на цілі виробництва сільськогосподарської продукції або придбання капітальних активів.

10.1.2. Для виконання вимог підпункту 10.1.1 цього пункту особа повинна застраху-

(Продовження на 18—19-й стор.)

(Початок на 16—17-й стор.)

вати ризики загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції або її частини за правилами комплексного або індексного страхування, а капітального активу — від ризиків його знищення, зруйнування, викрадення, а також пошкодження, яке робить його непридатним для використання або значно знижує його експлуатаційні якості, на строк, що не перевищує граничний строк виконання зобов'язань страхувальника, що виникли у випадках, визначених підпунктом 10.1.1 цього пункту.

10.1.3. Якщо особа здійснює правовідносини, визначені у підпунктах «б» — «г» цього пункту, то страхування ризиків загибелі (втрати) продукції тваринництва, лісового господарства та рибальства не є обов'язковою передумовою для здійснення таких правовідносин.

10.2. Комплексне страхування

10.2.1. Комплексним вважається страхування усіх з нижчеперерахованих ризиків загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції або її частини внаслідок:

а) заморозку, ожеледі, вимерзання;  
б) граду або удару блискавки;  
в) землетрусу;  
г) лавини, земельного зсуву, земельного або земельно-водного селю;  
г) пожежі, крім лісових пожеж;  
д) бурі, урагану, бурану;  
е) зливи, поводі, паводку;  
є) посухи чи зневоднення на землях, які підлягають примусовому орошенню або заводненню;

ж) епітофітотійного розвитку хвороб, розмноження шкідників рослин, притаманних Україні, а також хвороб, які стали наслідком настання будь-якого з ризиків, визначених у підпунктах «а» — «з» цього пункту;

з) протиправних дій осіб, що виражаються у крадіжках, хуліганських діях стосовно рослинних насаджень; зруйнуванні покриттів (несучих конструкцій) теплиць, парників, оранжерей.

10.2.2. Об'єктом комплексного страхування є будь-який з таких об'єктів (їх комбінація):

а) сума витрат, понесених у зв'язку з виробництвом окремого виду сільськогосподарської продукції;  
б) очікувана вартість сільськогосподарської продукції, що виробляється;  
в) очікуваний дохід (прибуток) від продажу сільськогосподарської продукції, що виробляється.

10.3. Індексне страхування

10.3.1. Індексним вважається страхування ризику втрати врожаю окремої сільськогосподарської культури у відношенні до усереднених натуральних показників її врожайності на визначеній території за попередні п'ять маркетингових періодів.

10.3.2. Правила індексного страхування, затверджені страховиком, підлягають реєстрації центральним органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг.

10.3.3. Для цілей розрахунку розміру страхової виплати за індексним страхуванням використовується спотова ціна метричної одиниці застрахованої сільськогосподарської продукції, діюча на організованому аграрному ринку на момент виникнення страхового випадку.

10.4. Добровільне страхування

10.4.1. Виробник сільськогосподарської продукції або її продавець (покупець) має право добровільно застрахувати будь-які ризики її загибелі (втрати), якщо вони не були застраховані згідно з вимогами пунктів 10.2 — 10.3 цієї статті.

Стаття 11. Фонд аграрних страхових субсидій

11.1. Визначення

11.1.1. Фонд аграрних страхових субсидій України (далі — ФАСС) є державною спеціалізованою установою, яка створюється для надання страхових субсидій виробникам сільськогосподарської продукції.

11.1.2. ФАСС є бюджетною організацією, має свій кошторис, бюджетні рахунки та здійснює неприбуткову діяльність у межах, визначених цим Законом.

11.1.3. ФАСС підпорядковується, є підзвітним та підконтрольним центральному органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

11.1.4. Положення про ФАСС затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

11.1.5. ФАСС є небанківською фінансовою установою та підлягає нагляду, виходячи з норм відповідного закону.

11.2. Доходи ФАСС формуються за рахунок:

11.2.1. обов'язкових відрахувань страховиками від суми страхових премій, отриманих внаслідок обов'язкового або добровільного страхування окремих видів сільськогосподарської продукції;

11.2.2. первинного внеску з державного бюджету;

11.2.3. кредитів державного бюджету.

11.3. Обов'язкові відрахування до ФАСС

11.3.1. Обов'язкові відрахування до ФАСС є обов'язковим платежем, який включається до системи оподаткування Ук-

раїни. Таке обов'язкове відрахування нараховується та сплачується страховиком у строки та за процедурою, встановленими Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств».

11.3.2. Розмір обов'язкових відрахувань до ФАСС становить 2 відсотки від сум страхових премій (страхових платежів), зазначених у підпункті 11.2.1, збільшених на суму будь-яких інших платежів або компенсацій страховику у зв'язку з таким страхуванням, що надаються страхувальником або від його імені — третьою особою.

11.3.3. Порядок погашення зобов'язань страховика зі сплати обов'язкового відрахування до ФАСС, фінансових санкцій, надання звітності, порядку стягнення та процедури оскарження дій органів стягнення визначається Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами».

11.3.4. Страховик, який сплачує відрахування до ФАСС, зобов'язаний щоквартально надавати контролюючому органу та ФАСС розрахунок за формою, встановленою відповідно до закону.

11.3.5. Державне казначейство України щоквартально перераховує на бюджетний рахунок ФАСС суму коштів, сплачених страховиками згідно з нормами цього розділу.

11.4. Витрати ФАСС

11.4.1. ФАСС здійснює витрати на:

а) надання страхової субсидії у розмірі 50 відсотків від вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку при комплексному та індексному страхуванні сільськогосподарської продукції, а також страхуванні капітальних активів за правилами, встановленими цією статтею;

б) надання страхової субсидії у розмірі 50 відсотків страхової франшизи при настанні страхового випадку за комплексним та індексним страхуванням сільськогосподарської продукції, а також страхуванням капітальних активів за правилами, встановленими цією статтею;

в) проведення розрахунків із державним бюджетом відповідно до підпункту 11.5.3 пункту 11.5 цієї статті.

11.4.2. Відшкодування, визначені у підпунктах «а» — «б» підпункту 11.4.1 цього пункту, здійснюються у межах страхової премії (внеску), що не перевищує 5 відсотків до суми застрахованого ризику, розрахованого виходячи з розміру мінімальної закупівельної ціни на окремий об'єкт державного ціннового регулювання, та страхової франшизи, розмір якої не перевищує 30 відсотків до суми зазначеного ризику.

11.4.3. Зазначені у цьому пункті види відшкодування надаються ФАСС протягом місяця, наступного за кварталом, у якому виникає право на таке відшкодування.

11.5. Взаємовідносини ФАСС та Державного бюджету України

11.5.1. Для формування ФАСС держава перераховує на його бюджетний рахунок первинний внесок у розмірі 20 млн гривень протягом місяця від дати набрання чинності цим Законом.

11.5.2. Якщо зобов'язання ФАСС на момент виплати страхових субсидій перевищують суму коштів, яка обліковується на його бюджетному рахунку, то така різниця покривається за рахунок кредиту на відповідну суму з державного бюджету.

Бюджетний кредит надається ФАСС на безвідсотковій основі на строк, що не перевищує 12 поточних календарних місяців.

Порядок укладення кредитного договору між ФАСС та Міністерством фінансів України визначається Кабінетом Міністрів України.

11.5.3. Якщо на кінець звітного бюджетного року залишок бюджетного рахунку ФАСС перевищує суму, яка дорівнює подвійному середньорічному значенню суми фактично наданих страхових субсидій за останні три роки (включаючи звітний), то сума такого перевищення підлягає зарахуванню до складу доходів державного бюджету. За будь-яких обставин залишок після такого перерахування не може бути меншим за розмір первинного внеску з державного бюджету.

11.5.4. Утримання ФАСС здійснюється за рахунок коштів державного бюджету у межах кошторису, затвердженого центральним органом виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

## Розділ IV ІНШІ ВИДИ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА АГРАРНОГО РИНКУ

Стаття 12. Державні заставні закупівлі зерна

12.1. На період до запровадження системи державних форвардних закупівель зерна на організованому аграрному ринку України застосовується режим державних заставних закупівель.

12.2. Згідно із режимом державних заставних закупівель:

12.2.1. Аграрний фонд (далі — кредитор) надає бюджетну позику виробнику зерна, яке є об'єктом державного ціннового регулювання (далі — позичальник), під заставу такого об'єкта, що оформлюється переданням

кредитору простого чи подвійного складського свідоцтва або складської квитанції.

Стандартна форма кредитного договору розробляється Аграрним фондом та затверджується центральним органом виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики.

12.2.2. Розмір суми бюджетної позики не може перевищувати 80 відсотків вартості застави, розрахованої, виходячи з розміру встановленої мінімальної закупівельної ціни.

12.2.3. Бюджетна позика надається на строк, встановлений сторонами, який не може перевищувати строк одного маркетингового періоду. Пролонгації та дисконтування (списання) основної суми та процентів не припускаються.

12.2.4. Основна сума бюджетної позики та плата за її використання погашається єдиним платежем у строк, визначений у кредитному договорі. Дозволяється дострокове погашення суми бюджетної позики та пропорційне погашення плати за її використання або їх частини.

12.2.5. При повному погашенні основної суми бюджетної позики та плати за її використання, у тому числі достроковому, позичальнику повертається просте чи подвійне складське свідоцтво (складська квитанція), а зерно звільняється з-під режиму застави.

12.2.6. Якщо основна сума бюджетної позики та/або плата за її використання не погашається позичальником у строк, встановлений кредитним договором, то з такого моменту:

а) предмет застави переходить у власність держави та зараховується до складу державного продовольчого резерву за цінами, що діяли на момент оцінки такого предмета застави;

б) зобов'язання між сторонами договору вважаються повністю виконаними (у тому числі щодо плати за користування бюджетною позикою та повернення її основної суми);

в) обов'язок з оплати вартості подальшого зберігання колишнього об'єкта застави переходить на кредитора;

г) кредитор набуває прав вигодонабувача за договором страхування такого колишнього об'єкта застави.

12.2.7. Відшкодування витрат із сертифікації, доставки, зберігання, відвантаження, обробки, переробки та страхування предмета застави, а також його реєстрації у державному реєстрі застав здійснюється позичальником за власний рахунок. Після передачі об'єкта застави до державного продовольчого резерву витрати з його подальшого зберігання відшкодовуються Аграрним фондом.

12.3. Бюджетна позика у межах режиму державних заставних закупівель не може бути надана особі, яка:

а) має непогашений податковий борг із загальнодержавних податків, зборів (обов'язкових платежів), включаючи внески до Пенсійного фонду України чи відрахування до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування (крім розстрочених або відстрочених відповідно до закону);

б) має прострочену заборгованість за будь-якими видами бюджетних позик або за іншими кредитами (позиками), гарантованими державою;

в) перебуває у процесі санації, банкрутства або ліквідації;

г) має прострочену заборгованість з виплати орендної плати за земельні паї, орендовані у фізичних осіб — їх власників;

г) не є сільськогосподарським підприємством у розумінні статті 8<sup>1</sup> Закону України «Про податок на додану вартість».

12.4. Бюджетна позика у межах режиму заставних закупівель є платною. Плата за використання бюджетної позики встановлюється на рівні 50 відсотків від середньозваженого процента за кредитами банків, наданих строком до 12 календарних місяців та повністю забезпечених заставою, який фактично склався станом на 1 червня поточного бюджетного року. Порядок розрахунку такого середньозваженого процента визначається постановою Кабінету Міністрів України на підставі подання Національного банку України. Розмір плати за використання бюджетної позики оприлюднюється не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку щорічного періоду заставних закупівель.

12.5. Бюджетні позики у межах режиму заставних закупівель щорічно надаються у період з 1 липня поточного бюджетного року до 1 квітня наступного бюджетного року.

12.6. Кабінет Міністрів України приймає постанову щодо режиму заставних закупівель, виходячи з норм цієї статті.

Стаття 13. Кредитна підтримка виробників сільськогосподарської продукції (кредитна субсидія)

13.1. Режим кредитної субсидії

13.1.1. Режим кредитної субсидії полягає у субсидуванні частини плати (процентів) за використання короткострокових та середньострокових кредитів, наданих банками в національній валюті.

13.2. Суб'єкт та об'єкт кредитної субсидії

13.2.1. Кредитна субсидія надається особам, які є сільськогосподарськими підприємствами, що виробляють об'єкти державного ціннового регулювання.

13.2.2. Субсидуванню підлягає частка

процентів за кредитом, основна сума якого використовується за цільовим призначенням на потреби виробництва окремого об'єкта державного ціннового регулювання.

13.2.3. Кредитна субсидія не надається особі, яка є стороною договору заставної закупівлі зерна (стосовно об'єкта такої закупівлі).

13.3. Розмір кредитної субсидії

13.3.1. Розмір кредитної субсидії надається до 50 відсотків від розміру процента, нарахованого на основну суму кредиту, але не вище 50 відсотків від розміру середньозваженого процента за кредитами банків у національній валюті, повністю забезпечених заставою, який фактично склався в Україні станом на 1 лютого поточного бюджетного року, та наданих:

а) для короткострокових кредитів — строком до 12 календарних місяців;

б) для середньострокових кредитів — строком до 36 календарних місяців.

Порядок розрахунку такого середньозваженого процента визначається постановою Кабінету Міністрів України на підставі подання Національного банку України. Розмір кредитної субсидії щорічно оприлюднюється Кабінетом Міністрів України не пізніше 1 березня поточного бюджетного року.

13.3.2. Кредитна субсидія надається позичальнику щоквартально, виходячи з суми фактично сплачених процентів за відповідний період.

13.3.3. Субсидуванню не підлягають будь-які плати позичальником або від його імені — третьою особою на користь кредитора, інші ніж проценти за кредит, залучений від останнього, а також проценти, які сплачуються при залученні кредиту в іноземній валюті.

13.4. Цільове використання коштів субсидованого кредиту

13.4.1. Кредит, проценти за яким субсидуються, має цільове призначення:

а) короткострокові кредити використовуються виключно для придбання товарів (запасів) на потреби виробництва окремого об'єкта державного ціннового регулювання. Перелік таких товарів (запасів) визначається Кабінетом Міністрів України;

б) середньострокові кредити використовуються виключно для:

придбання або будівництва основних фондів сільськогосподарського призначення І групи та проведення їх капітальних поліпшень;

придбання основних фондів ІІІ групи сільськогосподарського призначення, у тому числі на умовах фінансового лізингу, та проведення їх капітальних поліпшень.

Правила визначення основних фондів як основних фондів сільськогосподарського призначення встановлюються постановою Кабінету Міністрів України.

13.4.2. Позичальник у строки, передбачені законом для подання місячної звітності, надає Аграрному фонду звіт про напрямки використання коштів субсидованого кредиту, форма якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

13.4.3. Якщо звіт, передбачений у підпункті 13.4.2 цього пункту, не надається у строк, чи його дані свідчать про нецільове використання коштів субсидованого кредиту або якщо внаслідок здійснення перевірки з'ясується факт такого нецільового використання, то:

а) надання кредитної субсидії призупиняється до моменту фактичного отримання Аграрним фондом такого звіту;

б) при виявленні факту нецільового використання коштів субсидованого кредиту (його частини) позичальник зобов'язаний повернути до бюджетного рахунку Аграрного фонду суму фактично одержаної кредитної субсидії у такий кредит (його відповідну частину) протягом наступних 30 календарних днів, а також пеню, розраховану за строк використання такої кредитної субсидії у подвійному розмірі облікової ставки Національного банку України, що діє на момент такої повернення.

13.5. Контроль та стягнення

13.5.1. Контроль за цільовим використанням коштів субсидованих кредитів здійснюється відповідними підрозділами контролю-ревізійної служби.

13.5.2. Якщо позичальник не повертає суму кредитної субсидії та/або не сплачує пеню у випадках, визначених підпунктом «б» підпункту 13.4.3 пункту 13.4 цієї статті, то така сума та/або пеня підлягають стягненню до бюджетного рахунку Аграрного фонду за процедурою, встановленою законом щодо стягнення податкового боргу (фінансових санкцій).

13.5.3. Порядок обміну інформацією та інших взаємовідносин між підрозділами контролю-ревізійної служби та податковими органами визначається постановою Кабінету Міністрів України.

13.6. Нормативне забезпечення

13.6.1. Кабінет Міністрів України щорічно приймає постанову про режим надання кредитної субсидії, виходячи з норм цієї статті.

13.6.2. За поданням Аграрного фонду центральний орган виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики затверджує типову форму кредитного договору, що передбачає кредитне субсидування.

Стаття 14. Деретуляція українського рин-

ку сільськогосподарської продукції та заборона дискримінації прав її власників

14.1. Деретуляція ринку сільськогосподарської продукції

14.1.1. З метою запобігання створенню штучного дефіциту аграрної продукції в агроспоживаючих регіонах та спекулятивного збільшення цін на продукти першої необхідності на їх території забороняється введення будь-яких адміністративних, кількісних або якісних обмежень при переміщенні аграрної продукції та продуктів її переробки по всій території України.

Вважаються недійсними і не підлягають виконанню рішення Кабінету Міністрів України, інших центральних органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або їх виконавчих органів (державних адміністрацій) щодо:

а) обмеження законних прав власників сільськогосподарської продукції на вільне володіння, користування або розпорядження нею;

б) введення будь-яких адміністративних, кількісних або якісних обмежень на безперешкодне та вільне переміщення сільськогосподарської продукції по всій території України та на експорт, за винятком випадків, прямо визначених цим Законом;

в) нав'язування власнику сільськогосподарської продукції конкретних покупок (посередників, переробників) або постачальників сировини, матеріально-технічних ресурсів чи інших товарів (робіт, послуг);

г) запровадження будь-яких видів адміністративного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію (у тому числі в окремих регіонах України), не пов'язаних з виконанням норм цього Закону.

14.1.2. Посадовці чи службові особи, які приймають або підписують рішення, визначені у підпункті 14.1.1 цієї статті, чи безпосередньо їх виконують, вважаються такими, що перешкоджають законній підприємницькій діяльності власника сільськогосподарської продукції та умисно перевищують надані ним повноваження, що тягне за собою відповідну службу, адміністративну чи кримінальну відповідальність.

14.1.3. Збитки власників сільськогосподарської продукції, які можуть виникнути внаслідок прийняття рішень, визначених у підпункті 14.1.1 цієї статті, підлягають відшкодуванню за рахунок кошторису на утримання органу, що прийняв таке рішення, з наступним регресним відшкодуванням таких збитків за рахунок посадової або службової особи, зазначеної у підпункті 14.1.2 цієї статті.

14.1.4. Якщо внаслідок прийняття рішень, визначених у підпункті 14.1.1 цієї статті, орган, що їх прийняв, доручає органам охорони правопорядку виконувати чи контролювати виконання такого незаконного рішення, то такі органи правопорядку повинні відмовитися від такого доручення та сповістити про це відповідний орган прокуратури.

14.2. Заборона дискримінації прав власників сільськогосподарської продукції

14.2.1. Вартість електричної та теплової енергії, природного газу, вугілля, води, які поставляються (продаються) виробникам сільськогосподарської продукції, а також вартість послуг (тарифів) з транспортування сільськогосподарської продукції залізничним, авіаційним, водним (річковим чи морським) та автомобільним видами транспорту, а також з її зберігання, навантаження, перевантаження, перевалки, інших послуг транспортних організацій (включаючи оренду або іншу плату за використання рухомого складу) встановлюються на рівні, що не перевищує відповідний рівень вартості таких товарів при їх поставці (продажу) іншим особам або рівень вартості таких послуг (тарифів) для продукції, іншої, ніж сільськогосподарська.

14.2.2. Тарифи (плата) за транспортування об'єктів державного цінового регулювання на експорт залізничним, авіаційним, водним (річковим чи морським) та автомобільним видами транспорту, а також за їх зберігання, навантаження, перевантаження, перевалку та інші послуги транспортних (включаючи оренду або іншу плату за використання рухомого складу), припортових, портових чи складських організацій (включаючи елеватори, зернові склади та зернохосовища) встановлюються на рівні тарифів, що застосовуються при наданні таких послуг щодо продукції українського виробництва, яка споживається на території України або переміщується транзитом (виходячи з їх найменшої величини). Встановлення будь-яких надбавок, націнок або інших видів платежів, додаткових до такого найменшого тарифу (плати), не припускається.

14.2.3. Перевізники об'єктів державного цінового регулювання не мають права обумовлювати надання своїх послуг (робіт) вимогами щодо страхування будь-яких видів ризиків, пов'язаних із таким перевезенням. У разі порушення цього правила відповідна страхова угода вважається недійсною, а перевізник і страховик та/або їх посадовці (службові) особи несуть відповідальність, встановлену законодавством, у тому числі за перешкоджання здійсненню законної підприємницької діяльності.

14.2.4. Якщо елеватор (зерновий склад, зернохосовище) зберігає товар, який підпадає під визначення об'єкта державного цінового регулювання згідно із цим Законом, то та-

риф (ціна) на вартість такого зберігання не може перевищувати 0,5 відсотка від розміру мінімальної закупівельної ціни відповідного об'єкта цінового регулювання (за календарний місяць такого зберігання), якщо менша вартість не встановлюється постановою Кабінету Міністрів України.

Кабінет Міністрів України щорічно встановлює режим цінового регулювання вартості таких послуг:

а) ветеринарної медицини (проведення лабораторних досліджень, оформлення ветеринарного сертифіката або свідоцтва);

б) хлібної інспекції (огляд та оформлення сертифікатів);

в) карантинної інспекції (огляд та оформлення сертифікатів, проведення fumigaції).

При цьому вартість таких послуг не може перевищувати ціни, розрахованої за 20-відсотковою нормою рентабельності до понесених витрат.

Рішення Кабінету Міністрів України щодо встановлення режиму регулювання вартості окремих видів послуг мають бути оприлюднені за 30 днів до початку запровадження режиму такого регулювання.

## Розділ V ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВИРОБНИКІВ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Стаття 15. Бюджетна тваринницька дотація

15.1. При плануванні витрат державного бюджету на черговий рік Кабінет Міністрів України передбачає статтю видатків на надання дотацій виробникам продукції тваринництва (далі — бюджетної дотації).

Бюджетна дотація надається з метою підтримки рівня платоспроможного попиту українських споживачів продукції тваринництва та запобігання виникненню середньостатистичної збитковості українських виробників такої продукції.

Код УКТ ЗЕД	Назва товару
0101 11 00 00	Коні живі (чистопородні (чистокровні) племінні тварини)
0101 19 10 00	призначені для забою
0102 10	Велика рогата худоба жива (чистопородні (чистокровні) племінні тварини)
0102 90 21 00	Велика рогата худоба жива (інші для забою)
0102 90 41 00	
0102 90 51 00	
0102 90 61 00	
0102 90 71 00	
0103 10 00 00	Свині живі (чистопородні (чистокровні) племінні тварини)
0103 92 11 00	Свині живі масою 50 кг або більше (тільки свійські види)
0103 92 19 00	Вівці живі (чистопородні (чистокровні) племінні тварини)
0104 20 10 00	Кози живі (чистопородні (чистокровні) племінні тварини)
0105 11	Свійська птиця жива
0105 92 00	
0105 93 00 00	
0105 99	
0106 00 10 00	Кролі свійські живі
0401	Тільки молоко незбиране вищого, першого та другого гатунків (не піддане будь-якій обробці, переробці чи пакуванню для потреб подальшого продажу) або вершки незгушені
5101 11 00 00	Тільки вовна стрижена (немита, включаючи миту до стриження або зняття зі шкіри).

Об'єктом бюджетної дотації також є племінна бджолина сім'я, визначена такою згідно із Законом України «Про бджільництво».

15.3. Об'єктами спеціальної бюджетної дотації є:

Код УКТ ЗЕД	Назва товару
0101 19 10 00	Коні
0101 19 90 00	призначені для забою
01 02 90 69 00	інші (кобили)
01 02 90 79 00	Велика рогата худоба жива:
01 02 90 90 00	корови, масою більше 300 кг;
	інші, призначені для забою масою більше 300 кг;
	інші (телиці);
	нетелі, більше 300 кг
01 03 92 11 00	Свиноматки живі, що опоросилися
	принаймні 1 раз і мінімальною масою 160 кг
	Вівці або кози, живі:
	вівці
0104 10 80 00	інші
0104 20 90 00	кози
	інші.

15.4. Суб'єктом (отримувачем) бюджетної дотації або спеціальної бюджетної дотації є безпосередній виробник об'єкта такої дотації.

15.5. Бюджетна дотація або спеціальна бюджетна дотація виплачується Аграрним фондом у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

15.6. Розмір бюджетної дотації на черговий бюджетний рік встановлюється Кабінетом Міністрів України у твердих сумах з розрахунку на:

а) метричну одиницю живої ваги проданого (реалізованого) об'єкта дотації або метричну одиницю ваги реалізації молока та вовни;

б) одну голову чистопородної (чистокровної) племінної тварини, яка перебувала у власності суб'єкта дотації на початок чергового бюджетного року;

в) одну племінну бджолину сім'ю, яка перебувала у власності суб'єкта дотації на початок чергового бюджетного року;

г) виходячи з приросту кількості голів чистопородних (чистокровних) племінних тварин та племінних бджолиних сімей, які перебували у власності суб'єкта бюджетної дотації на кінець чергового бюджетного року, порівняно з їх кількістю на початок такого бюджетного року.

15.7. Розмір спеціальної бюджетної дотації на черговий бюджетний рік встановлюється Кабінетом Міністрів України у твердих сумах з розрахунку на одну голову об'єкта дотації, що перебуває у власності суб'єкта дотації станом на початок чергового бюджетного року.

15.8. Розрахунок розміру бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації (за їх об'єктами та сумами) надається як додаток до проекту закону України про Державний бюджет України на черговий рік.

15.9. Спеціальна бюджетна дотація надається лише по тваринах, що пройшли ідентифікацію та реєстрацію відповідно до закону, за умови повного впровадження системи наступного контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, наданих на зазначені потреби.

15.10. Кабінет Міністрів України:

щорічно приймає постанову з питань режиму надання бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації, виходячи з норм цієї статті;

за поданням центрального органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики установлює мінімально допустимий рівень цін на продукцію тваринництва, який використовується як база для розрахунку дотації, а також для розрахунку ціни при закупівлі продукції тваринництва безпосередньо у виробника.

Стаття 16. Сертифікація об'єктів бюджетної (спеціальної бюджетної) дотації при їх експорті

16.1. Обов'язкова сертифікація об'єктів бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації при їх експорті не здійснюється.

16.2. Експортери об'єктів бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації мають право за власним бажанням або за умовами міжнародних договорів (контрактів) здійснювати таку сертифікацію.

## Розділ VI ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17. Аграрна біржа

17.1. Аграрна біржа створюється згідно із Законом України «Про товарну біржу», з урахуванням того, що на виняток з положень такого закону:

а) аграрна біржа є неприбутковим (непідприємницьким) підприємством;

б) статут аграрної біржі затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики;

в) засновником аграрної біржі є Кабінет Міністрів України в особі Аграрного фонду. При цьому Кабінет Міністрів України здійснює засновницький внесок до статутного фонду (капіталу) такої аграрної біржі у розмірі, що дорівнює мінімальним вимогам до статутного фонду банку-резидента, який має ліцензію для здійснення повного обсягу банківських операцій, за рахунок свого резервного фонду;

г) членами аграрної біржі можуть бути виключно резиденти;

г) інші ніж Аграрний фонд члени аграрної біржі не мають права приймати рішення щодо:

призначення або зміни керівництва аграрної біржі;

введення плати за здійснення Аграрним фондом будь-яких операцій, пов'язаних з державним ціновим регулюванням відповідно до цього Закону;

будь-яких обмежень щодо торгівлі об'єктами державного цінового регулювання на аграрній біржі;

введення будь-яких застережень щодо обмеження права Аграрного фонду призупиняти або зупиняти торги об'єктами державного цінового регулювання у випадках, визначених цим Законом;

зміни положень статутних документів аграрної біржі, які звужують або обмежують компетенцію Аграрного фонду або Наглядової ради аграрної біржі;

зміни встановлених правил кліринго-розрахункового обслуговування членів аграрної біржі;

ліквідації або реорганізації аграрної біржі; інших рішень, які відповідно до норм цього Закону перебувають у виключній компетенції Аграрного фонду або Кабінету Міністрів України.

17.2. Для проведення розрахунків за укладеними біржовими угодами (договорами) та надання (обліку та виплати) біржових гарантій аграрна біржа створює розрахунково-кліринговий центр та систему гарантування виконання зареєстрованих нею біржових угод (контрактів). При створенні такої системи можуть використовуватися послуги одного з найбільших за сумою активів банків України.

17.3. Суспільний контроль за діяльністю аграрної біржі здійснюється Наглядовою радою, члени якої призначаються на 5 поточних календарних років та не можуть бути достроково звільнені, крім випадків, коли такий член Наглядової ради:

подає заяву про звільнення як члена Наглядової ради;

помирає;

набуває статусу нерезидента або від'їздить на постійне місце проживання за межами України;

позбавляється волі згідно з рішенням суду, що набрало законної сили.

Члени Наглядової ради обирають голову Наглядової ради простою більшістю від її складу на один рік. Голова Наглядової ради може бути переобраним на наступний строк. Голова Наглядової ради підписує усі документи Наглядової ради та головує на її засіданнях.

За відсутності голови Наглядової ради на її засіданні головуючим обирається один з її членів, обраний простою більшістю голосів від її складу.

17.4. Правом висунення кандидатів до Наглядової ради аграрної біржі користуються її засновники (учасники, члени). На підставі аналізу інформації, поданої щодо таких кандидатів, Кабінет Міністрів України приймає рішення про формування складу Наглядової ради аграрної біржі.

17.5. Член Наглядової ради аграрної біржі здійснює свою діяльність на неоплачуваній основі. Будь-які компенсації, відшкодування або інші види майнових чи грошових доходів у зв'язку з виконанням ним обов'язків члена Наглядової ради не надаються.

17.6. Аграрна біржа може передавати право на укладення біржових договорів (контрактів) та надавати право на участь у біржовій торгівлі або на участь в організації біржової торгівлі іншим товарним біржам, створеним згідно із Законом України «Про товарну біржу», за умови попередньої їх сертифікації щодо стандартів продажу або поставки біржового товару (від імені та за дорученням аграрної біржі) за правилами, визначеними аграрною біржою.

17.7. Контроль за діяльністю аграрної біржі здійснюють:

а) у сфері регулювання та нагляду за операціями продажу товарів на умовах споту та форварду, а також за правильністю укладення та виконання зобов'язань за іншими видами товарних деривативів, а також надання страхових субсидій — центральний орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг;

б) у сфері надання кредитних та тваринницьких дотацій — центральний орган виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики та Державне казначейство України;

в) у сфері загального управління та нагляду — Наглядова рада аграрної біржі.

Стаття 18. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2005 року з урахуванням норм пунктів 2—9 цієї статті.

2. Щорічно, при розробці проекту державного бюджету на черговий рік, Кабінет Міністрів України:

а) визначає розмір видатків на реалізацію заходів, передбачених цим Законом, а також доцільність запровадження окремих видів режимів дотацій (субсидій) та їх розмір;

б) встановлює форми статистичної та фінансової звітності, достатньої для визначення розміру мінімальної або максимальної ціни, дотації (субсидії), розробляє програму моніторингу цін аграрного ринку України.

3. Аграрна біржа підлягає державній реєстрації до 1 жовтня 2004 року. Первинний внесок до статутного фонду аграрної біржі здійснюється Аграрним фондом у встановлені цим Законом строки.

4. Виплата страхових субсидій за рахунок ФАСС здійснюється за страховими договорами, за якими страхові внески були здійснені після початку застосування норм цього Закону.

5. Норми Закону України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» не поширюються на товари, які підпадають під визначення 1—24 груп УКТ ЗЕД.

6. Для першого маркетингового періоду після набрання чинності цим Законом максимальна закупівельна ціна встановлюється постановою Кабінету Міністрів України у відсотковому відношенні до встановленого рівня мінімальної закупівельної ціни (в розрізі окремих об'єктів державного цінового регулювання).

7. У 2005 році державний продовольчий резерв формується у таких обсягах:

а) пшениця і суміш пшениці та жита (меслин), та жито (коди УКТ ЗЕД 1001, 1002 00 00 00) — сукупно 1,5 млн тонн;

б) цукор тільки з цукрових буряків (код УКТ ЗЕД 1701 12) — 180 тис. тонн.

8. Норми інших нормативно-правових актів діють у частинах, які не суперечать нормам цього Закону.

9. Кабінету Міністрів України:

а) протягом двох місяців після набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом, забезпечити приведення нормативно-правових актів, виданих центральними органами виконавчої влади, у відповідність із цим Законом та прийняти відповідні нормативно-правові акти для забезпечення реалізації норм цього Закону;

б) до 1 жовтня 2004 року подати на розгляд Верховної Ради України проект закону щодо внесення змін до законів та інших законодавчих актів, які впливають з норм цього Закону.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ,  
24 червня 2004 року.  
№ 1877-IV.



# Доктор медичних наук... доїть корову

РЕАЛІЇ

**У селі Ядутах Борзнянського району типова сільська дільнична амбулаторія, але незвичайна: працюють у ній доктор медичних наук і кандидат медичних наук! Крім того, лікує людей 11 сіл родина лікарів — ма-ти та її дві дочки.**

...А все почалося в 1957 році, коли молода випускниця Вінницького медичного інституту Ніна Круглій приїхала в Ядутинську дільничну лікарню. Незабаром вона вийшла заміж за ветлікаря Олександра Дмитренка (досі головний лікар місцевої ветлікарні). Збігав час, у молодій родині народилися дві донечки — спочатку Алла, а через чотири роки Світлана. Обидві розумниці гарно закінчили школу. Коли настав час вирішувати, де продовжувати навчання, перемогла мамина порада. Хоча Алла, маючи золоту медаль, з першого року не вступила до Вінницького медінституту, все-таки наступного — стала студенткою. Не вдалося з першого разу вступити у Курський медінститут і Світлані (важко давалась російська мова). То теж подала документи у вуз, де навчалась старша сестричка. Обидві закінчили Вінницький медінститут з червоними дипломами.

Аллі дуже хотілося працювати в Ядутах. Тож повернулася додому дипломованим терапевтом. Світлана після закінчення вузу була направлена в Чернівці у ЛТК, яка визначала працездатність хворих, давала інвалідність. Усе це не дуже подобалось, старша сестра, мов відчувши настрій Світлани, сказала:

— Нашо воно тобі треба? Переїжджай до нас! Разом буде веселіше.

Молодшій сестрі знайшлося недалеко від села місце головного лікаря Степанівської дільничної лікарні, в якій вона пропрацювала п'ять років. А потім повернулася до Ядутах, до родинного кола.

Обидві сестри займалися науковою роботою ще в інституті. Мама Ніна Олексіївна, будучи на курсах у Харківському інституті підвищення кваліфі-

кації лікарів, довідалася, що при цьому вузі діє аспірантура. Першою вступила на її заочне відділення в 1986 році Алла. У 1993 році вона успішно захистила кандидатську дисертацію «Диспансерне спостереження і лікування хворих гіпертонічною хворобою в умовах сільської лікарської дільниці». Приклад старшої сестри заохотив і Світлану до вступу до цієї ж аспірантури. Два роки вона навчалася на стаціонарі і захистила кандидатську дисертацію «Інфаркт міокарда у жінок». Потім — шестирічна робота над докторською дисертацією «Чинності захворюваності і смертності в осіб з артеріальною гіпертензією сільської популяції», захист її у 2001 році. Нині Світлана Олександрівна — автор 38 наукових статей, надрукованих у фахових журналах Києва, Полтави, Москви, Бішкека.

Обидві сестри-терапевти практично подвірною обійшли усіх мешканців 11 сіл дільниці. Десятирічні спостереження за їхнім станом здоров'я, практика лікування дали чимало цінних наукових узагальнень. Та й подвірні обходи дали результат: за їхніми підрахунками, в Ядутах у 1,5 разу смертність нижча, ніж у селі, позбавленому опіки лікарів.

Незважаючи на наукові успіхи сестер, у їхньому житті — не тільки подолані висоти. Захист докторської дисертації, наприклад, збігся із закриттям Ядутинської дільничної лікарні і оформленням її в амбулаторію. Доктор наук отримала... півставки! Лише у 2003 році, завдяки втручання голови облдержадміністрації Валентина Мельничука, терапевт вищої категорії отримує повну зарплату. З Ядутах у райлікарню забрали медавтомашину. Тепер головний транспорт лікарів — три велосипе-



ди та віз (при амбулаторії двоє коней!). Доставити тяжко хворого з віддаленого села — стільки проблем! Переведення амбулаторії на бідний бюджет сільради теж має невтішні наслідки. Бракує коштів на хімреактиви (для проведення аналізів). Закрили недавно сільську аптеку (збанкрутувала районна мережа). Тож при амбулаторії довелося відкривати аптечний пункт, в якому, звичайно, немає всіх необхідних ліків.

— Вийшли з ладу два кардіографи, — каже головний лікар амбулаторії Алла Дмитренко. — Коштів придбати нові нема. Та навіть вогнегасника нема за що купити. Пожежники ось оштрафували. Санстанція теж на 102 гривні виписала штраф за те, що не маємо деззасобів. А в сільраді на це грошей не передбачено...

Жінки-лікарі розповіли і про своє життя. Обидві тримають корів, жив-

ність. Бо без цього на селі не можна вижити. Поки що Світлані Олександрівні за науковою роботою не поталанило в особистому житті.

— Важко в селі знайти свою долю, — зізнається сорокарічний доктор медицини.

Попри все, сестри-лікарі на долю не нарікають і не жалкують, що опинилися у своєму селі. Вони зігріті родинним теплом, рідним місцем, вдячністю хворих. Можливо, в місті було б і комфортніше. Але те, що вони тут разом ділять радощі і долають труднощі, найвища для них цінність.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Борзнянський район Чернігівської області.

**На знімку:** родина ядутинських лікарів — Ніна Круглій (внизу праворуч) з доньками та онукою Тонею.

Фото автора.

## Сім щасливчиків на карті безводдя

АКВА

**У село Вересаєве Сакського району Криму цього літа прийшла питна вода. Найбільшу проблему 450 тисяч місцевих жителів розв'язано завдяки втіленню проекту Програми розвитку й інтеграції Криму. Це вже свійський населений пункт, який забезпечено водою у рамках Програми розвитку ООН.**



Колаж Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Та на півострові залишається ще чимало безводних місць. Скажімо, селище Олександрівське. Три роки тому енергетики за борги опломбували кілька водних свердловин, цього літа — найпотужніший насос. Не дай Боже, аварія насосної системи, запасу води з трьох резервуарів не вистачить і на тиждень. Не рятують навіть те, що на п'ять років розтягли графік погашення заборгованості. У депресійному селищі лишилися тільки пенсіонери і безробітні...

Це колись Старий Крим під Феодосією купався у джерельній воді. А нині гірське узвишшя Агармиш, так званий природний повітряний колодязь, занастала хижачка розробка кар'єрів з видобутку щебіньки й вапняку. Пересохло найбільше тут джерело — Мартинів фонтан.

У селі Лушине Сакського району води немає вже кілька років. Її постачання відключено через борг за електроенергію у 120 тисяч гривень. Селяни готові платити тільки за реально спожиту воду, а не покривати ще й втрати у дірявих водогонках.

Здавалося б, на що скаржитися мешканцям Джанкойського району, де 391 артезіанська свердловина. Та в більшості сіл вода для пиття й при-

готування їжі непридатна, бо має високу жорсткість і мінералізацію, що перевищує межі допустимих норм у п'ять разів.

Таку ситуацію у сотнях кримських сіл, десятках селищ обговорювали учасники загальнокримських громадських слухань із проблем питного водопостачання, які нещодавно відбулися у Сімферополі й регіонах. Зокрема, було вироблено концепцію розв'язання водних проблем півострова. Скажімо, підраховано, що на реконструкцію водогонів тільки у великих містах необхідно 420 мільйонів доларів. До слова, на оновлення кримських сільських водоводів із цього річного держбюджету виділено 20 мільйонів гривень.

Як зробити водне господарство привабливим для інвесторів? Адже на часі змінити технологію очистки питної води. На жаль, у рамках своїх інтересів працюють три головні структури управління водними ресурсами: комітети з екології, водного господарства, комунально-житлового господарства. Певно, об'єднавши зусилля, можна було б розв'язати чимало проблем і без додаткових витрат.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

ЗАПИТУЄТЕ — ВІДПОВІДАЄМО

## По правду — до суду

**Моя дочка продала земельну ділянку без моєї згоди, хоча я власник ділянки. Як повернути землю?**

Олексій МАЙБОРОДА.

Хмельниччина.

У вашому випадку зарадить тільки суд, до якого вам потрібно подати позовну заяву про визнання договору купівлі-продажу земельної ділянки недійсним у зв'язку з тим, що його укладено особою, яка не мала на це право. І не забудьте залучити як третю особу без самостійних вимог нотаріуса, котрий посвідчив договір.

**Ніяк не можемо із сусідом поділити межу. Річ у тім, що за генеральним планом землі його ділянка частково знаходиться на мою межу, а у свідоцтві про право власності на землю вказані зовсім інші параметри. Як вирішити спір?**

Антоніна ПЕКЕЛЬНА.

Житомирська область.

Земельні спори щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності і користуванні громадян, вирішують органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів на підставі заяви однієї зі сторін у місячний термін з дня її подання.

Такі спори розглядають з участю зацікавлених сторін, яких має бути завчасно повідомлено про час і місце розгляду спору. Не забудьте взяти із собою документи, що підтверджують право власності на земельну ділянку.

У разі відсутності однієї зі сторін під час першого вирішення питання розгляд спору переноситься. А повторне відкладання може мати місце лише з поважних причин. Запам'ятайте: відсутність однієї зі сторін без поважних причин під час повторного розгляду земельного спору не зупиняє його розгляд і рішення може бути прийнято і за відсутності сторони.

Рішення надається сторонам у п'ятиденний термін з дня його прийняття з обов'язковим визначенням порядку його виконання. Якщо прийняте рішення вас не задовольнить, доведеться шукати правди в суді.

На запитання відповідала  
Наталія ХОМЕНКО.

Те, що вони тут разом ділять радощі і долають труднощі, найвища для них цінність

# Роздоріжжя

ДУМКИ З ПРИВОДУ

Передвиборні баталії нагадують оперативну обстановку — майже безвихідну ситуацію навесні 1942 року в Криму. Сталін сказав самодурові Мехлісу, втручанням котрого в дії командуючого фронтом і виникла катастрофа: «У мене Гінденбургів немає! Вдовольняйтеся існуючими командними кадрами...»

Отож, кілька слів про існуючих претендентів на президентську булаву.

Віктор Ющенко для мене найближчий: з Катериною Чумаченко був на моєму 75-річчі, обоє знайомі з моїм сином. Однак його заява при вступі в президентську кампанію: «Переділу майна не буде!» — свідчить, що він теж «олігарх», як пишню самовеличаються ці грабіжники держави і народу, обдерши, мов липку, Україну і нас з вами. До того ж у бесіді він запевняв мене: «Ліва ідея вмерла!».

А ліва ідея виражає інтереси трудящого люду. Тому я сказав йому: «Той, хто відхрещується від лівої ідеї, повертається спиною до свого народу і не може розраховувати на його підтримку. А значить, навряд чи виграє вибори».

Зізнаюся відверто: симпатизую Олексан-

дрові Морозу. По-моєму, він найдостойніший, найзріліший і найчесніший претендент на пост президента!!!

Але... Нема в нього ні грошового, ні матеріального ресурсу. Бо не грабував державу — не крав у неї ні Чорноморського пароплавства, ні «Криворіжсталі», не привласнював ні «Південно-трубного» Нікопольського, ні трубопрокатного Дніпропетровського заводів. А Соціалістична партія, хоч і масова, не набула ще такої сили, щоб вплинути на результати виборів і забезпечити своєму лідерові президентський пост.

От і міркуймо про «об'єктивність», «демократичність», «чесність» виборів. Особливо президентських, де пахне владою. Не якою-небудь, а Верховною! Ось чому в нас провали-

лася політична реформа, суть якої — обмеження влади президента. Бо одне діло — загальні розмірковування, а зовсім інше — принади необмеженої президентської влади у передвиборних змаганнях.

Ліві сили, на жаль, не спромоглися висунути єдиного кандидата — в цьому їхня слабкість. Можна сказати: приреченість на поразку.

А від іншого табору (я б не назвав його ні «правим», ні «від держави», ні «від влади») єдиним кандидатом є діючий прем'єр Віктор Янукович. Знаю його зовсім мало — набагато менше, ніж Мороза і Ющенка. Навіть не знайомий з ним особисто. Хоча на 80-річчя отримав за його підписом Почесну грамоту Кабінету Міністрів та вітальну адресу.

«Судить їх не за словами, а за ділами їхніми», — сказано в Біблії та в усіх Євангеліях. А дії прем'єра у всіх у нас на очах. Мені імponує його сильна воля, твердий характер, наполегливість у зміцненні контактів з НАТО, Євро-росоюзом, Радою Євро-

пи, з одного боку, і з Росією, основним постачальником енергоресурсів Україні, — з другого. Постійні контакти Віктора Федоровича з Брюсселем, Страсбургом та Москвою, особисто з президентом Путіним підносять авторитет України в Європі.

Не ідеалізую нашого прем'єра, а кажу відверто, як сказав із трибуни з'їзду Всеукраїнського об'єднання лівих «Справедливість», який підтримав Януковича: «Не можна висуватися на президента України і одночасно підвищувати ціни і знижувати мінімальну заробітну плату!».

Існують, однак, об'єктивні закони економіки, невідкладні державному врегулюванню. Їх визнав навіть Сталін перед смертю в тодішній тоталітарній системі.

Отож, я поки що на роздоріжжі. Доводиться водночас констатувати: обиратимемо з того, що є.

**Олександр СИЗОНЕНКО,**  
письменник.  
Конча-Заспа  
Київської області.

## Володимир САЛЬДО: «Ми стали громадою по духу...»

САМОВРЯДУВАННЯ

«Готовий відповісти за кожен пункт своєї передвиборної програми, буду й у подальшому втілювати в життя, що обіцяв херсонцям», — зазначив, звітуючи перед громадою за два роки роботи на посаді, міський голова Володимир Сальдо. З трибуни він відверто відповідав на всі запитання, що цікавили присутніх.



Фото автора.

...Про дороги й Суворова

Важко не помітити тих змін, що сталися в обласному центрі за час діяльності повністю оновленої команди в міській раді. Навіть найзапекліші опоненти, які не втомлюються шпиняти міського голову і в хвіст, і в гриву, визнають, що в місті стало чисто, зелено, світліше вночі й рівніше на дорогах. Зовсім нового образу набув історичний центр: впорядковано вулицю Суворова, відтворено відповідно до «оригіналу» Потьомкінський сквер, де відновлено пам'ятник князю, засновнику міста.

— Мене надихає те, що херсонці перестали бути просто населенням — ми стали громадою, і не лише в юридичному значенні, а й спільнотою по духу, — за-

начив під час звіту Володимир Сальдо. — Багато зроблено за два роки, ще більше належить зробити. Я поставив перед собою низку завдань. Найважче виконати одне з них: зруйнувати старі стереотипи, створити нові умови для розв'язання міських проблем. Прагну, щоб мешканці Херсона розуміли й переконалися: не існує окремо влади від народу. Люди, що працюють в органах самоврядування, — такі само городяни, і всі ми разом повинні працювати для свого міста.

...Про гроші й вакансії

— Другий рік бюджет міста збільшується на 25 мільйонів гривень. Це — найкраще підтвердження стрімкого економічного зростання. Нині Херсон посідає в рейтингу розвитку 12-те місце серед 365

міст України. А лише два роки тому він був на 24-му місці серед 24 обласних центрів. У місті діє вісім муніципальних програм, на які виділено кошти з міського бюджету. Серед них: програма економічного й соціального розвитку до 2004 року, програми захисту дитинства й розвитку спорту, медична, комунальна, інші.

У місті нараховується 914 великих та 3094 малі підприємства, а також 15900 приватних підприємців. Усі разом вони надають городянам 144 тисячі робочих місць. Державна служба зайнятості та кадрові агентства повідомляють, що є ще 3,5 тисячі вакансій. Середня зарплата становить 495 гривень.

...Про політику й «свої» магазини

— Політика й перебування в партійних лавах надають мені можливість бути причетним до подій державної ваги. Будівельний бізнес, яким займався до обрання, навчив мене долати труднощі, заробляти кошти. По місту часто ходять чутки, що в мене на утримання магазини, такі... Відверто запевняю: маю стосунок тільки до будівництва. Але міський голова — це менеджер. Цього потребує управління містом. А його розвиток має бути забезпечений фінансово.

Найперше прибутком громаді має приносити міська земля — як головна власність, і для цього необхідне ефективне управління нею. Ми вивчили досвід Сум, Черкас, «приміряли» на себе. В результаті — доходи в казну від землі зросли більш як удвічі. І це не межа, ставимо завдання досягти 5—6-разового збіль-

шення цієї статті доходів. А враховуючи, що в нас площа земель більша, ніж, приміром, в Харкові, то резерви тут доволі значні.

...Про пресу, критику та вуличні прогулянки

— До критики ставлюся нормально. У ній, як у дзеркалі, бачиш ті проблеми, які варто допрацювати, котрі пройшли поза увагою. Критика необхідна, мої опоненти стимулюють і допомагають мені. Спільно ми вдосконалюємо життя міста.

Засоби масової інформації — теж в стані становлення, розвитку. Скільки б не говорили про їхню залежність від влади, вважаю, що це не так. Газети, радіо й телебачення залежать від своїх власників та редакторів — у чому вони вбачають своє завдання, так і ЗМІ висвітлюють події. Упевнений, що здоровий глузд все-таки переважить і дасть змогу журналістам відійти від заробітчанства.

Моя робота — велика відповідальність. Вона дає можливість реалізуватися, але навіть особисте життя переходить в публічне. Це накладає великі обмеження, коли не маєш вільного часу на дозвілля, на відпочинок, на спілкування «поза роботою», навіть на те, щоб просто пройтися вулицею...

Міська рада готова працювати з усіма пропозиціями, що надходять від членів громади, запевнив Володимир Васильович. Адже стільки ще належить зробити — минуло лише два роки.

**Алла БРУСИЛОВА.**  
Херсон.

**На знімку:** міський голова Херсона Володимир Сальдо.

ОГОЛОШЕННЯ

Господарським судом Львівської області (79010, м. Львів, вул. Личаківська, 81) продовжено провадження по справі про банкрутство за заявами ДПІ у Львівській області до:

ВАТ «Галол», справа № 7/6-7/7, юридична адреса: 82100, м. Дрогобич, вул. Труша, 15, код ЄДРПОУ 00151650, р/р 26007301480004 у Дрогобицькій філії АКБ «Національний кредит».

Розпорядником майна призначено арбітражного керуючого Ковалко Галину Ігорівну (ліцензія Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції серії АА № 250455 від 16.05.02 р.), що проживає за адресою: м. Червоноград, вул. Ключівська, 18/29.

ДКП «Пустомититеплокомуненерго», справа № 6/164-7/54, юридична адреса: Львівська область, м. Пустомити, вул. Шептицького, 17А, код ЄДРПОУ 22372268, п/р 20622301557, 26024301557 у ЛОУ Ощадного банку, МФО 325796.

Розпорядником майна призначено арбітражного керуючого Ковалко Галину Ігорівну (ліцензія Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції серії АА № 250455 від 16.05.02 р.), що проживає за адресою: м. Червоноград, вул. Ключівська, 18/29.

Розпорядником майна призначено арбітражного керуючого В. Борсука, що проживає за адресою: м. Львів, вул. Кульпарківська, 143/49.

Заяви кредиторів та санаторів приймаються протягом тридцяти днів від дня опублікування цього оголошення.

Господарський суд м. Києва (01030, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 44-Б) ухвалою від 16.07.2004 р. порушив справу № 24/360-6 про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Тріада Приват» (м. Київ, вул. Толстого, 25; Р/р 260063011168 в АБ «Національні інвестиції», МФО 300498, ЄДРПОУ 31169855).

Розпорядник майна: арбітражний керуючий Дударенко Алла Анатоліївна, ліцензія № 668337 серія АА від 27.10.2003 р. (адреса: м. Київ, вул. Руднева, 49/20, кв.77).

Товариство з обмеженою відповідальністю "Дім", ЄДРПОУ 30210247, повідомляє про самоліквідацію. Претензії приймаються протягом 30 днів від публікації оголошення.

У оголошенні про СВК "Україна", надрукованому 31.08.04 р., слід читати: "Постановою... від 17.08.04 р. по справі № Б-24/28-04". Далі - за текстом.

Постановою господарського суду Вінницької області (21000, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 7) від 19.08.2004 р. по справі № 5/428-04 визнано банкрутом ТОВ «Герат» (22000, код ЄДРПОУ 23100788, рах. № 26005349801 в філії АБ «Енергобанк», МФО 302731) та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено арбітражного керуючого Кубряк О. В (ліцензія АА № 315402 від 18.07.2002 р. (м. Хмільник, вул. Котляревського, 84/65).

Постановою господарського суду Вінницької області від 12.08.2004 року по справі № 5/290-04 ВАТ «Мурованокуриловецьке АТП - 10546» (вул. Жовтнева, 51, смт. Муровані-Куриловці Вінницької області, код ЄДРПОУ 03372498; р/р 260006763 в Муровано-Куриловецькому відділенні ВОД АППБ «Аваль», МФО 302247) визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено Лещенко Анатолія Михайловича, ліцензія серії АА № 484190, тел./факс 8(0432) 26-12-60.

Постановою господарського суду Миколаївської області (54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 22) від 26.08.2004 р. за № 2/208, визнано банкрутом ТОВ «Сітрон - юг» (код ОКПО 32391272, р/р 26002054200405 у МФ «ПриватБанк», юридична адреса: 54001, м. Миколаїв, пр-т Леніна, 107), та відкрита ліквідаційна процедура і призначено ліквідатора Животовську І. М. (ліц. АА № 419488 від 10.12.2002 р.), всі претензії приймаються протягом місяця з дня опублікування об'яви за адресою: 54001, м. Миколаїв, вул. Колодязна, 7, кв. 10.

Ухвалою господарського суду Луганської області (91000, м. Луганськ, площа Героїв Великої Вітчизняної війни, 3а) № 11/53 б порушено справу про банкрутство ДП «Обрій» ВАТ «Лисичанський завод гумових технічних виробів» (93118, м. Лисичанськ, Луганської області, і/код 30008354).

Розпорядник майна - арбітражний керуючий Беляєва Альбіна Анатоліївна (ліцензія АА № 719801 від 16.02.04 р.), 94323, Луганська обл., м. Зоринськ, кв. 40, пр. Перемоги, буд. 9, кв. 14).

Претензії кредиторів приймаються протягом тридцяти днів з дня опублікування оголошення.

Постановою господарського суду Автономної республіки Крим від 02-06 серпня 2004 року у справі про банкрутство № 2-11/2368-2004 фірму «Південний кристал» (вул. Общественная, буд.1-а, с. Трудове, Сімферопольський район, 97533, код ЄДРПОУ 31091428) визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено Вудуда Гаррі Ігоровича, ліцензія АА № 249853 від 22.10.2001, а/с 2769, м. Сімферополь, 95048, т.: 8.050.669.70.77.



**Державна госпрозрахункова установа "Агентство з питань банкрутства" повідомляє про проведення аукціону з продажу активів Відкритого акціонерного товариства "Завод "Львівсільмаш", (код за ЄДРПОУ 05786134) в процедурі санації**  
**Об'єкт продажу:**  
Лот №1: Майновий комплекс промплощадки №2 БАТ " Завод Львівсільмаш", початкова ціна продажу 727337,35 грн. з урахуванням ПДВ, розмір гарантійного внеску 36366,87 грн., м. Львів, вул. Зоряна, 7.  
Лот №2: Будинок культури БАТ " Завод Львівсільмаш ", початкова ціна продажу 256700,00 грн. з урахуванням ПДВ, розмір гарантійного внеску 12835,00 грн., м. Львів, вул. Городоцька, 225.  
Гарантійні внески вносяться на р/р № 26000012819145 в "Укрексімбанк" в м. Києві, МФО 322313, код ЄДРПОУ 31025727. Одержувач: ДГУ "Агентство з питань банкрутства".  
**Організатор аукціону:** Державна госпрозрахункова установа "Агентство з питань банкрутства". Адреса: 03150, м. Київ, вул. П.Любченка, 15, кім. 418, тел. 261-19-66. Відповідальна особа - Кришченка Є.Ф. Час прийому: Пн.-Чт. - 10.00-17.00; Пт. - 10.00-15.45.  
**Порядок ознайомлення з об'єктом продажу:** за місцезнаходженням об'єкту продажу, телефону для довідок 8(0322)39-10-01, 39-01-08. Відповідальна особа Михайлюк Ростислав Юліанович.  
Час для ознайомлення: Пн. - Чт. - з 10.00 до 17.00 години. П'ятниця - з 10.00 до 15.45 години.  
**Порядок оформлення участі в аукціоні:**  
Для реєстрації в якості учасника аукціону фізична особа або представник юридичної особи повинні надати Організатору торгів: документ, що посвідчує фізичну особу, або повноваження представника юридичної особи; документ про сплату гарантійного внеску; заявку на участь у аукціоні підписану і скріплену печаткою.  
Кінцевий термін прийняття заявок від потенційних учасників на участь в аукціоні "04" жовтня 2004 року.  
Дата, час та місце проведення аукціону: аукціон буде проведено "07" жовтня 2004 р. об 11-й годині за адресою: 03150, м. Київ, вул. П. Любченка, 15, в актовому залі, 5 поверх.  
Порядок оформлення результатів продажу:  
Під час проведення аукціону ведеться протокол, до якого заноситься результат публічних торгів ціна продажу, відомості про переможця аукціону, сума та номер рахунку на який переможцю потрібно внести кошти. Протокол підписується ліцитатором та покупцем і в триденний термін затверджується керівником організатора торгів. Копія затвердженого протоколу видається переможцю аукціону. Переможець аукціону, який відмовився від підписання протоколу, позбавляється права на подальшу участь у аукціоні і повернення йому внесеного гарантійного внеску. Договір купівлі-продажу між покупцем та боржником укладається протягом 15 днів з моменту затвердження протоколу аукціону керівником організатора публічних торгів. Оплата за придбаний об'єкт здійснюється переможцем аукціону протягом 30 календарних днів з моменту підписання договору купівлі-продажу. Гарантійний внесок, унесений покупцем для участі в аукціоні, зараховується покупцеві в рахунок остаточної оплати ціни продажу об'єкту. Передача об'єкту переможцю аукціону здійснюється тільки після повної оплати ним грошових коштів за договорами купівлі-продажу. Переоформлення прав власності на придбаний об'єкт здійснюється переможцем аукціону самостійно за власний рахунок.

**Філія Агентства з питань банкрутства в Львівській області та ліквідатор Відкритого акціонерного товариства ДОК «Дрогобичдерев» п. Романчук С. Ю., 07 жовтня 2004 року о 10 год. 00 хв. проводять публічні торги з продажу майна банкрута - БАТ ДОК «Дрогобичдерев», яке знаходиться за адресою: Львівська область, м. Дрогобич, вул. Трускавецька, 71, а саме:**  
1. Приміщення транспортного кіоску Літера П-1 - вартість 2219,00 грн.; 2. Пожежна ємність, 2 шт. - вартість 238,00 грн.; 3. Проекторна вишка з трьома прожекторами - вартість 224,00 грн.; 4. Проекторна вишка з чотирма прожекторами - вартість 228,00 грн.; 5. Огорожа ДОКу - вартість 1162,00 грн.; 6. Круглопилльний верстат УДК-4-2, 2 шт. - вартість 2590,00 грн.; 7. Круглопилльний верстат УДК-4 - вартість 1295,00 грн.; 8. Свердлильний верстат 2 А 125 - вартість 1860,00 грн.; 9. Фрезерний верстат М-82 - вартість 1330,00 грн.; 11. Універсальний заточний верстат - вартість 981,00 грн.; 12. Заточний верстат - вартість 1050,00 грн.; 13. Токарний верстат ДПУ-200 - вартість 1596,00 грн.; 14. Токарний верстат М-163 - вартість 1596,00 грн.; 15. Механічна ножовка - вартість 600,00 грн.; 16. Електрозварочний апарат ДВ-366 - вартість 675,00 грн.; 17. Пилоштамп - вартість 305,00 грн.; 18. Пиловідкос ЗІЛ-900, 2 шт. - вартість 610,00 грн.; 19. Електрошафа СПМУ, 6 шт. - вартість 187,00 грн.; 20. Елетрошафа, 6 шт. - вартість 187,00 грн.; 21. Плити з/б для огорожі, 5 шт. - вартість 605,00 грн.; 22. Рами дерев'яні в асортименті, 14 шт. - вартість 2490,00 грн.; 23. Рамка дерев'яна, 335 шт. - вартість 503,00 грн. Загальна вартість майна становить 23 826,00 грн. з ПДВ.  
Гарантійний внесок в розмірі 5% від початкової ціни продажу та реєстраційний збір в розмірі 17,00 грн. для реєстрації учасників вносяться на рахунок Філії Агентства з питань банкрутства в Львівській області № 260028218 в ЛОД АППБ «Аваль», МФО 325570, код ЄДРПОУ 26254583 не пізніше ніж за три календарних дні до початку проведення торгів.  
Заявки на участь у аукціоні приймаються за адресою: м. Львів, вул. Тургенева, 73, з 9-00 до 18-00 год. Кінцевий термін подачі заявок за три календарні дні до початку проведення торгів. Торги будуть проводитись за адресою: м. Львів, вул. Тургенева, 73. Додаткова інформація за тел. (0322) 393-265.

Господарський суд Миколаївської області (54009, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 22) постановою від 30.08.2004 р., справа № 2/207, визнав дочірнє підприємство «Первомайський комбінат хлібопродуктів» відкритого акціонерного товариства «Первомайська реалбаза» (ЗКПО 30766096, п/рахунок 260036754 у Первомайському ТБВБ МОД АППБ «Аваль», МФО 326182, адреса 55211, Миколаївська область, м. Первомайськ, вул. П. Тичини, 56) банкрутом і відкрив ліквідаційну процедуру.  
Ліквідатором призначено Яворського Володимира Володимировича.  
Претензії приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення в газеті за адресою: 55211, Миколаївська область, м. Первомайськ, вул. П. Тичини, 56, тел.: 8(05161) 5-46-98.

Господарським судом Херсонської області (73000, м. Херсон, вул. Горького, 18) порушено справи про визнання банкрутами:  
— № 5/77-Б Товариства з обмеженою відповідальністю Агрофірми «Григорівська» (юридична адреса: 75240, Херсонська обл., Чаплинський р-н, с. Григорівка, вул. Пушкіна, 15). Код ЄДРПОУ 31324928. Розрахунковий рахунок № 26002301788 в «Сбербанку».  
Розпорядником майна боржника призначено арбітражного керуючого Кузнецова Дмитра Леонідовича, ліцензія АА № 783153 від 13.05.2004 року.  
— № 5/78-Б Приватної Агрофірми Дарчинян С. С. «Надія» (. юридична адреса: 75226, Херсонська обл., Чаплинський р-н, с. Надеждівка). Код ЄДРПОУ 31542228. Розрахунковий рахунок № 260084392 в АППБ «Аваль».  
Розпорядником майна боржника призначено арбітражного керуючого Кузнецова Дмитра Леонідовича, ліцензія АА № 783153 від 13.05.2004 року.  
Претензії кредиторів приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення.

**8 жовтня 2004 р. за адресою: м. Ужгород, пл. Б. Хмельницького 2/234 відбудуться аукціони з продажу майна наступних підприємств:**  
об 11 год. 00 хв. - БАТ «Перечинський «Агрокомплекс», а саме: Лот №1; вантажний автомобіль: самосвал «ЗІЛ-ММЗ-4502» реєстраційний № 60-84 ЗАН, р. в. 1991, № шасі: 31735526, № двигуна: 886049, ціна 10026,00 грн.; Лот № 2; вантажний автомобіль: самосвал «ЗІЛ-ММЗ-4502» реєстраційний № 60-62 ЗАН, р. в. 1991, № шасі: 3169074, № двигуна 877225, ціна 10026,00 грн.; Лот № 3; трактор «МТЗ-80» реєстраційний № 03-80 ЗА, р. в. 1985, № шасі 402573, № двигуна 000136, ціна 1135,00 грн.; Лот № 4; трактор-екскаватор «ЮМЗ-6Л с ПЕ-0,8», реєстраційний № 32-69 ЗА, р. в. 1990, № шасі 690956, № двигуна ОГ4090, ціна 1634,00 грн.; Лот № 5: трактор «ЮМЗ-6Л», реєстраційний № 03-35 ЗА, р. в. 1987, № шасі 522661, № двигуна 002743, ціна 1091, 00 грн. Ціни вказано з урахуванням ПДВ. Місце знаходження майна: Закарпатська область, смт. Перечин, вул. Промислова, 5.  
о 13 год. 00 хв. - ДП «Агропромисловий комплекс «Ужгородський», а саме: Лот № 1; Тепловоз ТГМ-23 В 48 - 106, 1984 р. в. ціна 85532,00 грн.; Лот № 2: Тепловоз ТГМ ЗА 1773, 1967 р. в. початкова вартість 58376,00 грн.; Лот №3: Трактор Т150К, 1986 р. в., двигун ЯМЗ 236 Д, № двигуна 06901, № шасі 374005, держномер 5231 ЗА, початкова ціна 7912,00 грн.; Лот № 4; Аспіратор, ціна - 2323,05 грн.; Лот № 5; Установа для виробництва яечного порошку за ціною 52539,35 грн.; Лот №6-9: Установа інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання ІКУФ-2М, 4 шт. за ціною 1941,40 грн.; Лот № 10; Гнєрозкидувач ПРТ-10 за ціною 1309,00 грн.; Лот № 11; Сівалка СО-4,2 за ціною 2403,80 грн.; Лот № 12; Дискова борона БДП - 6,3 за ціною 4614,65 грн.; Лот № 13: Фрезерна борона ФБН-1,1 за ціною 513 грн.; Лот № 14; Плуг ПЛН 5-35 за ціною 513 грн.; Лот № 15; Годівниця для поросят 55 шт. за ціною 107,95 грн. за шт. Ціни вказано з врахуванням ПДВ. Місце знаходження майна: Закарпатська область, Ужгородський р-н., с. Розівка, вул. Конциська, 38.  
об 16 год. 00 хв. - МП «Дойна», а саме: Лот № 1; автомобіль КАМАЗ - 1991 р. в., реєстраційний № 37-38 ЗАО, тип кузова - бортовий С, № двигуна - 808277, шасі 31290, колір кузова - зелений, ціна - 1740, 00 грн.; Лот № 2; автомобіль МАЗ - 5335 - 1980 р. в., реєстраційний № 90-25 ЗАМ, тип кузова - вантажний, бортовий - С, № двигуна - 539868, шасі - 5775, колір кузова зеленого, початкова вартість - 1021, 60 грн.; Лот № 3; напівпричіп марки ОДАЗ - 1973 р. в., реєстраційний № 3126 ЗА, тип кузова - напівпричіп, тип ДТЗ - вантажний, шасі 43973, довжина, 6,8, вантажопідйомність, 8т. колір - зелений, ціна 1607, 20 грн. Ціни вказано з врахуванням ПДВ. Місце знаходження майна: Закарпатська область, Равіський р-н., с. С. Водяне, вул. Леніна, 5.  
Для участі в аукціоні потенційним покупцям слід подати заявки на участь у торгах та необхідні документи, внести в безготівковому порядку грошові кошти в розмірі 10 % від початкової ціни продажу об'єкта та сплатити реєстраційний внесок (17 грн.) на рахунок організатора торгів - Філії ДГУ Агентство з питань банкрутства в Закарпатській області у АППБ «Аваль» м. Ужгород, п/р № 2600014776, код 26252740, МФО 312345 до 4 жовтня 2004 р. Затверджений протокол торгів є підставою для укладення протягом 15 дн. договору купівлі-продажу між покупцем та продавцем. З майном можна ознайомитися щодня, крім вихідних, з 9 до 16 годин за адресою місцезнаходження майна. З усіх питань організації та проведення аукціону слід звертатися до організатора торгів за адресою: м. Ужгород, пл. Б. Хмельницького 2/234, тел. (03122) 3-59-37.

Постановою Господарського суду Донецької області (83048, м. Донецьк, вул. Артема, 157) від 30 червня 2004 р. по справі № 33/107Б, визнано банкрутом Відкрите акціонерне товариство «Донецькнафтопродукт» м. Донецьк (м. Донецьк, вул. Овнатоняна, буд. 3, код ЄДРПОУ: 01236609) відкрита ліквідаційна процедура.  
Ліквідатором призначено Перцова Е. Ю., ліцензія № 047749, який мешкає за адресою: м. Донецьк, пр. Комсомольський, 28/94.  
Заяви приймаються протягом тридцяти днів від опублікування оголошення.

**Кооперативне підприємство «Мурафський консервний завод»** (ідентифікаційний код 01729424, вул. Заводська, 16, с. Мурафа Шаргородського району Вінницької області, 23530) постановою господарського суду Вінницької області від 18 серпня 2004 р. у справі № 10/68-04 визнано банкрутом, відкрито ліквідаційну процедуру.  
Ліквідатором банкрута призначено арбітражного керуючого Дунаєвського Е. Л. (а/с № 185, м. Київ-164, 03164, тел. 8-067-955-96-16; e-mail: choice@land. ru)

Ухвалою господарського суду Сумської області (40030, м. Суми, вул. Рибалко, 2) від 30.07.2004 року порушено справу № 6/92-04 про банкрутство товариства з обмеженою відповідальністю «Степанівське», юридична адреса: смт. Степанівка, Сумського району, Сумської області, вул. Центральна, 23А, код 30621523, р/р 26002319077001 в СФ КБ «Приватбанк», МФО 337546.  
Розпорядником майна боржника призначено арбітражного керуючого Калюжного Миколу Івановича (ліцензія № 630148 від 24.05.2004), 41800, Сумська область, м. Білопілля, вул. К. Лібкнехта, 43.  
Заяви кредиторів приймаються протягом 30 днів з дня опублікування оголошення.

**ДП «Самбір-хліб»** (код ЄДРПОУ 30742152, адреса: 82000, Львівська обл., м. Старий Самбір, вул. Садова, 3) та ДП «Переробник» (код ЄДРПОУ 31447313, адреса: 81400, Львівська обл., м. Самбір, вул. Клинівка, 81) БАТ «Самбірський комбінат хлібопродуктів» повідомляють про припинення діяльності шляхом ліквідації. Претензії приймаються протягом 2 місяців з дати публікації оголошення.

Господарським судом Донецької області (83048, м. Донецьк, вулиця Артема, 157) 17.08.2004 року по справі № 15/131Б винесено постанову про визнання банкрутом СТОВ «Агро» (місце знаходження: Донецька область, Великоновосілківський район, село Красна Поляна, вулиця Садового, 111, ЗКПО 30739459). Ліквідатором призначено голову ліквідаційної комісії СТОВ «Агро» Огурцова В. М.

**Правління ЗАТ СК «УКРТАНКЕР»**  
розташоване за адресою: м. Одеса, вул. Дерибасівська, 4, повідомляє, що збори акціонерів відбудуться 22 жовтня 2004 року о 12.00 годин за адресою: вул. Дерибасівська, 4.  
**Порядок денний:**  
1. Підсумки роботи правління в 2004 році і перспективи розвитку.  
2. Звіт ревізійної комісії.  
3. Різне.

Господарським судом Черкаської області порушено справу № 01/2602 про банкрутство Приватного підприємства «МАКР», Черкаська область, м. Золотоноша, вул. Грибоедова, 2, ідентифікаційний код 32218206, рахунки № 26001736102001 в ЧФ ЗАТ КБ «Приватбанк» м. Черкаси, МФО 354347, № 2048431 в ЧФ БАТ «Мегабанк» м. Черкаси, МФО 354905.  
Розпорядником майна по справі призначений ліцензований арбітражний керуючий Нікіфоров І. К., м. Черкаси, вул. Різдяна, 170, тел. (80472) 32-72-12.

**ПП «АТЛАС ГРУП»**  
Код ЄДРПОУ 32798233  
Повідомляє про ліквідацію підприємства, претензії приймаються протягом місяця за тел. 233-21-76.

**ПП «АДІОН»**  
Код ЄДРПОУ 32776382  
Повідомляє про ліквідацію підприємства, претензії приймаються протягом місяця за тел. 233-21-37.

Господарський суд Черкаської області (18005, м. Черкаси, бул. Шевченка, 307) порушив справу № 01/2589 про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Укрпарфум-фарм», Черкаська область, Черкаський район, с. Вергуни, вул. З. Космодем'янської, 45, ЄДРПОУ 30769326, п/р 26001020259 в ЧФ АТ «Кредит Банк (Україна)», МФО 354466.  
Розпорядником майна боржника призначено ліцензованого арбітражного керуючого Рекуна Володимира Анатолійовича, м. Черкаси, вул. Ільїна, 330, кв. 16, тел. 35-00-92.

Господарський Суд Дніпропетровської області (49060, м. Дніпропетровськ, вул. Куйбишева, 1а) порушено справу про банкрутство та відкрито процедуру розпорядження майном Приватного підприємства «Плюс» справа № Б 40/82/04, розташованого за юридичною адресою: Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Червоногвардійська, 1, б (код ЄДРПОУ 24987985, р/р 26006018000100 в НФ АППБ «Аваль» м. Нікополь, МФО 306782) розпорядником майна призначено Козаченко В. М., ліцензія АА № 249591.

**ТОВ «ТД «АЛЕКС»**  
Код ЄДРПОУ 32525795  
повідомляє про ліквідацію підприємства, претензії приймаються протягом місяця за тел. 493-17-30.

**ТОВ «Бізнесторг»,**  
код ЄДРПОУ 32208051  
повідомляє про ліквідацію підприємства, претензії приймаються протягом місяця за тел. 233-34-13.

**Правління ЗАТ «МЕГАпласт»**  
повідомляє, що 28 жовтня 2004 року об 11.00 відбудуться позачергові Загальні збори акціонерів з таким порядком денним:  
1. Схвалення договорів.  
2. Внесення змін до установчих документів ЗАТ «МЕГАпласт».  
Збори відбудуться за адресою: Дніпропетровська область, м. Марганець, вул. Українська, 20 (зал для засідань адміністративного корпусу).  
Реєстрація учасників з 10.20 до 10.45.

Постановою Господарського суду Житомирської області від 17 серпня 2004 року по справі 1/37 «Б» БАТ «Андрушівський цукровий завод», 13400, м. Андрушівка, Житомирської області, вул. Садова, 3, розрахунковий рахунок 260092965 в Житомирській ОД АППБ «Аваль», МФО 311528, код ЄДРПОУ 00372351, визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру.  
Ліквідатором призначено Ступака Олега Миколайовича, ліцензія АА № 719767 від 23.01.04 р. Поштова адреса ліквідатора: 10024, м. Житомир, вул. Шевченко 102, кв.82, тел. 8-0412-33-59-66.

**ТОВ «ІДЕКС»**  
**код ЄДРПОУ 32486861**  
повідомляє про ліквідацію підприємства, претензії приймаються протягом місяця за тел. 493-86-55.

**ПП «АГРО-ТРЕЙД»**  
**код ЄДРПОУ 32486484**  
повідомляє про ліквідацію підприємства, претензії приймаються протягом місяця за тел. 493-23-75.



# Фальстарту не сталося...

**Футбол. Чемпіонат світу-2006. Відбірковий цикл. Перший тур. 4 вересня. Група 1.** Фінляндія—Андорра. 3:0. Румунія—Македонія. 2:1. Група 3. Естонія—Люксембург. 4:0. Росія—Словаччина. 1:1. Латвія—

Португалія. 0:2. Група 4. Ірландія—Кіпр. 3:0. Швейцарія—Фарери. 6:0. Франція—Ізраїль. 0:0. Група 5. Словенія—Молдова. 3:0. Італія—Норвегія. 2:1. Група 6. Північна Ірландія—Польща. 0:3. Австрія—Англія. 2:2. Азербайджан—Уельс. 1:1. Група 7. Сан-Марино—Сербія і Чорногорія. 0:3. Бельгія—Литва. 1:1. Група 8. Ісландія—Болгарія. 1:3. Хорватія—Угорщина. 3:0. Мальта—Швеція. 0:7.

**Група 2.** Туреччина—Грузія. 1:1 (Текке, 49 — Асатіані, 85). Албанія—Греція. 2:1. (Мураті, 3, Алія, 11 — Гіаннакопулос, 39). **Данія—Україна. 1:1.** Голи: Йоргенсен, 9, Гусін, 56. **Данія:** Соренсен, Богелунд (Пріске, 45), Поульсен (К. Йенсен, 65), Кролдрун, Н. Йенсен, Хелвег, Гравесен, Гронк'яер, Томассон, Йоргенсен, Мадсен (Педерсен, 79). **Україна:** Шовковський, Несмачний, Русол, Тимошук, Єзерський, Шелаєв, Шевченко, Гусін (Матюхін, 68), Гусєв (Закарлюка, 76), Старостяк, Воробей (Радченко, 84). **Попереджено:** Хелвега, 24, Гусєва, 35. **Арбітр** — Урс Майєр (Швейцарія). **Копенгаген. Стадіон «Папкрєн».** 36 335 глядачів.

Отже, подія, до якої готувалася наша збірна і про яку ми так багато говорили й писали, відбулася. Розмови і прогнози вже на другому плані. А на перший вийшла гра. Наша головна команда розпочала виступи у відбірковому турнірі матчем на полі одного із фаворитів групи. І прийнятний результат здобула, і своїми діями заслужила на добре слово.

— Наш сьогоднішній суперник постав дуже непростою, «важкою» командою, котра сповідувала оборонний футбол, — сказав після зустрічі тренер господарів Мортен Ольсен. — Ми могли і перемогти. Хоча й українці мали моменти. Однак не збираємося надто засмучуватися через такий результат: нічия на власному полі з одним із конкурентів — то зовсім не трагедія. Усе ще тільки починається, попереду ще багато часу, щоб виправити ситуацію...

Із самого ранку сонячного й по-літньому теплого дня тисячі мешканців данської столиці вийшли на вулиці, заповнили численні парки і сквери, кав'ярні і ресторани, відпочивали, пили пиво, слухали музику у виконанні численних ансамблів різних напрямів і стилів, очікуючи головної події дня — поєдинку своєї національної збірної з українськими футболістами. А потім зручно розмістилися на трибунах чудового стадіону і гаряче підтримували своїх.

Данці почали зустріч досить упевнено і вже в дебюті добилися успіху. На флангову передачу Гронк'яєра вчасно відгукнувся крайній півоборонець Йоргенсен і потужним ударом вразив ціль. Ще через кілька хвилин червоно-білі



могли, подвоїти рахунок. Уже Йоргенсен нависою передачею дав шанс Йону-Далю Томассону. І той усе зробив майстерно. Однак ще ліпше зіграв Олександр Шовковський.

Данці продовжували тиск. Дії на флангах Йоргенсена та Гронк'яєра ставили перед нашими оборонцями надскладні завдання. Десь ближче до кінця першого тайму небезпечно пробив Мадсен. Однак м'яч пролетів поряд зі штангою.

Отже, до перерви наша команда демонструвала лише бойові якості. А от після відпочинку вона заграла зовсім інакше, привабливіше. Одразу мало не зрівня-

ли рахунок після потужного удару Андрія Шевченка з лінії штрафного майданчика. Ситуація вочевидь змінилася, і гості не забарилися з контрударом. Знаний майстер стрибків у висоту Адрій Гусін, злетівши у повітря після подачі кутового Анатолієм Тимошук, пробив головою у нижній кут воріт, застукавши Серенсена зненацька.

Одразу після цього збірна України могла вийти вперед. Контратака — і двоє наших гравців опинилися проти пари суперників. Завершував атаку Андрій Воробей. Однак влучив у поперечину. Ударом через себе в падінні намагався виправити ситуацію Шевченко, але не вийшло. Одне слово, гра вирівнялася.

Та, як і очікувалося, під завісу зустрічі данці додали

дент ФФУ народний депутат України Григорій Суркіс, якого, до речі, вітали з ювілейним днем народженням. А футболісти таки добре постаралися не зіпсувати йому свято.

— Здобуто дуже важливе очко. Сьогодні ми побачили сміливих, наполегливих гравців, котрі знали, чого бажають. Виходить, Олегові Блохіну вдалося за ці дні налаштувати підопічних. Результат справедливий. Хоча обидва суперники мали шанси вийти вперед. Ситуація в нашій групі вже на старті досить цікава. Сенсацино програли в Албанії нещодавні триумфатори Євро-2004 греки. Турки втрапили очки вдома у поєдинку зі збіркою Грузії. Багато що залежатиме від злагоджених командних дій. Тут нам треба ще багато працювати. А ще українській команді дуже бракує організатора в середині поля...

Олегові Блохіну, який весь матч і не присів, було важко говорити. Зірвав голос.

— Насамперед хочу подякувати гравцям за самовіддачу, — сказав він. — Результат, вважаю, цілком закономірний, хоча певна перевага була на боці господарів. Ми свідомо віддали ініціативу і зосередилися на контргрі.

— Чи маєте намір вводити до складу нові сили?

— На жаль, такого не станеться. Семен Альтман (один із асистентів Блохіна. — Авт.) подивився гру нашої молодіжної збірної з данськими однолітками (2:3). За його словами, в тій команді немає гравців, які в даний час змогли б допомогти національній команді...

Сьогодні наша перша команда виїтає до Алмати, де завтра проведе черговий відбірковий матч проти збірної Казахстану. На легку прогулянку колектив не сподівається. На відновлення сил часу просто немає. Наші тренери і футболісти також чудово усвідомлюють, що казахи свій перший в історії офіційний матч у європейській компанії постараються провести успішно. Варте уваги й те, що президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв нещодавно очолив національну федерацію футболу. Коментарі тут, як кажуть, зайві...

**Віктор БРАНИЦЬКИЙ.** Копенгаген—Київ.

**На знімку:** атакує капітан збірної України Андрій Шевченко.

**Фото Павла КУБАНОВА (з Копенгагена).**

**Дякуємо керівництву ФФУ за допомогу в організації цього репортажу.**

## Бажаємо перемог!

**Церемонія проводів команди України на XII літні Паралімпійські ігри, що розпочнуться 17 вересня в Афінах, відбулася минулої неділі в національному палаці «Україна».**

У Паралімпіаді, що обіцяє бути найбільшою за всю її історію, візьмуть участь 4000 спортсменів-інвалідів із 145 країн світу. До 29 вересня вони змагатимуться в 19 видах спорту на двадцяти олімпійських аренах Афін і Аттики.

Як повідомив президент Національного комітету спорту інвалідів України народний депутат **Валерій Сушкевич**, нашу країну на XII Паралімпійських іграх представлятимуть 90 спортсменів у 9 видах спорту, зокрема, зі стрільби з лука, легкої атлетики, футболу, пауерліфтингу, волейболу, сидячи, дзюдо, плавання, настільного тенісу, фехтування на візках.

Уперше в історії незалежної України та на теренах СНД Перший національний телевізійний канал транслюватиме XII літні Паралімпійські ігри у прямому ефірі.

**Легка атлетика.** У Бельгії відбувся міжнародний турнір «Меморіал Ван Дамма» — передостанній етап престижної серії «Золота ліга».

Срібним призером став наш Іван Гешко, який фінішував другим на дистанції в бігу на 1500 метрів, встановивши новий рекорд України. Марина Майданова в бігу на 200 метрів показала п'ятий результат, а Марина Дуброва стала дев'ятою на дистанції 5000 метрів. Срібна призерка ігор в Афінах у бігу на 100 метрів з бар'єрами Олена Красовська в Бельгії прибігла лише четвертою. У стрибках у висоту Вікторія Стьопіна була четверта (1,94), Віта Паламар (1,91) — шоста, Ірина Михальченко (1,88) — восьма та Інга Бабакова (1,88) — десята.

**Теніс.** Міжнародний турнір «Київ-Оупен». Призовий фонд — 50 тисяч доларів. Корти «Наука». Фінал. Ніколас Альмагро (Іспанія)—Іржі Ванек (Чехія) — 4:6, 6:3, 6:2. Переможець отримав 7 200 доларів. Українські тенісисти, вже традиційно, виступили вкрай невдало.

**Хокей.** Рига. Перший етап турніру «Євровікілік». Збірна України, складена майже повністю з гравців київського «Сокола», виграла лише останній матч змагань (7:1) і посіла третє місце з двома очками. До цього наші хокеїсти поступилися збірним Латвії — 4:7 і Білорусі — 1:5. Переможцем «Євровікіліку» стали латиші, які

## Вісті з арен

у вирішальному матчі переграли білорусів — 5:1.

**Бокс.** Чемпіон WBC у суперважкій вазі українець Віталій Кличко, котрий перебуває у Лос-Анджелесі, поки що сам напевне не знає, хто стане його суперником у наступному поєдинку. «Ми ведемо переговори з кількома бійцями, — зазначив Віталій. — Денні Вільямс — один з можливих суперників. Після перемоги над Тайсоном його акції дуже зросли, і я із задоволенням зустрівся б з ним цього року. Але я ще раз хочу підкреслити: ведемо переговори і з іншими боксерами. Ми ще не підписували ні з ким жодних документів».

## Серенада футбольної долини



**Фінал нинішніх Всеукраїнських змагань «Шкіряний м'яч», які проходять у трьох вікових групах, цими вихідними відбудеться в Судаку серед наймолодших учасників.**

Перше місце виборолала команда «Вік» (Володимир-Волинський, тренер Віктор Сквіра), друге — «Троєщина» (Київ, Олег Івашенко), третє — «Моноліт» (Ужгород, Володимир Мухлін).

Найкращими за амплуа визнано: воротаря Сергія Гулюлюка («Вік»), оборонця Андрія Бобошка («Троєщина»), півоборонця Юрія Каганця («Моноліт»), нападника Євгена Листововича (ЗОШ № 3, Жмеринка). Супергерцем турніру названо Ігоря Шапкунова («Батьківщина», Суми).

Президент клубу «Шкіряний м'яч» Андрій Біба відзначив: «Потенціал юних підтвердив, що перспективи розвитку українського футболу значні. Варто лише щоб не тільки в Києві, а й на місцях, в усіх регіонах країни, на рівні міст і районів більше уваги приділяли майбутньому національного футболу. Бо й сьогодні, на жаль, багато обдарованих дітей, перспективних спортсменів залишаються непоміченими».

А нинішніх фіналістів Андрій Андрійович бачить у майбутньому гравцями національної збірної України.

Найвправніших футболістів турніру, яких визначали за результатами кожної гри, нагородили грамотами клубу й пам'ятними призами — красивими й потужними музичними центрами. Геть усі 120 учасників змагань отримали цінні подарунки та сувеніри від численних спонсорів й одразу після урочистого закриття фіналу на запрошення міського голови Леоніда Шремфа гуртом пішли бавитися до престижного судакського «Аквапарку».

Атмосфера спортивного свята запам'яталася особливою душевністю, солідарністю, щедрістю благодійників. Тож усі учасники й організатори цього захопливого національного турніру широко висловили особливу подяку народному депутатіві України, президенту банку «Аваль» Федору Шпигу — головному натхненникові й куратору змагань «Шкіряний м'яч», своєму турботливому генеральному спонсору.

Варто додати, що змагання проходили в унікальній долині, де свого часу Держкомспорту України планував будівництво футбольної бази. Ця справа фігурувала у програмі розвитку національного футболу до 2010 року. Та, на жаль, її не реалізовано.

Разом з гуртом однодумців здійснити це нині енергійно взявся перший чемпіон «Шкіряного м'яча» України, нині керівник одного з найстаріших футбольних клубів країни — «Сурож», заступник міського голови Судака й водночас другий тренер збірної Збройних сил України з футболу Володимир Новіков. Він разом з київськими та кримськими колегами поставив перед собою завдання — збудувати в Судаку дитячо-юнацький спортивно-оздоровчий центр рангу омріяного футбольного «Артека».

Тож нинішня участь команд у змаганнях «Шкіряного м'яча» на цьому унікальному за чарівністю й рекреаційним потенціалом місці, посеред якого протікає прісноводна джерельна річка, стала своєрідним визнанням роботи цього комплексу, розташованого на відстані ста метрів від моря та п'ятдесяти — від «Аквапарку». Тут на чотирьох приморських площинних гектарах можна встановити не менше чотирьох стаціонарних футбольних полів з усіма супутніми інфраструктурами.

Це чудове місце може бути використано також як одна з філій футбольних академій провідних клубів України. А з огляду на те, що цю землю днями буде передано «Сурожу», його енергійне керівництво готове вести мову про це конкретно і предметно вже сьогодні. Бо є всі підстави й можливості переходити від давньої мрії про «футбольний рай» для національних футбольних надій до конкретних справ з її втілення.

Дітям, спортивним талантам і надії України з усіх її регіонів ідея вивести дворовий футбол з підворіть на узбережжя Чорного моря дуже сподобалася. Як і насичена розважальна програма.

Єдиним дисонансом на святі прозвучала інформація про те, що 18 штучних, обладнаних за європейськими стандартами футбольних полів разом з кількома тисячами м'ячів, виділених кримчанам безплатно Григорієм Суркісом, Федерацією футболу разом з Кабміном України... досі не затребувані.

Хоч як дивно, місцеві чиновники не поспішають прийняти цей чудовий і щедрий дарунок. Потрібно лише надати відповідні майданчики для суперполів, однак більшість міст і районів півострова цього не зробили досі. Тож голова Федерації футболу Криму, прем'єр-міністр автономії Сергій Куніцин попередив: хто за тиждень не визначиться з місцем, дарованих футбольних полів не отримає, їх передадуть дбайливішим.

**Віктор ХОМЕНКО.**

Крим.



# Фестивальне потрясіння тихої Сергіївки

«ЗОРЯНА ЛАГУНА»

Останніми днями літа, яке минає, у містечку-курорті Сергіївка, що в Одеській області, виступав, веселив і дивував публіку І Міжнародний фестиваль естрадно-циркового мистецтва «Зоряна лагуна».

Ця акція, організована Міністерством у справах сім'ї, дітей і молоді і Міністерством культури і мистецтв України, вочевидь порушила звичайний уклад місцевих жителів і відпочивальників. Три дні і три ночі фестиваль диктував свій новий ритм містечку. Артисти змінювали один одного в концертному марафоні. І якщо пробратися до сцени було не так уже й важко, то потрапити до велетенського намету цирку «Кобзов» — справа непростата. Тому що вхід на виступи був безплатний,

усі місця зайняті задовго до початку вистави. Артисти цирку показували програму «7-ме небо» — видовишне шоу-мікс естради й цирку. Вісім циркових труп, об'єднаних під наметом «Кобзов», нагадали, що цирк таки може творити дива.

Глядачі захоплено зустрічали популярних виконавців української і російської естради: «рудого ангела» Аніту Славську, гурт «Екс-президенти», Миколу Караченцова, Володимира Бистрякова, Віктора Салтикова та ін. А у фіналі на сцену вий-



шов Африк Сімон, який не старіє. Він співав своє знамените «ша-ла-ла-ла-ла» і розплакався, коли президент фестивалю Валерій Куцєвалов вручив йому пам'ятний знак естрадного форуму.

Ольга ВІТЕР.

На знімку: президент І Міжнародного фестивалю естрадно-циркового мистецтва «Зоряна лагуна» Валерій Куцєвалов і легенда міжнародної естради Африк Сімон.



7 ВЕРЕСНЯ

Створено Міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол). ■ 1934 р. Помер видавець Василь Кульженко. 1903-го відкрив у Києві школу друкарської справи, створив журнал цього ж профілю.

МОЖЕМО!

## Перевершив сам себе

1200 разів за сорок хвилин віджався від підлоги спортсмен із Волгограда, старший тренер з кікбоксінгу Олександр Багін.

Сталася ця неординарна подія на манежі кіровоградського спортивного клубу «Зірка» в рамках проведення міжнародного молодіжного спортивного зльоту «Кіровоград» лише 250», у якому взяли участь майстри з айкідо, дзюдо, боксу з України і Росії.

Своє нове досягнення російський атлет присвятив ювілею обласного центру, який офіційно відзначатиметься 18 вересня нинішнього року.

Олег БОНДАР.

Кіровоград.

ПАМ'ЯТЬ

## «Хто проти тиранії — встаньте!»

У суботу, в день пам'яті Василя Стуса в його селі Рахнівка Гайсинського району на Вінниччині відбулося відкриття оновленого музею поета-борця.



Іванович, який очолює департамент НАК «Нафтогаз України», подарував школі, що носить ім'я поета, чотири комп'ютери, музичний центр та меблі.

З неприхованим захопленням гості розглядали нові фотознімки з сімейного архіву поета, його родичів і друзів. Чи не найціннішим експонатом поряд з новими книгами Стуса стала вишита сорочка, яку свого часу носив поет. Приїжджих пригощали яблуками з саду, посадженого батьком Василя — Семеном. Вони могли напиться води з криниці, викопаної ним на подвір'ї оселі, в якій народився Василь.

Помер поет четвертого вересня 1985 року у карцері табору для політв'язнів у Пермській області. За дивним збігом обставин, саме цього дня, тільки на 20 років раніше, він потрапив під нагляд КДБ. Сталося це у кінотеатрі «Україна» у Києві. Перед початком прем'єри фільму Параджанова «Тіні забутих предків» Стус виступив після промо-ви Івана Дзюби і В'ячеслава Чорновола. Тоді ж він звернувся до присутніх із словами «Хто проти тиранії — встаньте!» А 28 серпня 1985 року його відправили у карцер на 15 діб. У відповідь поет оголосив голодовку. У ніч з 3 на 4 вересня Стуса не стало...

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

СВЯТО

У суботу в столичному Українському домі держава вітала вітчизняних підприємців з їхнім професійним святом. Лідерам у цій справі вручили нагороди.

Сьогодні в Україні є близько двох мільйонів суб'єктів підприємницької діяльності, загальна ж кількість зайнятих у малому бізнесі — понад 5 мільйонів осіб. І хоча сума, яку щорічно вносять підприємці, бізнесмени, фермери до держбюджету, є меншою за відповідні показники європейських держав, та треба зважати на те, що в Україні до 1991 року

практично не було приватного підприємництва.

Влада робить перші кроки назустріч вітчизняному бізнесу. Було впроваджено спрощену систему оподаткування, з липня введено в дію новий порядок реєстрації підприємств. Але проблем вистачає. Адже інститут державних реєстраторів поки що діє повільно, і, щоб отримати бажані папірці та розпочати справу, майбутні підприємці мусять простоювати в чергах іноді не один день. А не хочеш — давай хабара. Та й нашої системи оподаткування далеко до досконалості, — кажуть у раді молодих підприємців України.

Та все-таки позитив є. За 13 років змінилася насамперед свідомість

представників українських бізнес-кіл. Сьогоднішній підприємець знає законодавство, «пробивається» у кабінети високопосадовців із скаргами чи пропозиціями, сідає за парти вищих навчальних закладів, щоб професійно робити свою справу.

Однією з важливих тенденцій розвитку підприємств є переорієнтація їх із сфери торгівлі на виробництво. А молоді бізнесмени України роблять ставку на сучасні технології.

Відрадно, що і молоді, і старші підприємці мають спільне бажання: щоб для держави кожне мале підприємство було таке важливе, як і велика корпорація.

Анна БОЙКО.

## «Пісня пісень» — у Музеї космонавтики

АКЦІЯ

У неділю в Житомирі під егідою американського єврейського розподільного комітету «Джойнт» і благодійного центру «Хесед Шломо» було відзначено Європейський день єврейської культури.

У дитячому клубі «Пома-ранч» відбулася презентація програми підтримки дітей з малозабезпечених сімей: вони відвідуватимуть різні гуртки й одержуватимуть благодійні обіди. Свій скромний внесок у це зробили самі ді-

ти: виготовлені ними вироби з паперової пластики, витинанки, розпис по тканині, бісероплетіння та м'які іграшки продано з аукціону.

А дорослу програму здійснювали в Музеї космонавтики. Тут відкрили виставку художників Житомира «Хай стане світло». Чимало цікавих фактів було наведено в доповіді «Видатні євреї — наші земляки». Затим поставили спектакль «Історія, що її розповіла скрипка» за мотивами раннього роману Шолом-Алейхема «Пісня пісень».

Олексій КАВУН.

## Гриб-рекордсмен

Любителька «тихого» полювання із більш як піввіковим стажем Віра Невада із села Діброва Млинівського району знайшла гриб-дошовик, який за розмірами нагадував великого кавуна. Тож родина пенсіонерки три дні частувалася грибними стравами з нього.

На Рівненщині подібні велетні зустрічаються часто, але гриб, знайдений Вірою Невадою, поки що можна вважати рекордсменом.

Рівне.

Олександра ЮРКОВА.



Фото Олега МАРКЕВИЧА (Укрінформ).

ФОТОФАКТ

У суботу в Палаці мистецтв «Український дім» відбулася Міжнародна спеціалізована виставка «SPA, здоров'я і фітнес-2004», на якій провідні оздоровчі центри, спортивні і фітнес-клуби, виробники косметики представили сучасні зразки продукції цього спрямування.

# Голос України

Г А З Е Т А В Е Р Х О В Н О Ї Р А Д И У К Р А Ї Н И

Редактор номера Сергій ДЕМСЬКИЙ.

Редколегія: Віталій ЖЕЖЕРА, Леонід БРОВЧЕНКО, Іван ІЛЛЯШ, Анатолій ГОРЛОВ, Світлана ПИСАРЕНКО, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

Передплата на газету «Голос України» (on-line) за адресою: [www.dnepropochta.dp.ua](http://www.dnepropochta.dp.ua); [www.presa.ua](http://www.presa.ua)

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Платні матеріали.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для фізичних осіб — 40224, 08775

для підприємств і організацій — 60955.

Передплатна ціна: для фізичних осіб — 3,30 грн, та 2,00 грн.

для підприємств і організацій — 6,00 грн на місяць.

Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 159037.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України» Зам. 3011164.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року. Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 454-84-92; телефакс — 234-72-54;

відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44;

телефакс — 449-85-62.

✉ E-mail: [mail@golos.com.ua](mailto:mail@golos.com.ua) — загальний [reklama@golos.com.ua](mailto:reklama@golos.com.ua) — відділ реклами [let@golos.com.ua](mailto:let@golos.com.ua) — відділ листів [foto@golos.com.ua](mailto:foto@golos.com.ua) — відділ ілюстрацій

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

Internet: <http://uamedia.visti.net/golos>